

*Иажәәқәа еидицалоит мчыла,
Иргәәкүеит, иргәамӀүеит ихшыџ,
Ёыџзам инарцо кӑмчыла,
Иухан уназго ауп аеыџ.*

РУШЬБЕИ СМЫР

Хьылацара

Ажәеинраалақәа

Акәа
Ақхәынтшәкәтыжьырта
2019

УДК 82-1
ББК 84(5А6х)-5
С 62

Смыр, Р. Х.

С 62 Хылатцара: ажәеинраалақәа / Рушьбеи Смыр. – Ақәа:
Ақхәынтшәкәтыжырта, 2019. – 232 д.

г/р 978-5-122-59-08018

Ақсны жәлар рпоет, Д. И. Гәлиа ихъз зху Ақхәынтқарратә
премиа занашьоу Рушьбеи Смыр иеизга ғыц ианылеит
атцыхәтәантәи ашықәсқәа рзы иапитцаз ажәеинраалақәа.

УДК 82-1
ББК 84(5А6х)-5

Ари аусумта CC0 1.0 ала иарбоуп.
Алицензия ахылаа шәахәаңшырц азы шәтал:
<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.ru>

© Смыр, Р. Х., 2019
© Ақхәынтшәкәтыжырта, 2019

Аннотация

Аңсны жәлар рпоет Рушьбеи Смыр атыхәтәнтәи ашықәсқәа рзы аус рыдиулон шәагаала икыәғу – җба-җба, ңшьба-ңшьба, жәба-жәба цәахәа рыла ишықәгылоу ажәеинраалақәа.

Апоезиаґы асеипш иґоу ажанр, ас ала аґышыа аханатә еиха иуадаґқәоу рахь иґхьазоуп. Уи иатахуп азықатцара харақы, абла цары, зымчехак тбаау анаңшааңшшыа. Аґхьаґ ибартоуп Рушьбеи ибаґхатәра абраґаґ ґаиматла ахы шаңшааз, ишгәылшәаз. Хґаґхьа ииасуеит жәлар рґәыґара, рдоухатә цәуларә хәргәылазырңшуа апоезиатә дуней, ажәаңқатцас иудуқылаша ажәеицааирақәа, афоризмқәа.

Автор излаиґуа ала, аизга ахьз – Хылатцара – ари ныхәароуп, зеиґашьароуп. Анкыа, ажыырныхәа адырґачены, ацуґа аңқәынцәа ааизаны, рабцарқәа рыма хара икы-дыз аңґкыара иеихсуан, уи – хылатцара ақәын, иґґьаз ахы аңґкыара иаахациґхьаза «хылатцара хылатцара мышхааит» рхәон.

Аизгаґы инартбааны иубоит апоет ихы шамшәо, ахара икыду аңґкыара шкыдиґаауа.

***

Дтəууп ихала икараһаз,
Дзыпырзом хара.
Иуанаһаз, ҕазə ианаһаз,
Ззеитамго сара.
Амшын иххалаз апрақəа
Реинкьябыжь хəаеуп,
Жəуан зцəызхьоу сыблақəа
Ажəуан ахь иңшуп.

... Сыгəхьяагарагь хəашьуп.

***

Исхаштыз сылхамштит, сызхаштыз дысхамштит,
Уи аахыс шақа аамта цахьоузеи?!
ҕазə лашта дынтампшит,
ҕазə сгəатца дынтамшəтит,
Ех, шақа мцəыжəуа пыцəцəоузеи?!
Издытцода х́арак, исытцода х́арак,
Пша хьшəашəак на́кынтəи иасит.
Ашəтышқəа рдацқəарғе ианы́камла цхарак,
Аапынра инаханы имəасит.

... Ашəа хаақəак рəашк имцанарсит.

***

Кәадыр ипа чыжь-чыжь
Дажәит, аха дызхатәрамхеит.
Капа-чапа, сишь-сишь –
Хтацәы җырба деицгәартахеит.
Дааччозаргы җықәҗықә,
Илаф җадыҗықәа җәартәрахеит.
Ихы-иҗы акәзар җыгәҗыгә,
Еиныйт акәым, уа бардрахеит.

... Кәапеи кылтәа зык иартахеит.

***

Ахәахах изымтцысзо еипш,
Дтажыуп рәашк ихыбзамкәа.
Алахәа зцәа назхырхыз еипш,
Ицәеиҗ ааңшуеит уи аилымга.
Ус ашьақәа ирыламзацт,
Ажәәан азгы ңҗарахеит.
Азы хышәашәа илымсзацт,
Аха ихы рыцха италахеит.

... Ңҗеи мацәыси еицралахеит.

***

Иәамкәкәаны кыр шықәса акырза иахытцаз,
Ибҗеитцеит шыаппықәла длагәтасын иара.
Уа мцабызк зыцрасыз ахәыцратәҗа иахымызаз,
Ахахә рыцха ахәҗәабжь наәуеит хара.
Иутыңым шыхатәыла, иумыхыт машәырла,
Әахыҗы җара атың итацәыз харахон.

«Иушәырахааит сшәыра,
иушәырахааит сшәыра!»
Икәыбаса ахра изынкыоз иаҕаңсон.

... Сыңсадгыйл саҕәыргазшәа збон.

***

Аҳаскыынқәа ақәа ицәтәалоуп,
Ихытақзаргыи ңыаргыи ицом.
Ахыаңарч еиңш ицәтәалоуп,
Иҕахәоушәа аңша қәацом.
Ажәәан аңтақәа адҕахәалоуп,
Мңышәк иазхәыцуеит жьымжәақәак.
Ех, аамталоуп, зегь аамталоуп,
Аңхын иалахт ҳахәтақәак.

... Са сгәы ахы алоуп.

***

Илабашыа уа икәыңшразы шыха мҕақәа
идырмагәыи,
Зны-зынла иныңеикшоит.
Акакала амахәқәа абгыиц хәыңқәа ирҕыңдакыи
Ахыиңаңсо ирыңҳаишыи.
Игәыңшқа ианыргәышыи иблагәа ирымбо,
Иаштаҕ дтәагәышыи.
Дрейңхызуеит: ңсаатәқәак, хаз алуқәа
изымлагәа,
Ихыаа хыантагәышыи.

...Шыанцак шыагәышыи.

***

Акисихәа арбағь быжькәа ацакьеипш,
Алашыцара ианпыххаала икацсоит.
Еикәыхьшәашәа игәы хьантә ацагә еипш,
Маза-аргама ахәрақәа иннацоит.
Амца жәылаф злахьынцоугьы ихаразам,
Уццышәыштәуа хәштаарам, еакуп.
Усоуп, дад, иуаразамхоз уаразам,
Ашәт здацкәа җоу азы амрагь цсуп.

... Аб затә, зҗызцәа инрыжыыз ирзыцшуп.

***

Агәашәаф җеимаак... алацш уаха
Аштаф иамазамызт мчрак.
Ашә, ахышә, ахышәпырнаха
Ашьтаҳараф – хазы мцак.
Ххатәра цаскәа, хашәа ссиркәа,
Нак инацхарс, цәа хәцшуп.
Иахго хьымкәа, ма разнымкәа...
Шьантә зык агәы тафәуп.

... Хәбжак ыкоуп, хәбжак блуп.

***

Сышықәсқәа дыххааса ахәыжә еипш,
Ана-ара икацсоуп.
Нахьхы цәара, ипәу афны ахышә еипш,
Ижәбо са соуп.
Хыбрак сахаануп, ахәышәтеипш,
Афырхәы ацака – мцоуп.

Ех, уажəшьта ашьхымзатра афышəтєицш,
Сыцсҭазаара тшəоуп.

... Асы ҭаҭьақəа ссоуп.

***

Ижəфəхырқəа хьантəгəшьшоуп аҭсҭєицш,
Ашьымтлаҳəқəа ишьапқəа ирыцраҳəоуп.
Иласгəшьшоуп ихы мыжда аҭсҭхəєицш,
Иажəа кəазқəа итєиць тацə итаҭсоуп.
Дышəту цышьоит иара шəтыцқəак рымта,
Иаамта кəанч ианыцҭєицш, ибазом.
Шьта мац-мацла ифыцəаагəшьшоит имца,
Ҷыхысхысла уразкы узаагазом.

... Атцла фə азҳазом.

***

Акгы ыҭам, шьта акгы ыҭам сзырҭхаша,
Атцааҭшақəа ахəыц еиҭəдыршəоит.
Уарак уоуп сзыкəгəыҭгəшьшо, сашəа,
Сыҭєудтан сҭєисҭыхə еихсыршəшəоит.
Умгəамтын – саачха, абəа, слабашьа,
Умтаф лабжышқəак кəтəоуп.
Уара азəк уоуп сеилызкаауа, сашəа,
Аб затə еицш сымала стəоуп.

... Сааигəа – хароуп.

Асы цагъа кацсоит, еикъыпсоит цакъа-цакъа,
Амцагъ шыта акыр ихаахеит.
Снахысуеит игъаџаза сан рыцха лхакъа,
Лыпхныгагы хеит, ихъыцхеит.
Атцлакъа ирылиаазшъа рцыхаакъа еитцыхны,
Цыгшла-махъышла хыиссуп.
Рыпшзара уџахъмаруа акакала ирыпхны,
Ахцъпара пырпылкъа лашьтуп.

... Рнаѡсшѡа сыхшызар сѣхуп.

Дтәоуп, аха гәаныла дыџеуеит,
 Ёыхәак дақәтәан ицшзаза.
 Иеышьтабыжь храшк ианыџеуеит,
 Нақ дацәцарц илахьынца.
 Мышзырхага хәыч – игәтыха,
 Илахәызар ашәа нтәоуп.
 Дызцәыбналаз пыххаа-жьыххаа,
 Амзарыхра иаџацсоуп.

... Уи са соуп.

Кæара шкæакæа ахы ылакны
Ицæоуп амшын.
Лапшыцæгъақæа икылкааны
Амшын ахы шæымпшын!
Зфыстацæа ириааз иоуп
Згæыла изгъы итæу.

Ейтасхәаз зегь җазшыо иоуп,
Җыым, иҗашыатәу.

... Сеидрума җазтәу?

***

Илтоит маҗ-маҗ абаҗәылз,
Кәапеила илтоит.
Лыхцәы кыларуа, уа леирыз,
Насыпла илыртәоит.
Иаргыы дҗәажәкуа абар дахыцәыртц,
Рәыҗыегь ааҗаҗшыхоит.
Аха илымпыҗууаан леирыз,
Уаҗа азы нкаҗәоит.

... Шыҗа ларгыы дшабоит.

***

Дыҗәеит дынтаханы, иҗала җшза ихылаҗшуан,
Дҗәыпшзамкәа, насгыы даҗәымкәа.
Ихымца бзага-бзаго ирахә ирылаҗшуан,
Рымҗақәа кын агыгшәыгқәа.
Хцәеиужь касы шкәакәа, пҗәызба лаша-лаша,
Дипхыоит уахь, саамҗарсны сга хәа.
Ишкәакәахоит жәҗанаҗ иеыхәа кәаша-кәаша,
Ииури, изынаҗзоу лгәәхәа?

... Асы җаҗыақәа еиқәҗыртүеит шәҗырла хәа.

Ех, ө-цхык уаха еихалеит,
Мчыс иҳамеи – азын знуп.
Ахыта рыцха адәы ицәхалеит,
Суада иѳналарц атахуп.
Аха арахь, са сышка уааи хәа –
Мап, уи схышәкәа азсыртзом.
Сшәоит суаңакаә са смыцхәхар хәа,
Адшәма ицшәмара итизом.

...Агәра згазом.

Ахцәы афышуеит амра ахкәажәтас,
Зы кнахак инатцакуа зны.
Ихагала нас иара цсаатәтас,
Иарбоит хара хракаф ихшыны.
Поетцәак, ма сахьақәак тызхуа,
Шәызфүзеи қалақыкаф шәтәаны?
Арака итцәахуп агәкәа хызхуа,
Ара зегь ииуеит ашәаны.

... Ушқашоу, Аңсны!

Имгәызыц еибагәзоит,
Еилазытуеит рқышәкәа.
Аңта кәашкәа итарзоит
Ажәџан зегь ахышәкәа.
Иамбацт бахча ыычагы

Ас гәәңхара, хаара.
Ирхыкәкәоит рөыңьегь
Шәәхәатқас рыңхара.

... Иузыңшаауам хара.

***

Схала иҕастароуп сызцаарақәа ртак,
Наҕ исцәыбналт дара ахагақәа.
Алақәа ҕеихак хәа рымам уахак,
Ирыцалеи урт аҕәыңцәагақәа?
Атыцәҕьягы изтыцхяз иазцеит ишәаны,
Еилсырго збом еиламырцхакәа.
Зегы-зегь рыбжы раҳауеит ашәаны,
Ех, ала рыцхә, ала рыцхакәа.

... Урзызырәла ҕымт утәаны.

***

Изымцысуа атых аҕылеиңш,
Ахәыцраҕ иаанкылоуп.
Еиқәыхышәашәа ашәәхәақәа ашыкылеиңш,
Махәқәак ирынгылоуп.
Абырг – шыта ахтыс рацәа еихшыала,
Итадынжәга еицеиңоит.
Игәыҕрақәа ирымирчқо цшыаала,
Итеиспыхә инахеиңсоит.

... Днеимхәа-еимсоит.

***

Тынчроуп – ихѡоуп уажэ зегь шыалла,
Ажѡангы аацсара ахаштуеит.
Аха атых реалакны цшыаала,
Ашыацкѡеи азазақѡеи еиѡашѡтуеит.
Еилаххуам хацхызқѡа доус хтѡы хѡа,
Арахь дара еижѡылоит, еицралоит.
Азѡазѡала, аригы шыта акы хѡа,
Аныцкарстеицш аамта ханхалоит.

... Ашамтаз хцаатѡалоит.

***

Ашѡакѡа жѡпацѡоуп азқѡа ирхылаз,
Цъара амчра гѡгѡахоит ацѡкѡырца.
Деиқѡхоит хара ахызатѡ иацылаз,
Дахѡхоит иазыцшым ахынца.
Иаххароугь – иаххарамгь шѡагѡышыоуп,
Иахусугь – иахусымгь харѡуп.
Агба ду еиқѡхарц атахгѡышыоуп,
Ихаѡжьуп, уи ахѡхѡабжь хѡаеуп.

... Уатѡы хазыцшуп.

***

Ихиаало быгь ѡеижьқѡак кацсоит,
Ха хкынза рыбжьқѡа ааѡзом.
Акамаѡ ахахѡқѡа еиѡнарссоит,
Ажьякца изаиааизом.
Цыгк цъара ацсы хаа еиқѡнархоит,
Ѣа цсы хаақѡак ныхны.

Азэы абцъар са сышқа ирхоит,
Дызѣатѣхѣахьюу имхны.

***

...Хыхынтә дыңшуп зегь збо.

***

... «Аҳиҳи» дтазоит.

***

Дыззымышычаз, дыззымаазаз эпазатә,
Ех, ухәансхәанқәа изхом.
Заштаҕе иззеиқәмырхаз зылџатә,
Ххәынтқар хәыч ацашыа игәаңхом.
Мцабызны ицрасуеит, иныруа
Ахыццышәқәа игәатцаҕе еинџоит.
Ех, алашә ибоит зегь «здыруа»,
Рхы иқәиааз ахәыцқәагы ибоит.

... Шәаахәыц хәа дыхәхәоит.

***

Лхатә длыңсахуеит – илхароузеи? Лтәитңш
Ихнахуа рацәоуп.
Илеихәараны иҕеи? Иңхәыс ңшза лытқеиңш
Игәы ңаҕацәоуп.
Дкәаңқәаңуа ңхыбжьонла даауеит
лара аңгәеиңш,
Имгәа ңацәцәоуп.
Илеихәозеи рыңҕа иңхәыс ңшза? Лытқеиңш
Игәы ңаҕацәоуп.

... Илымхәқәа ауцәоуп.

***

Иҕыцәаауеит кәиңцас агәтыха,
Изгылазом, шыта ақәра ахыгзоуп.
Абзатә, аңызара ңыххаа,
Асаркәеиңш уа храмшк иаҕаңсоуп.
Ғакоуп сара испыџланы исзааиз,

Шьхатэылагь атцасқәа еикәнархоит.
Пхьа игыланы инеиуаз, иаиааиз
Изиааиз аицш насшәа изатцәхоит.

... Атәытәхәа ааигәахоит.

***

Тәыцк иахьынхалоу сыгә рыцха арахәыц еицш,
Ипцәар сҕалагәышьом.
Хәыцрақәак сыжәланы снаргоит азхыцтреицш,
Бжык сҕазагәышьом.
Амшқәа зегь аамта ианыцуеит акәанцеицш,
Ҷа ганк инанылоит.
Халырхуеит харт зегь доус ҳаңьалқәа
акәанцеицш,
Хтыцқәарҕ цьоук гылоит.

... Хәилыхоит аҕанц реицш.

***

Амшқәа сшәоит хәа срылахәхан –
Исзымшәазеит.
Урт сразоит хәа срылахәхан –
Исзымразеит.
Дыдқәак тынчхарц срылатәхәан –
Сырзымдырзеит.
Пҕақәак хысцарц срылахәхәан –
Исхымхәыцзеит.

... Сышьтоуп суапа сеылахәан.

Аамта хаҥахасуа
Амбжых иеиҥш ицоит.
Накынтә аҥша иасуа
Аарцәынза иаазоит.
Имлашыуеит аҥытәхәа,
Аҥәыцмақәаг убас.
Сыхәрақәа бнарытәхәа,
Сан рыцха – сзаазаз.

... Ҳазнылари мѳас?

Азтасқәа азы итас-тасуа,
Абгъыцқәа реипш еилысуеит.
Ағбеипш амш тағәтасуа,
Иахьынцәо имацәысуеит.
Азгъы атытәа иатцоуп,
Ахахәқәа – хаз азыхәашь.
Алапанзатә тацоуп,
Уа акәа инталт ацшзы млашь.

...Аңслы аңхызқәа – жьáзоп.

Сытцых схапы исызтаҕамхэеит,
Интытны исцэыбналеит амшэхэыс еицш.
Мацк исыцэшээзаргь, ҕаакы амхэеит, –
Ашыыжь сыхтықэгылт асыс еицш.
Пша хышээшээк нахэлаҕэхэан сымца,
Аееитнахит ҕымт абга адыхэеицш.

Агәаҗ дсырҗыхан длахҗыхза,
Миá аагара днытҗеит ацыҗ еипш.

... Аергь ду, уааххылаҗш!

***

Аарла рыбжьы ааҗсақәа шытыхуа,
Сыхәда аҗапырхәеипш рыҗхыршыуеит.
Ирдырмашь исыхьыз, иахьсыхьуа?
Ласба җшқатҗас рыбзқәа сҗыршыуеит.
Ех, áцәқәырҗ, ижәбазар ахьтәы җсыз?
Аҗак саҳазом, иагьсаҳашам.
Зықьнашықәса сҗон наҗ снарылаз,
Аха – мап, иара ахаангы саниашам.

... Ашана са сзыхәа иҗалашам.

***

Ахәхәабжьқәа геит иахьязыҗшзамыз,
Иахьыҗаҗшыоз ашҗаҗны җымтҗроуп.
Аҗазатә, аҗа, изыхәҗазамыз –
Ахәблаҗ зегь хьаауп, еилаҗырроуп.
Арыҗхара ивсуам азәы дамба,
Шәырла җьара амахәқәа хьырхәоит.
Áртқәа инарылашәоит акәамҗа,
Иахьынкашәо җсаатәқәак аҗрыхоит.

... Зегь хзеиҗталом амба.

***

Хәйцра хышәашәоуп җаңхәа ихалаз,
Ихәаацәгәкәа рәырзом.
Рада гәышәа – азы иҗалаз –
Дымбаазакәа дзырзом.
Ихәанҗазаргә иашәа ицхәа,
Дызхыымзац игәтыхоуп.
Ацәкәырҗ ирҗәо аҗба рыцхә,
Аңырсалкәа агәыҗроуп.

... Гәыразкәак иңсәыхроуп.

***

Ахәымҗар еиңш амш еикәхәалоуп –
Уигы акы хәа.
Уаха исзымхәазац ак схәароуп
Җәоук рзыхәа.
Сара сзыхәа зегь рәашәоуп –
Шьҗа зегь башоуп.
Исзынхазгы уи слабашәоуп –
Саазырҗәгәашоуп.

... Узырҗшзә – уцашәоуп.

***

Аңнышкәа, аңша, нас хаз аҗба,
Зны иҗынчхо, зны агәамҗра иаҗуп.
Иаххәаргы, иаазаргы арт ахҗа
Уахгы-җынгә амшын зегь ртәуп.
Рышьҗахьҗа инкарҗкәазшәа рыцәа,
Кәарааңсаҗ җәоук рышьҗа лартәоит.

Уа ахътәы псыз хәыч иашьтоуп аңсызқәа,
Нас зегь рыѡны́кақәа ицоит.

... Атдыхқәеи амшқәеи пхьазоит.

***

Иахьантәарак амш еиңш ихьаацәгьақәа
рҕеицаркуеит,
Ижәлоит еивас.
Шәашәирбағь тыхәеиңш амахәқәа
рҕеицдырхуеит,
Рҕеиқәырқсоит нас.
Ахьы хәымцъар чыхәақәа рҕеыртланы
ицәырқьазшәа,
Мацәыск еиқәыццоит.
Адыдгьы абжыы алада хара дук адлазшәа,
Ахала ихнарцоит.

... Аѡстаацәа ччоит.

***

Лыпшзара лгон уа лнапқәа ирныргыланы,
Илымпытқьар хәа сшәон.
Драцәажәон амѡақны шыхыцқәак еидкыланы,
Сгәы ашәтқәа ҕышәшәон.
Хәи, цьоушът, асаркьеиңш леимашьтыбжықәа
пымҕеындаз –
Хьаак станахәхәон.
Сқәыпшра сапысхьан, уи знык инылхьысындаз –
Сыблақәа хәхәон.

... Ашьацқәа псахәон.

***

Рыцха – аамта ихамшызеит,
Ижэтысзатэ аёыцхьареипш
Игэамтрақәагы пхамшызеит –
Дрыма ицон аёыцхьареипш.
Илабжышқәа рееизакны
Уа шыацәгыатдас ихәлатәоит.
Ихәра мцагы аёзырганы
Игәы атцағара кылнатәоит.

... Ицааскыхьоу ицынтәоит.

***

Бғаб рыцхак азатәра агәытдаршәны итәоуп,
Пыхьашәа-пыхьа агәып ирапыаз.
Излаз ирыпгыло цъара ахра иафәоуп
Иқәыпшыз, иаиааиз, иара анкьа иафыз.
Ихәлаеуп хартгы бна иаазаз ршыа –
Амгәаз, атыпаз, ипсыехаз хигәтасуеит.
Хәхара абакоу? Уазхәыцишь, сашьа –
Хәибажуа мацара мац-мацла хамфасуеит.

... Цаа пшақәак асуеит.

***

Ақәахцәырқәа кәап-кәапла
Схәымцаф рыедырпхоит.
Ихәхьуеит хзамфа, хабла –
Уаҕа акәицқәа хәхәоит.
Аха ақәа агәы неихәлацәоит,
Нас аңсы еихәлахоит.

Уа зи-мцеи неибарцэоит,
Сырахэ харахоит.

... Зегь ас ҳаибарцсуеит.

***

Амш сархеит аееимааицш,
Ацых ажъеицш сажъеит.
Пҳызк сшағаз ағаџеицш,
Сеиқәханы исызшеит.
Ҷыц уажә амра адацқәа
Акаџеицш еихацсоуп.
Псызқәазам адарчқәа
Ирташәаз – сыцсоуп.

... Зегь акоуп сыбзоуп.

***

Ағбеицш амшын зегь атынчра изхгылоуп,
Шьяпеилацса ицәоуп цшақәак.
Сзырхымсуа, сзырғымсуа уа схьаакәарҕ
сынкылоуп,
Сгәатца имацәысуеит хҕақәак.
Игәышьтых-цстатдаганы иааџуеит са сҕынза,
Уеиха, унеихала ҳәа азә ибжы.
Сеицшгәышьоуп, рыцҳа, атынчра қәрахьымза,
Скараха стәоуп сеиқәышьшы.

... Иакгәышьоуп сцәашы.

***

Издыруада ашықәсқәа рҕеипш?
Изныруада ргәытха?
Аамта акы алаёт аимхәеипш,
Иззыхәышәтәрыда рыцха?
Еитдахтаз абцарқәа тҕьоит –
Мышкызны уршаџом.
Аамта акгы ахьзом – еикәхоит,
Ха хцашья хазгәаџом.

... Хазцымгәо ахь хаихоит.

***

Амш маң-маң аңсы алшәшәо
Иазцоит ауахта.
Игәалашәо, дызгәаламшәо
Харахоит еитә.
Цьоук иразра иалачоит –
Аџстаацәа – шәыстыхә.
Илабашья дацәажәоит,
Дажьжьоит иҕеисцыхә.

... Дазыңшым ихәыхә.

***

Игәактәәкәуа, иҕыжмыжуа ачарт еипш,
Аңша амџа иануп.
Сатхат лашьцарак ачалт еипш,
Агәамтра саҕуп.
Сыблақәа нтааргы уа храмшқәак,
Гыгшәыгк рзаауеит.

Игарцаанза игәеитан ашәа пшқак,
Цънышк ибылуеит.

... Мац-мацла сҭаауеит.

***

Дкараха иҭаақәикит аҭагә,
Илабашьагь иашьап уажәшьҭа аҭсы.
Ацаҭьа инадҭьаны аҭшаццак,
Азнык иааикәтәоит ихьыссы.
Рәашбжык еихымсыгъзо храшәан,
Аб – аслан харантә инахәоит.
Атәыџақәа ирзышьтымхыз ажәџан,
Аҭсҭхәеипш ашьшьыхәа илаҭхәоит.

... Шьамхы ааҭса дөеихоит.

***

Адгьыл иакәшо изықәшәалак –
Жәџанахь мрак еихоит.
Сара уи санарҭхалак –
Сыблақәа сызхоит.
Аҭыхқәагьы изыниалак,
Ҷымтзо инеихашәоит.
Алашара анасырклак,
Сыблақәа ааразхоит.

... Ҷазәы изымхәо схәоит.

***

Ласкыагашаа ашшыхаа
Митә амшын амшын.
Уаасхыламцшт, ашымха –
Аңша ашшра иафын.
Ихиаало быгы җеижыкэак
Махэкэак ирфышәшәоит.
Изамҗахытә лабжышкэак
Ихьяакэа ирыкәшәоит.

... Аңсымра ташәоит.

***

Илеиуеит хара арҗаш аежәылеицш,
Ашәах аҗачуп.
Ахракэа ирҗахәашоз илацш,
Лабжышны иҗашуп.
Махэкэак рлакытцакэа иртәзыс,
Быгыкэак лбаауеит.
Зан рыцха зхыршыаахыоу азыс
Иахареи – дгәынкыуеит.

... Дгәыкуеит.

***

Амш еилашышыуп уажә атытәеицш,
Иахажгышышоуп гәҗыгырак.
Акы иарххоит игәы арытәеицш,
Изеицшуп шыта ихылак.
Мзарыхракаҗ накта итрысны,
Аас қәасаб неиуеит.

Икаҗсоуп җара хызатәык дысны,
Шьха уарбак акы аәуеит.

... Даук дматанеиуеит.

***

Сааихытцит дахықәыз деитцыхны,
Нас саадышшылашәа зуит.
Быргкгы ихтарҗа шкәакәа ааихыхны,
Лабжышда лассы даахынхәит:
«Етәаңшзақәа ибон ихатәқәоушәа,
Җамрағ хатәы мцаны ишьеит.
Днамхон Җаңсадгғыл җяхәтоушәа,
Зегь сфароуп хәа имхәази – «җаиҗьеит».

... Аңсәәхәа дибҗьеит.

***

Быҗь-мәак еихағылоуп быҗь-зиак иәархыкны,
Быҗь-храмшқәа уа быҗь-ашәак рхәоит.
Быҗь-сынакә ирҗықәны, быҗь-җаәарак
ирхықәны,
Абыҗьзыхык бҗьыңҗара иубоит.
Быҗьы хаңәа бҗьыңҗара руапақәа нкаршәны,
Абыҗьык уа быҗь-хыргәҗәартәк ркуп.
Быҗь-җамак мцабызны, нас абыҗьбағь
цааршәны,
Быҗь-кырахәк хазы абыҗьык уаҗа ирыкәнуп.
... Ааык – дмыцхәуп.

***

Амзаға зхэынчаз атыѡ еипш,
Ихэыцрақаа дпахны дыркуп.
Итырцэаахьоу áжаб атэыѡеипш,
Атцанза игэыгра тацэуп.
Иаапынра асаркьеипш ипыххаа,
Апша иѣанахэоит дахьцалак.
Шьта агэашьамх иазнагом иѣыхэа,
Амахмызқэагь ахбаам шьта рацэак.

... Ицэышхоит етэак.

***

Иаацсара ахчнызеипш ихчнуп,
Иқэуп иуапеипш хазы.
Ихэыцраѣ инысымѡа иехьнуп,
Антэамтахь инеигоит ицсы.
Еинышэазом қэыцьмеи уасеи –
Уи кылкааны зааны ибахьеит.
Драбашьуан сытэхэацэгьеи пшеи
Атэытэхэа ашьапхыцқэа дырхэхьеит.

... Аѣеимааипш дхахьеит.

***

Асы акэзар, иауеит қала-қала,
Ихшэаауп уамашэа ажэѡан ақышэ.
Инышэынтра ижуеит инапала,
Нак-ааӑ инеивеипсоит анышэ.
Днацшы-аацшуеит дрымбарц ипырхагоу,
Ижыгала инышэнап ишэоит.

Издыргэышьом рыцха дышхагоу,
Аха имаша азэы дтахар хэа дшэоит.

... Ицсы шкэакэа – ҕыхэа зқэыршэшэоит.

***

Дгылоуп дыңхашаңхатцо иара,
Дааидааидышэо лаара дазыңшны.
Царақэак неихаңыруеит хара,
Рашэа хаақэа икэа интаҳэаны.
Атрыгэ-трыгэхэа дааиуеит ахькэыршэа,
Лцэаңиича-лқэыңшра лышэңданы.
Дахибаауеит аңшатэ́кьагы уамашэа,
Маза уи дицэагэзыр хэа дшэаны.

... Ө-етэак еидтэалоуп илбааны.

***

Сгэанаңеит зааны, аха амаң цысзом,
Азнык саашэеит.
Сгылоуп садырсызшэа, ажэакгы схэазом,
Амрагы шанхеит.
Абнахь ағынанахоит, хаи, цыоушэң – уамак,
Ашыацра шыаңыоуп.
Самыхазеит сабыар, иагэыдсымтэң лабак,
Уи – ныха цыркыоуп.

... Ашэазак хабжыоуп.

***

Асаби хәыч, асаби –
Кырза сиеицшеит, иараби.
Агәы мыжда ахы алазом,
Ахреицш ухәра узхалазом.
Сани саби сзымхазеит,
Сашьцәа дуқәа сзымхьчазеит.
Сырблит сыуа, сықәлагы,
Лабжыш тыцхеит сыблагы.

... Ғырпын ашәәґ сзымназеит.

***

Ацәқәырқақәа исшәыртцаз атынчра сгәацхон,
Рыбжьала исшәырхуан уажәы.
Башаза уахь сыфны акәакь ахь снейхон –
Икнахам уа скаба – скәымжәы.
Аееизакны шыта адыд шытахысуан ара,
Инхылон қәыршәқәакгы хышышы.
Ижәбац дабакоу – сґазәгәышьан сара,
Ахахәқәа зырфуан еиқәышышы.

... Сґы ағараґ ихшыын сымпахьшы.

***

Ахьтақәа ицаз рыхқәа рхаштуеит,
Раацсарагь рцәызхьан ара.
Арфашқәа ахрақәа ирғашәтуеит,
Асахьақәа тырхуеит цьара.
Аергь тыцҳа цәичак қәылтцазшәа,
Лацшы иатцәа – азхәырақәа аацшуеит.

Ўарбак машәырны инағшәазшәа,
Ўша ғәцәк, ңша разк аауеит.

... Схы сыңшаауеит.

***

Еитцалоит маң-маңла ағышәта,
Амшынцәкыагы кароуп.
Ҳаи, абаа, – ңсеивгашыак сышәта,
Макыана скарароуп.
Ақаматра зқәашыым ақама
Ихоит, ицагәгышыоит.
Сыхәрашәа ахынтәгоз шәақама? –
«Рарира» сқәагышыоит.

... Сқамларгы сыжәбагышыоит.

***

Махәқәак рыкны сахықәак тнахит аңша,
Ухатцоуп – ңыара ассирқәа абас еипштәкыа
ңшаа.
Быфрык, баңақәак, ңсарабқәак ғырбоит,
Каңкаңқәак, шыха уарбак, хаз ғымшәқәакгы
убоит.
Махәы ңшзак, хаз таңак илхаршәны лкасы,
Аңсаса, нас ахыча, иабңыар, иеимсы.
Ухатцоуп – ңыара ассирқәа абас еипштәкыа
ңшаа,
Махәқәак рыкны сахықәак тнахит аңша.

... Аха иазтымхит сыңсы.

***

Иаркуп сыфны ахышәкәә,
Аңша адәны иғызует.
Уа сгәыгра тахышәкаа,
Исыцәцар – сыңсуеит.
Уабцьар түрҕахьазар,
Шьта – ахызатә хынхәзом.
Амѡан иблаҕьазар,
Анаѡс – ихѡазом.

... Слахьынтца сзацәцом.

***

Сықәңдареи схьаакәеи еилаңсоуп,
Игәыгуагь, игәаҕуагь са соуп.
Шеи-шықәса усоуп – уссоуп,
Шхамла сублыргьы сыбзоуп.
Са сҕынза убжыы ааѡзом – схароуп,
Ушьыцрала ухәда хәароуп.
Ахахәкәә хәәеует ак рызхом,
Зы хәашьаҕ зы хәашь цқьахом.

... Аццышәкәә еизугаргь мцахом.

***

Инас-насуеит абажә атларкәыкә,
Усоуп, нас, ўсада ахы ахьует.
Аңшалас нхықәтәала ахықә,
Хәаңьатцас сзиас иахаңхьоит.
Апапгьы «иибаз иңшьоит»,
Суахәамагь рыцкаруп ҳтоурыхкәә.

Са сакәзар җа мчрак ахь сыңшуеит,
Җәыграк интастахын сыйкәа...

... Ахьыз схәазом гәатцәа мыйкәа.

***

Икәас-зысуа сымш иацашьей?
Шьта тагалан – сшәага-зага.
Сгәыграҗыгракәей слабашьей
Җсеикәырхага – җсыразага.
Еибаркаран бҗыици-цыйшәи,
Аҗша рәатә аҗәфан иалоуп.
Еихагылом сыици-сышәи,
Җа шьаҗак, нас – азын гароуп.

... Схәыцракәа аҗәфан иахьынхалоуп.

***

Ишнеилац ашьабстеипш ицон ираҗгыланы,
Азшьапык натаҗкәҗт, еицыйт адакәа.
Җаи, хахьзырхәага ду – рылабжыш хыланы,
Аштә интауазырт аҗәлар рыбжькәа.
Арҗарцәей аҗыҗацәей җшацәҗьазак
рысызшәа,
– Иацназго анбакало? – ана-ара еизтаауеит.
– Җамәа изангамзей, шәышҗагылоу шәдысызшәа? –
Аҗыхәа изахьымҗшуаз җьоук хәхәоит,
аҗкәа аауеит.

... «Шәчымазаа дыкәыжәга!» – бжьык саҗауеит.

***

Агәы ртынчны амшын ианзаала –
Инанагзеит ауп амра ахақ.
Ус унеила қсы разала –
Уаргғы уталеит даға ғбақ.
Уззыңшу ахузыңшзамоуп
Ғәык нкылнажәоит хынқақ.
Амацәыс еипш ажәған уалоуп,
Ухқа, уәба, насшәа – уак,

... Даға мәак.

***

Дырәегә ақәа хымкәа, ақәа хымкәа, ақәа
хымкәа,
Суафымкәа, схахәымкәа, арахь ак стахымкәа,
Ашәакгғы сгәы ахымкәа, аха уа сагьсасымкәа,
Мыскьаткгғы сахәымкәа, сыбзамкәа,
сыңсымкәа,
Дааигәамкәа, дхарамкәа, сылтәымкәа,
дыстәымкәа,
Исыңыз сырхымкәа, сҗацәымкәа, сагьтәымкәа,
Уа угәыҗра узыңшымкәа, уаргғы уазыңшымкәа,
Ушқақәхеи уаразатә, уагьшымкәа,
уагьжымкәа?!

... Иауеит ақәа хымкәа.

***

Иҗыцәаахьеит агәааңсақәа,
Ацытәақәа рхытәеит.

Аңшамцақәа, аңша́псақәа,
Гәыгра хәычык хыртдәеит.
Дарбан зегь ирхажәаахьоу,
Уа иҳақәйтхәу иҳәамтоуп.
Зашәа нас еиҭашәахо,
Ацқьа тып итәартоуп.

... Ахзыргара – нцәамтоуп.

***

Ирххагәышьоуп схәыцра ахыцқәа,
Пыхьатәикәа рылымкаа.
Сымш хәыч рыцха, атдых псыцәгьа,
Иафахьейт ихы́ка́аа.
Иузынхазгьы уззынхазгьы
Изразкы уа уакәгәышьоуп.
Жәәанаҭ аетцә иҭахазгьы,
Иаҭынхаз аҭсы акәгәышьоуп.

... Цьоук рзын зегь лакәгәышьоуп.

***

Псшьарак амам атыгә-тыгәхәа,
Ацларкәыкә иахьантәарак.
Дрыцхагәышьоуп схьаа сатәуп хәа,
Дгәыграданы ихьатәалак.
Шьанца зык цьара иупшаазар,
Изжәрыда хәа ухәыцыртам.
Ахра тышатцас уаршәазар,
Ахәдаарақәа ухыцыртам.

... Цей дахьымиз хысыртам.

***

Аедыкъ дамшьтуашәа имала дтәоуп,
Икарахаз ахышь еиңш.
Дунеи ду сабрадак аҫоушәа еиқәатцәоуп,
Еиқәатцәоуп зегь арацәа еиңш.
– Суҫаахьеит уабаҫоу? – итцәыуеит ашәак,
Игәхьааигоит иҫынңыгы.
Амацәыс исызшәа ицәызхьеит ихәҫак,
Иҫацәуп ҫара аскынңыгы.

... Ихыцдоуп хәымпалк.

***

Иааҫсара далоуп измыжыны,
Ичхара ҫишәошәа.
Ауртқәагы нхыслоит еиужыны,
Азыцәақәа хыслошәа.
Ажәџан зызку нанагзароуп,
Адгьылгы ҫышәартоуп.
Зашәақәа нтәаз дыңша кароуп,
Иибогы инышәынтроуп.

... Зегь хышәатцышәароуп.

***

Дкаҫсеит ба? Мамоу, ҫоушьт, днеихоит,
Дшыҫац даауеит, егьа ухәаргы.
Ухысаанза ихыцқәа ирххоит,
Иабҫаргы мцы амхәацт ухәхәаргы.
Уигәҫасыргь асы уҫанасоит,
Узихысуам уи дсыпраны, дхашны.

Дҕамлозаргы дышгылоу дыҕсуеит,
Зышыаҕа иақаныхэо баашны.

... Быгы ҕеижықәак қаҕсоит.

***

Ихәыцрақәа ицоуп агыреипш,
Иааҕсара иваиоуп ҕсшьартоуп хәа.
Иваҕсоуп ибызшәа ахьеипш,
«Хәи, абааҕс, ҕыхыа аастагы сшәартоуп» хәа.
Игәатца зырдысуагы ҕшоуп,
Ғстхәақәакгы рлабашықәа аарыҕыршьоит.
Аҕытәхәақәа ахрақәа ирҕоуп,
Уаҕа имлахәындаз хәа ирыцхаишьоит.

... Дахышыҕоуг дыхҕоуп.

***

Сҕара амшқәа қаҕсон ахаҕчеипш,
Сымахәқәа хахаза инхон.
Иҕацәуан са смигара ахаҕшьеипш,
Иҕацәыцҕхыаза уи хыанҕахон.
Сымхәыцит исхәап хәа сҕы агәшәа,
Сышьталон уи сҕеисыбжы снахәб.
Сыжәлар, Сыҕсадгыл, Сбызшәа,
Уазызыҕр – сҕы иахәац ауп иахәо.

... Исышыҕоу закәузеи ихәхәо?

***

Рышьтрақәа кыдцәаны
Аџар хәашьқәа цоит.
Икыдцәаны, икыдцәаны
Ақәа аапсақәа ауеит.
Гәыграк аҕсыдцашәа
Иашьышьуеит сгәы.
Сеидроу иагәыцашәа –
Икьиуеит сыцгәы.

... Сгәатцәҕ лашьцоуп.

***

Аапынра азиас хызсыло ицоит
Апсыртахь, апсыртахь, апсыртахь...
Асыпсақәа тҕәацуеит, еипысуеит, еихьзоит,
Исзатәуеит са сыцымшьқәа, сылахь.
Ахьышәахәа рҕыларкәны снаџсшәа ак рыџуеит,
Ианыртцо снаҕымшәанда аҳарт еипш.
Апстхәаггы аҕеиужьуа храапсак хнаџоит,
Аергь лаша ипҕа лаша лкалт еипш.

... Аапынра апсыртахь ицоит.

***

Ашыц хчныза ахы аалхны, ашыц гәабан
иаалцны,
Иџатыхахеит амра ишауц аханатә.
Схынапқәа уатәоуп, урыцла ушәахәацны,
Анцәа ажәџан ахь дапхьеит уңсы цқба – псаатә.
Имжыжыкгәышьеит сыхәра, иҕыхеит сыгәтыха,

Ашәахәақәа сҭааит хәа ҕнаҭеит сыхәбылра.
Ишәысҭоит, ишәысҭон, ишәысҭон сыҭсы хаа,
Аха игәыҕыыр хәа сшәоит ишсыхыҭәыуа
Аҕсынра.

... Сгәыҕрақәа, схәаа, сгәыбылра.

***

Уналаҭш, уналазџа, уеналаршә,
Лашыцарак аҕеитдыхны ихшыуп.
Шәеикәарак игәыдтәалоит алашә,
Шәеикәарбаҕықәа аикәҕытра иаҕуп.
Ашара даҕылалон ахрейҭш,
Ажыхытә ала изгәышыон ҕарҭхыак.
Игәыҕра ҭдәагәышыахыит аҕәрейҭш,
Аеимаабжы гәытшыаагоуп ҕеикәак.

... Дабагошь уахак?

***

Ақәахцәыркәа ажәџан иазымкыз,
Сыкәеи смаҕреи иртыкәкәоит.
Амџан уа зхәаха иахымзаз,
Саатцраҕ ргәалақәа рхәоит.
Аҭша акәзар, интәхкаа иузынкылом,
Араҕа ифыртынхарц иаҕуп.
Адыд агәеисра ҭагылом,
Аҕсы хаараҕ амацәыс хшыуп.

... Сыгәхәазгаз сыртәуп.

***

Макъаназы инхама араќа сыгәхьаазго?
Ашәт дабаларц атахума ауафымш?
Ех, слахьынцә, ус маң-маңла сназга-аазго,
Сан лгәыхәпыхш еипш, изжәуеит угәыхәпыхш.
Аңхара зызмырсаз асыңсақәа хысуеит,
Арфашқәа ршәахқәа бирақтас иркуп.
Аеыџтәќа пхьа инеиуеит, нахьхьи ак
хысхысуеит,
Цьоук амбаф игәырғьоит, цьоук рылахь еиқәуп.

... Зегь ҳцашьа ҳразқуп.

***

Аамта сахәыцу, саңхызу?
Сыздыруам, сыздыруам.
Саңсызны аңафохь сызхыцу?
Мамоу, цушыт – исныруам.
Саркьак сбырфынлых рахәыцны
Сшәымбартә еипш сансалоуп.
Ашамтаз ишанахаз рыцны
Ғәыбләак санңсалоуп.

... Ажәфән сыңсы алоуп.

***

Абығь џеижьқәа ақәа дырџеижьуеит,
Ус маң-маңлашәа ижьа-жьо.
Уаќа сңацхаф сыңгәы ахы ажьжьоит,
Ак агәампхо, ак цуашьо.
Схәыцра сыхәда аеаханаршәуеит,

Наскѡа игылаз ааигѡацѡуп.
Амца сныруеит, алѡақ сашѡеит,
Зны ихѡтѡаз зегь еимтѡоуп.

... Хѡаак саражѡеит.

***

Макѡанла драазама дызхылтыз,
Уцѡкъарахь ахыцеипш дурххоит.
Хѡтала днауга-ааугоит чѡфыртѡас,
Угѡы ахѡар пхъарцоушѡа дурхиоит.
Хѡынтѡѡызаргь уа жѡцѡеимааны душъаз,
Абнаѡ алацѡгьеипш дуршуеит.
Акърышьаз, акърышьаз, акърышьаз,
Апсыцѡкъагьы икѡа дѡапшуеит.

... Дысцылар хѡа сшѡоит.

***

Саб ааигѡа хъѡқалак еиѡихуеит,
Дышкъазоу мазам, шѡизыпшы.
«Аамѡтахѡ» – хаз сан рыцѡа икнылхуеит,
Дрықѡныхѡ ашѡхарѡа, аршы...
Абраѡоуп хѡзшаз ишьапкырѡа,
Ашларкъѡынд, ачаѡыр, ажъырзы.
Доухѡуп, нас иагьмалуп хѡмѡурѡа,
Уѡахызар ак жѡы, даѡеак зы.

... Шѡысныхѡалоит сгѡы еисуанѡцы.

***

Цыра-цыра са сҭейспыхәкәа
Ейхапсойт, иаагылазом.
Ашәчкәа рхыбуеит хазы ахәыхәкәа,
Уашьта аңшыха рылазом.
Уаҕа ҕара хысбыжькәакгы
Са сгәы пыреуеит саркьатас.
Истахгәышыязам рацәакгы,
Аха амца зхылкьоз шыанцатас,

... Храк снаҕкьон уа сыпсатас.

***

Цхы еикәатцәа, цкы еикәатцәа,
Ҷаи, абаапс, ҳаи!
Ца еикәатцәа, цгәы еикәатцәа,
Ҷаи, абаапс, ҳаи!
Ҷы еикәатцәа, мҕы еикәатцәа,
Ҷаи, абаапс, ҳаи!
Зы еикәатцәа, мца еикәатцәа,
Ҷаи, абаапс, ҳаи!

... Уҕәгәаз, аҳаҳаи!

***

Алым еипш ахы ақәыжьны,
Саштаҕ амш тәагәышьоуп.
Пша хьшәашәак уа иашьапкны,
Сбарцагь иаҕагәышьоуп.
Сгәыҕра мчымха ҕамаҕы,
Ажьакцара иаҕгәышьоуп.

Сылабжышқәа сгәатцаҕы,
Аңстеипш иртәагәышьоуп.

... Зегь рарира гәышьоуп.

***

Сырнымшәазеит, мап, саргы амчрахь ихыхәоз,
Ҳанызхуаз шытамтала ишдырхуеипш афымсаг.
Сеызыблит: Сыжәлар, Сыңсадгьыл хәа
сшыхәхәоз,
Шыта сыццышәкәа еизызгар сҭаххеит, аха иааг.
Иабаҕоу сзыцнеиуаз исгәыхьу, исгәыхьыз?
Кәылзык исзафызаз ршьит ихәжәаны.
Ҡахьхьынза скаңқаң разы изымпыруа азә
иихәыз,
Иахьчоз шәарахқәак абоит инаңшны.

... Аңсымра сҕаңхоит илаҕәны.

***

Аңша аңкызра илаңхьеит
Аңслеипш аезаны.
Сыкәша-мыкәша тынчрахеит,
Хәламкәа хәылпазны.
Уажәшьта аҕызкәа дәықәлароуп,
Маң-маң илаҕәны.
Зегь цлакы-цлак хрыдгылоуп,
Кырза хгәыхәанны.

... Аңша аңкызра илатәоуп аңслеипш аезаны.

***

Уи дразоуп хразагала,
Алыхәтала дхәуп.
Аетәәқәа ихагала,
Избахә рҕакуп.
Дымқяқяцт, ма дхытарны,
Афымааипш дузырхиом.
Егъа рургъы ицсыртаны
Иламыс калом.

... Шьантца жьакца убом.

***

Схәыцрақәа срылахеит ағъреипш,
Атцых шьхынцсылоуп.
Сартынчуам Сыпсадгьыл аңеипш,
Аңшацәгъақәа ирылоуп.
Цьоук чоит, цьоук рыкәрышь рыцхьазоит,
Рыпсымтәқәарҕе иаңшәымоуп.
Ғык азыбжак ықәланы ицоит,
Азыбжак гылоуп.

... Ари сара стәылоуп.

***

Стцыс иатәә ахьымзеит иззааңсоз рхыхра,
Ианыхынхә иаңылаз гәырҕоуп.
Икәыбаса акәтағъ хәыцқәа цыххаа,
Изыхьчашаз атра цшза итаңсоуп.
Сыңсаатә разы, сыңсаатә зегъ зныруа,
Иштәыуа исыцәгәыгъыр хәа сшәоит.

Ана-ара ашәәқәакгы уазыруа,
Сыбнаҕ ииаанза иҕышәшәоит.

... Хьшыык аҕаршәшәоит.

***

Сзахәәқәа рыхтәырқәа рзымаазеит,
Аңшацәҕа иңнатцәтәеит.
Сашташка ажь аҕы зымаазеит –
Ииаанза интәеит.
Сеидыруама аңшацәҕақәа рыхтхырта,
Нас имхынхәындаз – саашәеит.
Шәгәатцәқәарҕ сашәәқәа – схәыцырта,
Цхарак рызныжьзар – сымпсзеит.

... Сышәтҕы мканзеит.

***

Еиңныыланы рҕаархеит абан, мшәан,
Дабацеи, зегь пхызума, иахбақәаз лакәу?..
Сашәәқәа чча-ччоит – шәышпассацәоу ишьтоу,
Гыгшәыгқәоума иууло, мамзар шәыпсқәа
Рабцарқәа ирытхоит, уахзышьтуам
Сашәәқәа нкылан сагхәыцуеит, саггәамтцуеит.
Зшыыцрақәа зхытхыртоу шәамхәәеырц ацәҕа,
Гәыргынцас уа сныхәапхыыз
Афстаацәа пхастцоит.

***

Зны ачынча, зны ахәыхә,
Хәыцра хьшәашәак дарлахәуеит.
Цыра-цырала иҥеисцыхә ...
Уи аантцәар – деиҥахынхәуеит.
Ипҥтәагәышьоу атыхәтцад,
Ашпырхха акәзар, иамазам.
Иумыргәаҕын уегы, дад,
Узырҕеырбо мчы алазам.

... Иашта хәычы штатазам.

***

Иамам тәахышьа хәтак интатца,
Наҕ иуздәықәтцазом шыхак иныхца.
Аратдлеиҥш уфхаланы, мап, иузыршәшәом,
Ашәтеиҥш ишәтуам, уи какантдас иҥшәом.
Адгыл табгаргы иара ҕалалоит,
Амшынқәа зегь хыцдыргы иара ҕалалоит.
Ех, убри аамтаҕ зегь хәцьялқәа хауп,
Адсреи абзарей ирыбжыагәаҕуаҕ ха хауп.

... Иажәуамыз, иҥсуамыз зегь аамта реихауп.

***

Игылагәышьоуп ажәлар еикәшаны,
Иажәа зыла-тлаҥҕақәа дырҕуп.
Уаха изымҥшит амраҕ дычханы,
Адсытәҕьягы ҥхзашак иҥашуп.
Ихырча, уеызлоугалаз хырча,
Икарахаз зегы-зегь рыгәқәа хәхәоит.

Пшак наскыага иаршәшәан аҳацча,
Акәша-мыкәша иңыххааса икаңсоит.

... Тацак лыхш лразоит.

***

Амра анбацәо ахы ықәцданы,
Хәлаанза иқәха ицоит.
Нас дырәегь иахыкәшаны,
Накынтә иаачырбоит.
Схәыцра хәыцқәа еимхәыцқәоушә,
Сыхәдаф еихаңсоуп.
Амра иамбаз қхызқәоушә,
Хышәахәа схыршоуп.

... Ех – цәартгәык тацәзоуп.

***

Ла мырцәа, бга мырцәа уа цсҭакаф дызбеит,
Мцыхәмырцәа ссагыланы иныхәафә схәеит.
Ихызатә блакьом уи хәдаңцәада дхынхәзом,
Сас дахыи хәыцымши аниҭам калазом.
Маҭтыңхеит мцахәырцәа дахыиз, дахыизхаз,
Бнаҭыңхеит, бгаҭыңхеит уи иашҭа дзаааз.
Қалакыкаф дбадакыуа иара синиалоит,
Хшыфқәакгыи хәҭо, кахуакгыи днахәоит.

... Сыңсадгыи ҭшәахоит.

***

Ахыымахэцэа ҕырба-ҕырбо,
Шэты какачқэа ирылоуп.
Иааидаадышэо, иҕхашьяҕхатцо,
Дара ҕымт игылоуп.
Амра ачарахь инейтэума?
Уа ҕаҕсуарагы ырзым.
Ҕсаатэ ашэақэа радедоума?
Ҕаи, ҕыоушьт, акгыы ҕхызым!

... Еихау даҕеак хэыцым.

***

Аҕша караха ихыҕхыҕуеит,
Уатҕахэҕеит хэагы изцазом.
Ацэыкэбар хэыцқэа нейхыҕоит,
Нас ишфархогы рбазом.
Ҕхэызбак дцэыртцит мра уасхатны,
Шэты ҕаҕшыла лҕышэқэа шэуп.
Ааҕын гэыраз дашахатны,
Ақэа цэацэуычан илшэуп.

... Лымға ҕшуп.

***

Икназҕада арҕаш ахы ларханы?
Ҕыгшэыгхом, шэараххом, егыцыҕэам.
Сдэықалар сҕахгэышыоуп иарахь сеиханы,
Хыцла, хэымпалла сеибыҕам.
Икназҕада арҕаш ахы ларханы?
Сзыхкызеи? – цақа алабжыш леиуеит.

Иахагьежьюеит уарбак уи ацсѣыхра аѣахны,
Ѓшакгы гѣамѣхамѣуа игѣѣеиуеит.

***

Рыңшыртахы ифылган хаз нышак рзыңцоуп.
Избода угы иаахо, изхөда угы иахө?..
Ахыбжақа хамцоуп, ара зегь хсасцоуп.

***

... Гыгшәыг ҕы шәахауп.

***

Шьта маҭ-маҭ аҭсы аразоит,
Икыдхәашоз ақәа.
Албыҭқәа реиҭш иалаҭсоит
Арбаҭқәа рыбжьқәа.
Знык аашар аҭеиҭырҭьеиҭш,
Дунеик аҭарҭыцп.
Аҭсаа ашәа анеиҭырхәо еиҭш
Смоҭацәаҭ аацәырҭп.

... Жәытә ашәак сазхәыцп.

***

Ҳаиҭуп, нас – ҳаиҭәыҭоуп,
Доус ҳиашақәа ҳҭоит.
Зегь змоу – зегь рыҭуп,
Измам – зегь ҳазхоит.
Уа зыуаҭра зцәызыз,
Ицәызыз аҭ дыхшьуп.
Агәнаҳақәа ихьымзаз,
Ихылҭ ирзыҭшуп.

... Аҭсымбжәа дашшәуп.

***

Аҭых ҭасхатҭгылт санындәылҭ,
Зегь шхатәроу аҭоит иахьҭшлак.
Бҭарымҭцқәак рыҭхарақәа снырдарц,
Сышьҭақәа ирхуп сахьцалак.
Ажәҭанҭы иамазам шшыҭхьыз,
ҭсыцқьақәак уахь иццакуеит.

Иҗам афны җхыз, адәны җхыз,
Ак җсуеит, ак җәашыушәа иакуеит.

... Зегь санаҳәеит аҗых санындәылҗ.

***

Амҗашоура җтанагалеит,
Амҗашоура.
Ашьхыҗ ашәҗыҗқәа инырхалеит,
Аҗха шсоура.
Хышәахәақәак уахь инхышәҗын,
Бқышәқәа еиҗыршәит.
Быччеи бшоуреи сышқа ибыршәын,
Аха исзымжәит.

... Сааҗын сзымшыит.

***

Ех, җагалантәи ақәа,
Агәыр аҗа җшакгыи нкылшәоит.
Махәи бҗыҗи ирҗыкәкәа,
Аҗәыкәбарқәа җақа ак дыршоит.
Кыргыи сгылан са сыҗшны,
Аха схәыҗит – сшам хәа сбартҗаз.
Ашьыжь җәыҗҗан иршәшәаны,
Амрагь җәырҗит уи арбарҗаз.

... Хәибарҗхарҗаз.

***

Амацэыс сывѣяны хѣоушэ,
Ахара ахцэымцақэа аңоит.
Ўы зырдақьк уаѣа иаѣоушэ,
Ахраѣ асынаѣа збоит.
Саалцоит сыңхыз хаа сытрысны,
Ашэахэаѣ, ақэѣаѣ, агэаѣ.
Мышкызны снапалатѣѣа ирысны,
Шьхатэылагь ишьтысхуеит сбираѣ.

... Уи ауп зегь рѣак.

***

Дахьзома? – иѣаагэышьоит аѣша ашэа...
Игэтыха азнеира, ма рееихак.
Арбаѣ жэѣашэаѣьк иаѣшуашэа,
Уахантэарак иамазам ѣеихак.
Акэакьаѣ – слабашьа ахькѣагылоу,
Сгэыѣра макэанѣас ихысьшьеит.
Амацэыс аѣѣақэа ирылоу,
Ахцэымцақэа еиужьны еиѣышэѣхьеит.

... Амѣсырѣаѣ сгылоуп.

***

Ўьнышқэак хаѣахасуа,
Ўышьѣақэак ирхуп.
Ўшак агэы иаѣтасуа,
Аѣэыуара иаѣуп.
Хэи, абэаѣс, ахатѣа,
Уашьѣылоуп, уеиха!

Псык цәахуп уңсаца,
Шьанца зык уахәа.

... Ухәагы рыхха.

***

Аеартынчит хара амшын,
Аха сычнышкәа шәләкәцәоуп.
Мцәыжәәа бжыла даашәмырпшын,
Уаха хәыцьегь гбак хәицтоуп.
Лакәи пхызи зегь еипшуп,
Мцак нафәшәтуеит лхы-лфы.
Ҷымтзо лыгәызра сафуп,
Лыңсы лшьоит уи сшьамхкәа рфы.

... Ихьтацәоуп акәарафы.

***

Игәыгуеит азиас хынхәып хәа,
Мышкызны иқәаны, ма исны.
Ҷахьхыза шьхатәылан атәытәхәа,
Азнеиуеит шәарахк аезаны.
Ҷакуп, даеакгәышьоуп сзызхәыцуа,
Схышәаф мацәыстцас сбылуеит.
Алабжыш аблакәа ирхытцуа,
Рыцха – наунагза иңсуеит.

... Стәыуар хәа сшәоит.

***

Ақәыцмақәа ақыта ианалт, акры антцы,
Баагы-цсгы – алақәа зегь рҕыршыуан.
Хамхацәеит, асеицштәкәа хмыхыцызт бзынцы,
Ирбазтгы урт рыбаққәа аарҕыршыуан.
Тынчрахеит атдых акырза ианнеи,
Ашыжь зегь рыцшәмацәа хтаркуан.
Рҕыкәақәарҕе рыфатә анрыртагы, аиеи –
Дара-дара ирымтаз еимаркуан.

... Еицшгәышыоуп цыоуки арт хлақәеи.

***

Ашьыцқәа реицш лашбыжықәак,
Атдых хышәашәа иалацсоуп.
Храқәцәак иқәтәоуп цша кәашак,
Ицәасшьо – излахалаз ауп.
Схәымца сықәтәоуп схәышәтаҕны,
Схәымцагы насқалашоит.
Дмыццакзакәа иныцдакны,
Саб илакәқәа сгәалашәоит.

... Сықәхеит схәақәа сшытыркны.

***

Иазымхои, иззымхои ацша?
Иазымхәогь, иафытшәшәогь зызкыда?
Уша, уара атдых, уша!
Акгы амам ушаргы са сыда.
Ацәымш иуапаҕе дзатәуп,
Адыққәа храмшк иаҕахысуеит.

Амацэыс ажәѡан иахцәуп,
Иахьнеилак уи амцақәа ахылтцуеит.

... Ашьантцақәа цәыртцуеит.

***

Еизытәозар акәхап қәыршәқә́ак,
Амтышә еипш хьтақәакгы лақәуеит.
Ртәылағ ихтәама цқақәак?
Амѡан иһаз рыбжьқәа гоит.
Ибартцағ дахьтәоу иҕеыцхь́ак,
Лашәык иҕеисцыхә неихацсоит.
Иблақәа иртәмзоз иахьак,
Лабжышқәак изамѡағ иаацсоит.

... Ахәрашәа ихәоит.

***

Амра ахьтәы тқьацқәа ақьан ирчцаны,
Рееитцыхуа сацхьа инеилысуеит.
Мтышәқәак урт рыла рыхта хырцаны,
Инхысшьуеит, тагалан икнысхуеит.
Инеилахәмарып усқан абҕыцқәа еилаѡѡы,
Иссирхап уи аамта гәзырхага.
Рыкәа интакәашап смачарқәа рыфѡы,
Сыжьхәага, нас сжьыҕьырѡага.

... Аныхәара игәахәап ахага.

***

Аедыкъ ала са сыхышь насыртәон,
Нас ача изацәымцаз ахала исырчон.
Исышыцылт зегь рыла: иныкәтәан снапы,
Ирыцәшәомызт слаггы, исыкәныз аңыркгы.
Иастеит ахақәйтра – иасырбаз канатон,
Кәтагькгы нағастон, уи амч танатон.
‘Өнак изышытастцаз аңсаатә ахь импшзеит,
Иөхалан, иатәышытраз бнақәак ирызцеит.

... Ацәтәабжытцәкагь агент.

***

Исырхиеит сара аңшалас афымаа еипш,
Шьта ахала иахәоит ашәақәак.
Закәызеи, ак сыпхьоит ахымаа еипш,
Сархәыцуеит, сартынчуам уахак.
Абар, пхьарцабжыкгы, ғырпынкгы,
Аха урт идыргылом акәаң.
Зеггы-зегь ирхыхәхәоит абыкыгы,
Еиныркьоит бнақәак аһаң-һаң.

... Сыртәыуалап арт саныпслак.

***

Иғархон са сқәыпшра азығғареипш,
Шәаңшык лада абз бзагон.
Уа сымға газамызт алар еипш,
Ныңғарстак ылго сәаскьон.
Шьта амацәыс ашәтеипш сафыттрак,
Исыхәлаччо атәартәхь сагоит.

Тыѡрак еицтыцызшѡа шыыццѡак,
Лахъхьи цъара руубыжыкъѡа гоит.

... Зегъ ажѡѡан иабоит.

***

Иаштаѣы аѣшакѡаша,
Ибартѡѣ ѡшаѡак,
Ихышѡ аќны мралаша,
Игѡатѡѣ гѡырѡак.
Шыыццѡак еитѡанеипылт:
«Хилгеит, хѡииааит».
Ускан деитѡѡагылт –
Хѡи, ахахаит!

... Ибжыы ажѡѡан иахаит.

***

Ахызатѡѡѡеи, ахѡызатѡѡѡеи,
Ауѡаазатѡѡѡеи еицуп.
Ахѡыцраѡѡѡеи, азхыцраѡѡѡеи,
Асхысраѡѡѡеи еицхѡуп.
Азѡы иѣынихт наќ шыхашѡара,
Азѡы ашѡтышкъѡа ирбзоит.
Уѡ ѡѡзѡ дныхѡоит, ѡѡзѡ – ашѡира,
Азѡгыы абгеипѡш дѡѡырбзоит.

... Дунеи ду зазоит.

***

Амза җыц зегь зырлашо,
Җхаҗаҗы җаитабахуеит.
Хыхь ахаҗә аҗенаткакшо,
Җамцабз ахы абыҗуеит.
Җҗыхьтәаҗ иамам шьха мазак,
Җарчахьеит җырпхьала.
Җдырлахҗыхьеит шьантә зқәак,
Җнаҗыхәазшәа аххьала.

... Сзыцәарушь уахала?

***

Асаркьа иансырпшылан,
Уа сымра пшза ааччеит.
Змыжык инташылан,
Аҗаҗқәа хнарчеит.
Шәахәала инырхьысын,
Сыпсаатәқәа шәахәеит.
Цьара ашәтқәа инарылсын,
Уахь ашьхыцқәа еихеит.

... Аха сыхәра азмырҗеит.

***

Агәыбжыынацәеипш ацлымхәа ықәтцаны
ииоуп,
Атәыҗақәа ажәҗан рыбжьатәоуп.
Абла разқәа – иҗкалаз абацә,
Апсы ашьоит уа храмтәкаҗ аҗацә.
Шьыри тәли азысхәаларц стәхуп,

Аха араҕа сашааҕы мыцхәуп.
Ахәда неитцых, хыы какачла ирхиоуп,
Хыы маҕала азараҕы рыххоуп.

... Амра цсыс иахоуп.

***

Лнацәкьарақәа хьлыхқәоушәа
Изамҕа рбылуеит.
Иқышәқәа фацыхәқәоушәа
Лқышәқәарҕе изытуеит.
Ғеитакрак лымазам –
Агәил еиңш дышәтуеит.
Диваиоуп, лымаза –
Имазам цсуеит.

... Еицәызыр хәа ишәоит.

***

Цшак гәрымчрымует алым еиңш,
Саатраҕны уахакгы.
Сымца лагоит алу еиңш,
Иаацсазом суацьяҕгы.
Наҕ сытлақәарҕе тәытәхәоушәа,
Ауртқәа уазыруеит.
Сан лаңшытәхәак дсытәхәошәа,
Сымца аңхара сныруеит.

... Ак сгәаҕы ихьухьуеит.

***

Уа алахәа мцәыжәфала адгьыл ршьыхызшә,
Лашьцоуп, лашьцацоуп.
Азнык сырхәызшә, сыршыызшә,
сеитаршыызшә,
Дамра хьшәашәак стоуп.
Аха сыңсыхаара жәфанаф иапшәымахеит –
Иабартоуп зегьы.
Иабакоу санызхуаз уа цкызартак илахеит
Рыбафгы рыцсгы.

... Уаха акгы.

***

Уа уңсшьарта акнытә субартам –
Схарацоуп.
Азәы иатәашьоу азәы иатәам,
Цьоук хыртцоуп.
Уа узыргәамтца, са сзыргәамтца –
Акгы еипшзам.
Рыцха – аңсы тагәышьоуп амца,
Аха еикәзам.

... Сырцхазам.

***

Сгәысеанзамкәа скәатцакны,
Иаакәашырпккәит хаала.
Иара сахәеит сашьапкны –
Саштагы уаатала.
Ацәыкәбар еихыцакәа

Сзымѡахыцын пшыаала.
Иркѡабоит уажѡ сыхыбрақѡа,
Сдырцѡаоит хазы рыбжыала.

... Ирзыршәыкыыр сгәала.

***

Аетæ икæнитдоит уи кæынатас,
Хылцасгъы амза кæитдоит.
Ауртгъы ибжьоит иара æуратас,
Арæашкæа ршæо иныкæицоит.
Дсылакшоит, хай, цъушът, дматцкъарушæа,
Еихау иф ласбоушæа дкъакъоит.
Данбакъуа дматцуарны дегътцаруашæа,
Шæарахк алба изымкуашæа збоит.

...Дшыбзоу дызцъабойт.

***

Ажәһан акалт пшзакәа амшын изаасылоит,
Нас урт зыршәшәа-зырқацода?
Ұыуащык иееимаабыжкәа ахәлара
изаапсылоит,
Еизигарц ахаангы ирыхьзода?
Сдыс иатцәа атыстраҕы ашәакәа агәытапсоуп,
Иазыхыр урт реипш зтынхахьада?
Ахарткәа имчыдахаз сбахчаҕны икәыбасоуп,
Аха рымахәкәа шәтыхуеит хәарада.

... Сқәыңшра исыцәцаз хынзырхәуада?..

***

Уа хажәлар хьчатәума, ихәхәатәума –
Уа дыҕам, ибжьыгы ыҕам, дхазуп.
Иусқәа ҕаитцоит хыма-ңсыма,
Иааизгы ицазгы дыртәуп.
Изымңшааит, изылымхит тәартак,
Дышҕәартуаз, дышҕәартуаз дымшлеи.
Ҕсҕазаарак иафсуа шыа уарбак,
Агәаҕра ҕенактәи зыңсеи!

... Ех, адунеи.

***

Ҕша хьшәашәак асит ҕхыбжьоншә –
Ҕәра зхам, гәырҕа змам амырхәац.
Алашә уа ңсхыкк дичаңшьошә,
Игәы аарла иакуп иңсы ахац.
Игәыҕрақәа кьаҕхт аҕы аҕыхәеиңш,
Ахьҕақәараҕ ахьҕагь хьҕакцәоуп.
Икараха инхаз абгарцыҕеиңш,
Ашара шыацхәак иаҕәтәоуп.

... Ишәзааигәаз дхароуп.

***

Абнаҕны ақәыңьмақәа ирхәыма?
Нак-наҕгы ирҕьалома рхаңша?
Рыцха, исхәышәтәырц аҕахума? –
Саатраҕ иҕәыуеит аңша.
Схышәқәа аасыртуеит, нас, уфнала,
Уаргы саргы акырза хайңшуп.

Урт амлашықәа сыжәлан аамтала,
Уиаахыс лабжышла сыблуп.

... Храшәак хәатәуп.

***

Избоит ауаџагеи ахагеи,
Ахәыхәқәа реипш рџыцьегь еиҕхьнуп.
Рағәразы реимак иабагеи?
Рыҕе наҕ-ааҕ еицдырныҕәарц иаҕуп.
Иҕәышцәахеит нанамгеи дагәеи,
Газа цшзакгыи шыта дыччалап.
Иуазгәышыоуп хагеи уаџагеи,
Аха рҕеи аҕара ирыцхатәҕьам, мап!

... Хамцсыр егьа аабап.

***

Ғынчрак хашьтоуп хаиханы,
Башоуп – хзахьязом.
Аха ихашьтоу зыҕезаны –
Хашьта днахҕьазом.
Хгәыхьны, хуазны, хашәаны –
Цшацәгьак ахь хнаскьоит.
Акаканқәа ҕышәшәаны –
Ахәитцәхәа икапсоит.

... Зегь зыҕәшәац иҕәшәоит.

***

– Ухынхэит наӑ узшыапык җаргыланы,
Егъа убеит, дад, уаӑа – егъа унырт.
– Уахь иуцартам, – амѡан инасҗыланы,
Убла хты хӑа җыхӑа җшзак кырккырт.
– Исахагӑышьейт, кыраамҗаггы узалҗуамызт,
Уҗаҗшыаѡҗӑа җӑыуа иухатӑан.
– Сымҗӑыжӑақӑа ейҗысхуан –
адггыл сашыҗуамызт,
Сызҗашӑаз җырзалушӑа ихӑанҗан.

... Сыҗсы шкӑакӑа аҗба шкӑакӑа иҗан.

***

Иухьзада уа аҗстаҗы, узыхьзада?
ѡыҗыа иӑылаз ахѡыктӑи изыҗшзом.
җаак ахьҗеѡуа иулшарызеи мҗада?
Аха уи амҗа укӑа иузҗатом.
Изхӑарҗоузеи җша иаеиисыҗ уарбак?
Амҗӑыжӑақӑа, мап, игӑҗӑахазом.
ѡыҗыа ахаан ейҗырымкҗаҗт лабашыак,
Аеышыкылггы ѡ-шыапык җазом.

... Сыламысаҗ сыҗсра җастазом.

***

Ақӑаггы хкӑеит – рхӑеит, асоура ейхсыҗыт –
рхӑеит,
Шоуран, хьҗазам.
Дбаазан, дымбазейт – рхӑеит,
дахьҗаз хамбазейт – рхӑеит,

Дажәым, дагыһәычзам.
Аңша атцлақәа аршәшәоит – рхәеит,
абгыццқәа ғышәшәоит – рхәеит,
Иғшәаз еиқәхазом.
Ажәәан зқәыршәшәоит – рхәеит,
лабжышқәак иғәшәоит – рхәеит,
Аха изамәәқәа иркзом.

... Ибжыгы җаҳазом.

***

Адгыл чашә ззылыңхаз атцла тәғәрцсоит,
Шәәхәа мәа уи ааигәа иныртәоуп.
Иатәышьтроу атцлақәа ана-ара иссахоит,
Уа ашәшьырақны иҗоу гәырәоуп.
Акы иартҗаңыыз иатәоу изхом,
Саҳ җәа зоухәаз иғ утәцәоуп.
Ацгәы җәынаңхом, аҗәынаң цыгәхом,
Шеишықәса урт еиҗацәоуп.

... Җазлеиғҗхаз җәа збом.

***

– Улахь ааузеитцыхуам, уан рыцҗа, иухьи?
Уашәа хаа сныруам, угәырҗабыжь гом.
– Бнаршәыраны срылахеит мчымхарей гәыхьи,
Сан сызкәырбану, быгь өежь иатцәахом.
– Уаркаразар акәһап таацәала узтаҗтаз,
Ех, аханатәгы уи кырза ихьантан.

– Сгәйҕеит, иахылашоу шәтыҕахь сыбгарцаз,
Сеынбыдтан сыцәар уа сҕынчхарын, сан.

... Сыҕхызгы саған.

***

Алашьцара ашьамхкәа еикәыршәны,
Уаха сбарцаҕ ҕынч итәоуп.
Җшак ҕуцәыуо, насшәа – иҕыршәны,
Хыма-ҕсыма сбаҕча иҕоуп.
Сашҕахь рааира рацәа ахмырткәа,
Ғаҕха-Ғаччаа, аа, иахыцәырт.
Ишәҕаххазар, абгарымткәа,
Ауаа рымцкәа зегь шәыблырц?

... Җхызхоит, ҕхыз.

***

Кәицкәак ластан, дара шәаҕшьхеит,
Снақәныхәан дацк – иҕлахеит.
Ажәа затәык сҕытшәан, иажәабжьхеит,
Ашьхыц саазан, ицхахеит?
Снаргәытақәа ааитысхын, иҕыстрахт,
Аҕсаатә хәыцкәа нхылеит убра.
Слабашья насырсын, ихтыстрахт,
Шыжыыказ са сакәхт Аҕсынра.

... Сузышьзом уара.

***

Мажәроу-иңа ахатца
Зқышықәса ихыт.
Аха нас дабаца? –
Зегы-зегь дырцәызт.
Азә дааигеит сеикәшәоуп хәа,
Аха ирызқхаз диааит.
Дшылтәыуаз Мажәроупқа,
Ларгы днихыңсаит.

... Инеиважны сааит.

***

Хышәахәала еилахәаны,
Мѡабжа игылоуп амш хәаны.
Усоуп, усоуп – ґа ахәахьеит,
Анапеимдахь агахьеит.
Аха дазусташь иагәақхаз,
Маза-аргама агәы итақхаз?
Зегы иаадыруеит, ґа ахәахьеит,
Анапеимдахь агахьеит.

... Махәы ҫырбаѡ дхарахеит.

***

Цсықымқым днаргон икәақ ахь,
Ус баша ажәақәак ниххәааны.
Иузымхои? – иаайкәатцуамызт ирбағь,
Саауан хәа ихәхәон – дычханы.
Ичеиңыка агәама зымбаңыз,
Шьта ратәцақәа тәуан, итацәуан.

Иахароузеи игара дызгарцыз,
Иагәалаз, иазымхәөз хьантан.

... Инышәнап илажә ахатәан.

***

Алахәеи алахәеи ажәџан зегь иалырхәои,
Иалыргои реимак убра?
Хы капан, бла җаңшықәа, ңсы қымқым,
ңсы хәашықәа,
Рыцҳарак збартам дара.
Аблақәа ирзымхәыцуа, рыбақәа җибахуеит,
Иашеи мци зегь хәәеы.
Еҳ, снапқәа еитцыцуазтгы, исылшоны
сыҗазтгы,
Икнасхауан урт рыбаҗықәа рґы.

... Сыблақәа иртагәызуеит сөы.

***

Дытәзомызт, дхара-харахон,
Игәыблырагы акәахьчеипш иџан.
Имшапқәа ивсны инаскьон,
Ибартамызт – иблақәа хџан.
Иламыс бажәтас ирпңон,
Дынхон ихазы, иҗаацәа рзы.
Аңныш лыхцәала дылңон,
Аџстаа дишәылон дкаussy.

... Интәамтаґе иууан иңсы.

***

Амшын зегь цəматəала ицəагəоушəа,
Нахьхьынзə инашьтуп.
Арака ыьықəреи жəлак аььошəа,
Аңша ықəпраауа ихуп.
Наскьагаза мацхь уасақəоушəа,
Аңнышқəа хəуеит.
Слабашьала мацк инароушəа,
Аңслымз зыфəеит.

... Амра таауеит.

***

Аблақəа хаан, иразын,
Иаасыдтəалон, сааит хəа есшьыжьы.
Ихəытцаршəны ахьаакəа тəахын,
Еицакуан мац-мацла сла абжьы.
Иажəгəышьеит, ишлеит ахафь,
Санфьыха уи зны исымбазеит.
Лабжышқəак еизытцəо сгəафьы
Саңхьеит, сыхəхəеит – имхынхəзеит.

... Аңсышьагь аңсыртагь сцəазеит.

***

Дкəыбаса арыцеипш наф-ааф дынкапсойт,
Алахəа ибжə афойт, атыс ибжə азоит.
Дааупыларгьы дааиташəо, дхырхəо дкьақьойт,
Иқтамхə хəа ак злам цьара тыпк ахь деихойт.
Иаңсуара хныкəгагоуп, иашəақəа – аңсра,

Ихахэыцкэа зегь цслымзкэоушэа збартоуп
сара.

Уа а́пшьа́тып иашы́тоу ипшьа́м деихы́нагзом,
А́кэыш гараганла сасра хэа дцазом.

... Амахэ ыа шэтзом.

***

Уахэа́пшла амра и́ташэо,
Ашэахэа́кэа р́фы́ца́ара рыларгзоит.
Ашьхы́цкэа ашэ́ткэа ир́фышэ́шэо,
Рышьхымзатра́ф саранц́кэак ирыла́псоит.
‘Еыуа́фык хара м́оак данылт,
Иеышты́бжы́кэа иееимаа́кэа ирыты́ршоуп.
Е́тэа пш́зеи, нас ашэа́кэеи еи́пыт,
Сыдгы́л ха́фы лаша, сукэ́ыхшоуп.

... Сгэы́гракэа ухыкэ́аршоуп.

***

Цсыуа хты́рцала ихы-и́фы та́хэ́хэаны,
И́псы млашь қымқы́муа ауапеи́пш ирхэ́ны,
Иеы а́гэреи, а́тцы́хэеи, ашпы́рххеи р́фы ихшы́ны,
Азэы им́оа дгэа́кцэа́куа, дхыш́фышуа дануп.
Дзышты́алазеи у́хэама? – усазца́аит иахэ́таны,
Х́цеи́цэа зыхты́нах́таз ахты́п иарганы,
Аарла́хэа еи́кэ́хаз иуазны, ибы́лны,
Сы́псадгы́л жыахэ́тоушэа ифаларц и́тахуп.

... Ашьа́за и́фашуп.

***

Аңкызкәа рааңсара рзошәа,
Мцәыжәәала ас паҕыакәа рҕыоит.
Ажәлаҕыа әжәла леитцошәа,
Икаңсо зегь ишкәакәаза иқәцоит.
Ихьаакәарҕ дтыргәоуп асапыҕыеиңш,
Хәыцрала абәа еирыз хыхәхәоуп.
Хәит, абәа, хәи, амаҕа апыҕыеиңш,
Изамәәкәа ирҕәсуа цшаәоуп.

... Ихара ааигәоуп.

***

Иабагылоушь доус хҕарцәи,
Хкәаңкәагь – ҕаҕыара.
Цхатцәрык – нырцәи-аарцәи,
Хәкәгәышьоуп хара.
Игәы хьантоуп ахахәеиңш,
Аха ишны еиҕәыццоит.
Ахәатцә иазцо ахьнырхәхеиңш,
Ихьааи иңси еилазоит.

... Иццышәкәа иҕаңсоит.

***

– Сымра, узымгылои?
– Сгылахьеит.
Исыгым харантә каңхара.
Сара шәеикәарақәак срылахеит,
Аңсратцәкагы сзымңшааит ара.
– Сгәыҕрақәа убазар?
– Иуцәырзахьеит,
Аңцәкәырпақәа ирылоуп дара.

Схьышәахәа хчы цшқаны иузыззаххьейт,
Цсшьара хәа унышьтал убра.

... Сеицхызуейт шәацшык абылра.

***

Ишьакыма? Закәызеи, шәеикәарак афаршәуп,
Амш қәацазом.
Ацәқәырқақәа рыхәдақәа ақша
хьшәашәа рхаршәуп,
Аха ихәаразом.
Егьыхьтоуп, егьшәартоуп,
хаз цнышқәак гәаҭеиуейт,
Убра акәхоит ухәтак.
Сбирақ лаша ахапыруа сығба хәыч неиуейт,
Уи ауп зегь ртак.

... Маҕак, быжь-етцәак.

***

Амшқәа ршьаргәытцәқәа хейт
Ашара ишаңылоз.
Усгы ихарá – харахейт
Маҕамҕа ҳзынгылаз.
Амшқәа ршьаргәытцәқәа хейт –
Ҷкарак иаҕызоуп.
Наунагза ихáтцоу – сыҳәхәейт –
Ишгылоу иңсыз иоуп!

... Сымшқәа ршьаргәытцәқәа хейт.

***

Дызгылазом уаха,
Игәыграгь җыблааит.
Идәықәйтцеит агәраха,
Аңсәәха даааит.
Дабаҗоу шыта иахәо,
Уажә ибла таауеит.
Аңсра хышәашәа даалхо,
Атынчра иңшаауеит.

... Иҗама иҗәңшуеит.

***

Аегылеиңш игылеит аңша,
Уеимда – аеахьатәахыз ңшаа.
Аемырзакәа змыжк интаәоу?..
Җаңыкаҗ уа кәакык икәатәоу?..
Җаскьагашәа хысбыжықәак геит,
Ақьалаҗны амцагь бзагеит.
Ажыпхьаөцәа уахь иңцакуп,
Бгьыңқәаки шыаңқәаки ркуп.

... Акаңа лашьтуп.

***

Амзаҗа, ех, тыңҗа-зара,
Еиқәыхышәашәа хәыңрак ахытәоуп.
Атых – уи атых лашьцара,
Ааңсара ахы ылакны иңәоуп.
Абгьыжәқәа қаңсоит харабгьара,
Рыңсы хаақәа адгьыл иатәгәышьоуп.

Ғагалан – абырг карауара,
Лабашьяк акырц аґахғаышьоуп.

... Иабарғы – иаағаышьоуп.

***

– Уабадәықәлеи, сашәә?
– Шьхатәылақа сцоит.
Уа арәаш неитамшәә
Сыбжьала иқәыстцоит.
– Ухнымхәзои?
– Мап! Зыхьи
Каққақи ирузом.
Шәарахи гыгшәыги –
Исыпхьаз срыхьзом.

... Схынхәыр сқалазом.

***

Атцлақәа нхытыр-аахытыр,
Аңтақәа, аңшасра, асоура.
Амзагы нцәытцкәыр-аацәытцкәыр,
Ғымт ґытцәах, ґымт цәыртц хара.
Ех, доус ргәалақәа ирытцоуп,
Итцәахуп мазақәакгы рхазы.
Иблақәа – икәыбасоу цәыцоуп,
Шәарахтцас ишәартцоуп иңсы.

... Игәатцағ – асы.

***

Адгьыл инькәпрааны аҗада ихалама?
Хыхъзантаи кыр илаҗәымашь иара анкья?
Акы арзма, җеак аңшаама, агәыңшқа ахы
алоума,
Зны пәеилахәашь – ажәџан, зны мралаша-
саркья?
Уа шаҗа хысбыжкәеи җамабыжкәеи
еихымсыҗзо,
Уа шаҗа уази хәхәабжьи аҳахьоузеи?
Уа шаҗа шыамџеи гәырџацәгъеи – инымцәазо,
Уа шаҗа ңсыбаџ, нас ңсахра абахьоузеи?
... Ажәџан аңсы злаҗазоузеи?

***

Ашәахаакәак лыкәа инҗасхәан,
Сгәатца дынҗахәмарт шәахәа мшеиңш.
Ахәлареи атҗыхи еихасхән,
Ашара рыхшеит атамашәт еиңш.
Уаңысхьоу иуңысхьоу неидкыла,
Урт зегь иуатәашьоу хаңкәоуп.
Слыхәаңшуа сгылоуп гәаныла,
Иахзымхо дунеикаҗ днаҗазоуп.
... Сқәыңшра даҗацоуп.

***

Сагьыцәоушәа, сагьҗыхоушәа
Сцәырхәаҗы сышытоуп.
Дауы ааңсақәак еиҗыхоушәа

Уа рѡаш быжықѡак стоуп.
Атцых еикѡа – уапа еилыреы,
Илатѡоуп са сѣымшѡ.
Уи еипхызуеит аѣықѡаѣы
Апсы хаара апыжѡ.

... Иаақәацит ақышә.

***

Ирымазам ашықәсқәа ҳаха,
Инеиуеит еишъталаны екәартцас.
Ҳрылапсоуп ҳаблақәа тхаха,
Амахәқәа ирзымхьчаз цәыкәбартцас.
Ушьтахьқа угарақәа хьчамзар,
Уаҗхьақа ушьтақәа еитцакуеит.
Амџан ухатдашәа мгазар,
Ҷаматцас умшқәа инауҗаркуеит.

... Мыцхэартеи цахэартеи хаймаркүеит.

***

Цша кәандакәак еилархәоит атлақәа,
Ацша хьшәашәа еилнахуеит дара.
Анафсшәа агәамтрақәа , ахьамтрақәа,
Акакала – нас зегь рыцсра.
Излеипшым хәа збом ихәпсҟазаашьоу,
Хиаанза иахнуп ахцара.
Ажәа хаауп мтәыжәфәкәас ихәтәашьоу,
Ажәа цәа хазнагом хара.

...Ақәңара – нас адамра.

***

Араҕа уңхьозаргы, иубартам ак збартоуп,
Ажәван еакуп, еицазам ачыфтеипш.
Амаалыкы ңсыраза, ңсылатца итәартоуп,
Иныхәоит шьхатәыла, иңшьоит хара хңеипш.
Еикәызто хәа акгы ыказам атдых ду алахь,
Ахрапшь иағалашоит жәеипшьтыпха лңеипш.
Исыңхьоит ашьанцамға, сңоит алакарахь,
Сыжәғахыр иқәыршәны ашара ампахьшь
еипш.

... Ицқьоуп иказказуа ағауа сгәы ашьеипш.

***

Амш шыта маң-маң иңхьарылоит,
Аемырзо иазцоит иара акәтыршәара.
Ашәахәақәа акакала еиехьнылоит,
Еитцалоит урт ушәара, сышәара.
Нас атдых ашькылқәа ирынгыло,
Иаманы инеилап аңыжәара.
Усоуп ғ-аамтак еицаныло,
Ирмоузацт дунеикағ еинышәара.

... Еивасроуп, зегь ңышәароуп, ңышәара...

***

Ицон абыгь әеижь хәычы хиаало,
Амахә згәы ңнатәахьаз.
Ихәмаруа иғхало, интало,
Иагон ахақәитра изышьтаз.
Ус, амчрақәа рымкьазшәа ахыцқәа,

Аңша хьшәашәа, арыц еипш иафшәеит.
Иамоугәышьеит уахагы ахәыцха,
Уа, дәыкаф аңсы хаа нахшәеит.

... Лабжышқәак мратцас интәшәеит.

***

Аңыс хәыцы акаҭа иалахт –
Изавсуам, мамзар, изахысуам.
Уахатәҭа уи лыцәара ҭылахт,
Лгәыхәҭы пшқәкәа леилакь изтытуам.
Лыпхыз хаакәа иршәтуеит лгәылак,
Илныруа зегь зыхьтцас еикәхандаз.
Еибагәызуеит бахчак рыченилак,
Уаҭа лапшыцәгьак имбандаз.

... Иқәыпшқәоуп – рқышәкәа мбылзандаз.

***

Иахароузеи, иит иеаданы,
Иигәышьазаап, рыцха, иахәҭаны.
Ианыҭаауаз уи быжь дук ахан,
Алымхәкәа ахшыф атқыс еиҳан.
Хаматц шауаз ус мац-мац иажәит,
Иагхажьрызма, ирыцхашьо иахжит.
Адунеи ду ззымбоз зызхара
Иаҭынхазеи? – схәыцгәышьеит сара.

... Азлагара, акьахь, аеадара.

***

Ақәа ахтәырқәа рҕеыркәабарц акакала
Азмыжь интәпсоит.
Срыхәапшуеит урт рыцхашьо уамакала,
Иахынтәпсо ипсуеит.
Ақәыршәқәа хытцын, аңсаа рашәа ҕыхақәа
Саҳауеит хрыжь-хрыжь.
Кәарма-кәарма сҕәыбцақәа рыбжьы хаақәа
Ажәгәышьоит азмыжь.

... Ажәџан ахьғы ипшуеит.

***

Зны ирцәызыз сыбла
Уа сгәәҕы итәахуп.
Унеиха, абааңс, сыңра,
Мшын назарак схуп.
Сымшқәа цоит исхыңраа,
Аццышәқәа мцазам.
Унеиха, абааңс, сыңра,
Ҳңеиуанатң ҳмыцхәзам.

... Атахара цсразам.

***

Ацых исшәыиз, исхынхалаз,
Ашара аҕарбо иңханатцеит.
О, сеидрума араҕа са исхараз,
Ашамта хцарак сыннатцеит.
Усоуп маң-маң ианаспыртца,
Амшғы исзыннажып иара атәы.

Аңсҕазаара акәанч еипш сызнытуа,
Иаркьяҕып, иархап са сҕәтәы.

... Абасшәа ҕануп зегь адәы.

***

Алҕатцәкәа... амхурстақәа... аужәра.
Адәышәткәа... апаткәыркәа... аката.
Аңшаласкәа – ахәлара, ахыжәла,
Са-сала еизшоуп зегь рыхәта.
Иарбан араҕа сызхыбааз,
Узхыңаз, узхыбаазгьы атәхом.
Ацарақәа, зтыцтрақәа ирхыңрааз,
Ашәақәа иртцаз рызхом.

... Ашәаңшь иузантцаз акгьы уңхом.

***

Аашаанза игагәышьалон ижәхьа атцәтәабжьы,
Иҕеикуам, иҕеикыр, ауац ҕгалатәхон.
Кашырран, иеаҕаны дыцәон дкашьшьы,
Криҕазтцоз адәныҕа бга қәашь ахнагон.
Уахыкала рыцҕа инцәеит ауахта,
Ақәыңьма млакы-млашь ашьаза аҕашуп.
Кашырроуп, иеаҕаны дыцәоуп еиҕа,
Ибора еипш агәаҕцәгьа, иламгәагь ҕацәуп.

... Ицәтәазатцә еикәыхьшәашәа ибартцаҕ
ихшьуп.

***

Рѡашқәак бахчак дырѡырбошѡа,
Рыкѡша-мыкѡша ршѡахқѡа еиѡахауп.
Хышѡахѡақѡа цыгѡ мырчоушѡа,
Настѡа цстѡашқѡа ирылакнахауп.
Мап, иупыло, иубо лакѡзам,
Уа ацаќбақѡа еихаѡа-еихахауп.
Уажѡа ашѡамхар уаќа ҳақзам,
Храк иаѡампѡац цѡгѡа дыгѡнахауп.

... Ѡазамаќѡат ѡабара ақѡзам.

***

Уа цша ныќѡароуп, цша кѡарроуп,
Шыыри гѡахѡа, шыыри!
Шѡнеиқѡыцшлароуп, шѡшьѡцѡхыртѡлароуп,
Шѡѡц иѡцѡақѡеи мшыни.
Аѡцѡақѡа тынч игароуп,
Ѡыстааи цъныши цсыдоуп.
Ацых йшѡахѡам сшѡахѡароуп,
Исымазкуазгѡы дхыдоуп.

... Аҳаѡашь ѡны сыѡоуп.

***

Дубагѡышьѡм уи раѡѡак дтѡаны,
Дзымгылар ҳѡа дшѡоит.
Уиниагѡышьѡм дныќѡо дыццакны,
Дааѡсаѡѡар ҳѡа дшѡоит.
Дќамлазаѡт игѡы иалнахуа иѡны,
Ицлаѡѡар ҳѡа дшѡоит.

Уиниазом иламгәагы рхханы,
Игхацәар хәа дшәоит.

... Сизхәыцгәышьоит сианы.

***

Сбызхәыцны банысымтцт сыхсаала,
Бысзымааит махәык бнафшәаны.
Балсымхит кьанч тацсарала,
Сгәахь бымѡахытцт башәаны.
Ех, бара сашәа – гәыжъжъага,
Бара сашәа гәытшъаага җазны.
Иназгоит зегь уазны, иҗахәхәаган,
Уарада иартәаз лагырзны.

... Сызтәыуо саныкәугь сыцсны.

***

Сеыхәа уа саштакны ихәуеит,
Агага – иацнаскьо атзамцқәа.
Ацыхәала цшак еизнахәхәоит,
Ацыхәала ирабашьуеит амтцқәа.
Шьта ибылгьоит, иаахәуеит, инахәуеит,
Агага – иацбылгьо атзамцқәа.
Цша ласык апыркәцәқәа ахәоит,
Иахыкәшо икәашоит ашәахәацқәа.

... Аблақәа аацнык рҗазоит.

***

Уа ацәа хьшәашәа итала-тыцуеит,
Ацстазаара гәйда-ңсыда.
Хаит, амарңа, схаа сардысуеит,
Ажә устоит, аға сыта.
Уа ишысҕаччо исҕахысуеит,
Ацстазаара ғамға – зыда.
Кәанңцас са сымшқәа сныцуеит,
Ажә устоит, аға сыта.

... Аңста мартәа – абңар хыда.

***

Ишьтабоит назаза
Саштаҕны нахьхынза.
Ирыцхасшьоит азаза –
Бла цырцыр қарахымза.
Кыанң таңсара аамтоушәа
Абығь ҕеиҕықәа еилысуеит.
Абнақәа рцәытшәоушәа
Саштахығы имҕахыцуеит.

... Амҕасцәа еилахәыцуеит.

***

Шьац карақәа, нас бғы ааңсақәа,
Иауа-инашәан иқәацом.
Алашьцара агарақәҕәақәа
Азпыртуам, иазпыцәцәазом.
Хцыстра хазқәак ирхыцуашәа,
Уа лашбыҕықәак еилазом.

Цәыкәбар хәыцқәа еимхәыцқәоушә,
Еишьтоуп, аха еихъязом.

... Иузышьтымхуа узгазом.

***

Аеы ццышәқәа пшатлакәтцас ивѣѣкыаны ицон,
Иргәашьамхи, цьымхеит, иаңысуан, ихъзон.
Ианбантәо хәа иеы апрықәцәқәа
дрылаңсны икын,

Иблақәа, асаба зыхчылаз, цәаакын.
– Уеиха, абааңсы, – ахатца изфьртун наҕ-ааҕ,
– Абан иузыгәдуны ишьтыцуеит хбираҕ!
Ахынтә раан ихъзаанза иҕамчышьтыбжыгы
инаалт,
Зегь рышьтахь дышгылазгы амба аңхьа дталт.

... Хдоурыхгы данхалт.

***

Ааңынтәи атцыхқәа зыџза
Ишанхон, иңшзахон, иңсахәон.
Сырзызырџуан слымхәқәа кыдтца,
Адаҕқәа рашәахәқәа рхәон.
Сгәылак уа рцәыртцрақәа зламзас,
Еимеиңсеит изтаз нтыркәкәа.
Адаҕқәа псадгылны иратәаз,
Иаңтабеит змах хәыч рыбжықәа.

... Ахауаҕ икнахауп рыңсқәа.

***

Еихсыгыт асоура иаацсаны,
Аңтақаа шыта ихаракцәоуп.
Рыхәмарра ргәатца итцәахны,
Асы паҕбақаа ҕәашза еикәыцсоуп.
Сымтарсны ҕа хәыцрак сагон,
Цытбжык уахашам ара.
Урт хәмаруанатц ишәтыцқәоушәа збон.
Ицсаатәқәоушәагь збахуан дара.

... Рыцсшьара – рыцсра.

***

Амтәыжәфақаа хрытцак ажәџан,
Зегь лапшыла хәимнадоит.
Шәахста анхалом, иауаинашәан –
Ацәҕа, абзиа лбаанадоит.
Аха ишнеиуа ахьаақаа азмырсар,
Иҕалар ҕалоит ҕақы.
Иалшоит уи хартцааны иаххысыр
Хәқәнатцарҕы зегь хбылны.

... Ажәџан... ажәџан.

***

Уахьынтәаауа ухаштзар, урџашьоуп,
Ужәытәра уаҕрысыр уҕатәра уҕахыслоит.
Ускан исырзҕәышьоуп угәыҕраҕы, уиашаҕь,
Зшьа амџан ихьшәашәаз қәа ахьамуаҕь
деилыслоит.
Хәбацәа инагаз, ла мырцәа, бга мырцәаа,

Рышьтақәа ирхысыз дыбзазаргь дыкәныршьоит.
Ахан ду дзыџнатәхәоз нап кылтәа, шыап
кылтәа,
Ҷырпын зызмырцәажәо иламгәа дачычоит.
... Измырсаз ихыччоит.

***

Ҷаңыара ицәыртцуеит сыпла иркәахаргы,
Ашьантца зыхь ацкьара анырны.
Ҷсаатәгы шәарахгы, нас хартгы
Ишхахәо, ишхагугы дырны.
Ашьа ашьтақәа аҕамақәа ирныцуам,
Ҷшасразам адгьыл ахь ҳааира.
Амацәыс адыд иацәызуам,
Абираккәа ишьтырхуеит аиааира.

... Шәнеибац, ҳаит, аҳаҳаира!

***

Амахәқәа рҗеижь ччаңшықәа
ңшьаала ирымпыцышәшәо,
Икаңсоит, икаңсоит, икаңсоит.
Ҷагалан иазгәамтәкәа уаҕа инарылашәо,
Абла маң-маң еиқәыңсоит.
Ахьтақәа рҗеитыхуа ахрақәа ирғаланы,
Рзамџақәеи рықәцәақәеи ршәоит.
Сыңсы хаара ңсаатәушәа аџада ихаланы,
Асыршәқәа расоушәа иаршәшәоит.

... Ацаа ңша сарңхоит.

***

Скама уа скаматра итыспаазшә,
Амшын ду иткьеит ацшагы.
Сгылоуп уажә сбартакны сдысызшә,
Атуантәкагы лакаеит са схахы.
Икалеи, икалеи, икалеи?
Ацнышкәа халаны ицоит.
Сзышәымгой, сзышәымгой, сзышәымгеи?
Сыхәхәабжь какантас исыфшәоит.

... Изымпыруа дшәоит.

***

Ишьтагәышъан аееитцыхны ахала,
Зыцсра абнахь изгаз аматцуар.
Ажәџан дузза еитцала-еитцало цшъаала,
Аблақәарфә итәыцхон уажә абар.
Ихагәышьеит, ихәжәагәышьеит рыцха,
Имаацсазоз агә ушьта итцаауеит.
Уажәы ахәыцрафә, бнак ахьтә еиламырцха,
Қәыцъма млашык аццаны иаауеит.

... Адыхәтәантәи ацар быжькәа ахауеит.

***

Снахтықәгылт машәыршәа, иахьтәагәышьъаз
ихәны,
Амдыжәџакәа кәыбасоуп хыла.
Иарашка снейтатит уа сахәар стахны,
Аха исзытрысит амч зегь неидкыла.
Ашьхақәеи ажәџани ираазаз зны,

Ахыццышәкәа икылкаан иабарба?
Иахьҕыцәаауа ахьаауп сара сҕынза илаҕәны,
Уа агәалақәа сныруеит ауарба.

... Аблагәқәа ашәахстақәа рнуп.

***

Ацшҳарыгә еицш итыңаҕ дынхеит,
Иаңцамтақәа сымтоуп, абар.
Дрызхагалом – иажәақәа хеит,
Арахь итаҳгәышыоуп дпырлар.
Еиҕеиҳәаз фҕы амам, мамоу,
Иҕитоз аҕеицъ табахьеит.
Еиҕаҕало збада иғшәахьоу? –
Ашәтқәа дзышытоу канзахьеит.

... Ацшҳарыгә еицш итыңаҕ дынхеит.

***

Чавра цшқала иблақәа ирбоит,
Ирымеики лабжышкҕы зыхзам?
Дсымбо цыишьоит, усҕы дызбоит
Шьамхнага – ашәақәак злахьынтдам.
Иахәтоуп ҳәа ажәақәак иңшаауеит,
Шьыцрала иатәца хыхәхәоуп.
Ииҳәо зегь са исаҳауеит,
Арахь сычҕахы дахатәоуп.

... Ацсра аткыс дхьантоуп.

***

Иуцэхалоит хэа бжык иахауашэа,
Ишаха импытыргэгэо икуп.
Иблақэа ицаз ицшаауашэа,
Ишьта лада-аада дхуп.
Ухэда инахаршэ, дад, ушаха,
Уахь ублақэа ахьыкоу уагоит.
Быжыцахьак иснағазом таха,
Уи сарғыа жәаахырахьтэ игоит.

... Ацъныш дхәацәоит.

***

Абнара хәхәоит сеикәшәырха хәа,
Атцлақэа аґәахәа ибылуеит.
Стәыуар стахуп сара ахәхәыхәа,
Аццышәқэа хәмаруа ипыруеит.
Абнара иалшазом уаха,
Аха амцабз хало иеырбоит.
Ицәытцыпшуеит амра аетакнаха,
Хара аләатә ахцәы еипш аеаңоит.

... Шәеикәатцкык лаґәуеит.

***

Хәицәызра ықәтәоуп сшьамхы,
Иаґыкьаса илеиуеит лабжышқәак.
Нахьхышәа, истахым-истахы,
Рыбғыцқәа ґышәшәоит ушьта шәтышқәак.
Хәыцра зқыи сзауеит еишьтаххы,
Бааңсқәак аңта хәашь иалоуп.

Ашьауардын... ажәѡан... ахы...
Ех, зегь мацәыстас, иаамталоуп.

... Хаицәызра ықәтәоуп сшьамхы.

***

Сыхәрақәа ахәрашәа рықәхәо,
Срылоуп асытәхәеи аңшеи.
Сцоит исырпхоит хәа снарытәхәо,
Итцаар хәа сшәоит адунеи.
Хаи цьоушт! Цьара амцақәа хәытқьоит,
Аццышәқәа рықәтсоит геи-шьхеи.
Арѡашқәа ргәашьамхқәа рымқьоит,
Исцәыблыр хәа сшәоит адунеи.

... Хаимаркуеит аңсреи абзарей.

***

Иаамтазаргь иаамтамзаргь дшәарыцоит,
Уа изаңгы аңсы аиршьазом.
Даацәырцыр, шьхатәыла шәазызоит,
Мап, акгы ибом, иаҳазом.
Шьацхәа шәкы иҳауеит, игәаныхәа,
Уаҕа иңсымтәқәа неиңшыи.
Атыгқәа ниртәоит рцәазыхәа,
Нак инкаижьуеит ржьы.

... Азы хәашь азыцқьом сыбжьы.

***

Сгəамтҗра сыхчнуп сара ахчеипш,
Шьта излашьозеи схы аҗсы?
Сҗеиспыхә еихаҗсоит ашьацма еипш,
Снацəкьарақəа хьшəашəоит хазы.
Сааҗсара исытҗоу цəартҗоуп,
Сда ссақəа ирылззауеит рымч.
Сыхəрақəа итымҗьац хьртəоуп,
Сгəы җшқа хəыч злеисрызеи җынч?

... Уеилыскаауеит, сҗынҗь.

***

Ицахьеит инахыхны
Уи атҗлаҗ ацəа.
Икнахауп еитҗыхны,
Иауцəамзаргь рацəа.
Уа шə-хəыцрак сынҗарсыхт,
Уа җымтзҗо сыҗшуп.
Ех, амат ацəа аҗсахт,
Аха анаҗсгьы иматуп.

... Еитə сгəысəануп.

***

Ашьыжь ахəыҗшқа еиньшəшəылоит,
Ухəыцрақəа рҗеи.
Ашəҗышқəа ашəахəақəа ршəылоит,
Убарҗахь унеи!
Мəак еицануп – урхьыҗшында,
Уиреи уҗареи.

Цәһьарак иазнеихуеит ухымта,
Узыхәоз һамлеи.

... Иңшзоуп адунеи.

***

- Лашьцарак насшәызтәзеи кабатцас?
- Угәы иаламзас.
- Аңтақәа еиһызтәәзеи һаматцас?
- Амацәыс.
- Иаалырһьан ажәһан зырзызазеи?
- Ухәхәабыжь.
- Саатцраф аңшатлакә иазмырсазеи?
- Уцәыуабыжь.

... Сыһоумашь.

***

Дахьыглаз парпылтас
Зны дницрашәеит.
Дышьтыңаны мпылтас
Атығь еиңш дыкшеит.
Ғымтзакәа дзысыз
Дахьтәаз иеирпхон.
Згәыжәла заңысыз
Иңс гартахь деихон.

... Спина пхашьон.

***

Аеынади ғылоуп ахы ақәыжь,
Иааңсазаргь иазоит – иқәацом.
Иагәалеи, са сакәушь, ахы акәушь?
Ухәхәаргьы уа атак уаҳазам.
Арахь адунеи зегь ампытцак,
Икыдцәаны иафуп ақәоура.
Ҕсызақәак, нас даеа Ҕсызак,
Ҕсгартак цәахызаргь ҫара?

... Аеынади... амшхәашь... сара.

***

Атамақәа шәтүеит, атамақәа шәтүеит,
Урт аҫтақәа рхафүеит лассы-ласс.
Иаатәоит, ифагылоит инархьысны ишәышәуеит,
Атамақәа ацәшәоит аҫша хылас.
Ақәа амған ихкәоит, асы ҫшқақәа ауеит.
ҫара ахрақәа зцалаз ирыцоуп.
ҫара аҫығқәа еилацәкәуеит, ақәыҫьма
млашьуеит,
Зегь гәыҫроуп, зегь гәтыхоуп, зегь хәыцроуп.

... Атамақәа шәтүеит.

***

Багала ҫьоук аҫтақәа рыҫпазшәа,
Доус ртыҫқәа ирықәымшәо иҫшаауеит.
Ацәқәырпақәа ркәартәрақәа тыҫпазшәа,
Илтаха-фтыцуа акәарахьы иаауеит.
ҫшак еицрысуеит, уажәаз бырггьы қәыҫшгьы,

Аха дарбанхошь, азәы далазоит лассы?
Гәырҕа ззымхо, гәырѡа згымхо сымшгы,
Инҕыцәауеит кәакытакаҕ хазы.

... Зегь алазоит сыҕсы.

***

Сықараҕны имажәыз, сгәеисраҕны ицәахыз,
Азтаарақәа итақдоу еишьталан иаауеит.
Анкьаза анкьа цьара амцақәа ицәахьаз,
Зхәаха иахьымзаз зегь са исахауеит.
Наҕ иахьаҕыңзам ахь ацқьара цхахцазар?
Хаҕсыцәгыара тышахт, аңштәы амцсахит хшьа.
Хашәиңхьыз хныхәаңхьыз атқыс
инеицрахцазар?
Агәнаха хзатцымцуа хатцалт, сашьа.

... Ишьшьоуп ахаңшьа.

***

Дыххәахьеит цықәреитцас,
Аха лаңкьак иҕамлеит.
Хәи, цьюушьт, «ауаҕеиҕамс»,
Иажәа тацәқәа зхамлеит.
Дбáқыеит, абгартцыҕеиңш,
Ицыхәагы иршәшәахуеит.
Зыбжы ҕәҕәам азыхәашь
Ицаулоуп хҕәахәуеит.

... Иан дахьытцоу дхахоит.

***

Атцых хэцэырххоит итцахэоушэ,
Шазом, ишазом.
Схэыцра ашьямтлахэкэа ацрахэоушэ,
Игэынкьеит, изцазом.
Үынчрак хэа амам сматцуаргы,
Аха алашбыжыкэа – хойт.
Ирыхэазом ныхэарагы, бцэаргы,
Итахаша тахойт.

... Инхашагы нхойт.

***

Ахракэа... ақала... афархэы...
Сымпақны сыблакэа аанкылоуп.
Аетэ хыыршэыгэкэа афахэхэы,
Аеыларкэзан ажэван ххагылоуп.
Шыац цшқала сырахэ анхэы,
Ирхаштит иахькыдыз, иахьхыцыз.
Ацшэмацэа гэхэанагоит Цсхэы,
Рышьтакэа еинымом иацэызыз.

... Ахракэа... ақала... афархэы...

***

Хэхэакэеи хэпсақеи
рытэаабжыкэеи реиғасреи
Адгьыл иазымхэаеит.
Хамтэрақеи, хшыыцрақеи,
хамхэыцреи, халасреи
Ахьта еицш ихалаеит.

Амахәкәа хрықәтәаны иҭахәалоит рыцәкә,
Зыхәашык хазмыргәышьеит.
Шәышықәса, зқышықәса ауаатәыҭса
рыцхәкәа,
Хтыстрәк хазхымтгәышьеит.

... Хәшәхымскәа хзырхымсгәышьеит.

***

Еихагылазом рыцхә ацлымхәа,
Ахьтә ицәхалт ацша ахала.
Уныхәа, утахызаргь ухәхәа,
Узахәазом, мап, иара акала.
Еинышәом, убама, аби-ңеи –
Еичычеит, еинзраалаша дызустә?
Иҭам изхымсыц геи-шьхеи?
Шхәмла рыбжьара ибжьахысуа?

... Еинышәом убомә аби-ңеи.

***

Сымш уәшәшәырқәа еихьымзо-еиңымзо,
Сыкәа иҭалан смаҭра иҭысуеит.
Са сымаза мырхәа-мырзо,
Уаҭ дызҭамлац храк саҭысуеит.
Уа аҭта иналууааны уарбак,
Амацәыс-мцабз иеисуеит.
Ақәҭараҭ иазымгаргьы иааирак,
Агәаҭра дунеи дук еиҭсуеит.

... «Сәызцәак» рыгагақәа реишуеит.

***

Сыцэашы сёыхашыоуп
ҫынчрак хэа сымамкэа.
Хыаагэышыоуп, ех, гэышыоуп,
Еиҫасырҫаз сылақэа.
Сацкэашоит уеинкыашы,
Аңсҫазаара, исыдудан.
Ицэарушь с-Ергыашэа,
Сылабжыш снылатдан?

... Сааңшышы сыцэашыоуп.

***

Дызҫагылаз асапыңыеиңш
Уаха хыаасгы дҫарымҫеит.
Дҫыцэаагэышыоит иара аҫыңыеиңш,
Ихэырбҫыцкэаг мҫацазеит.
Аха игылеит даарыгэтылак,
Дызҫахымыз зхазы.
Урт рыңсы хаақэа инарылак,
Иргэыдыхэңалоуп уи иңсы.

... Мазеи чараа ңшуп хазы.

***

Изымцэағэо, изыламҫо
Ахан дуқэа ихэыңырҫоуп.
Иажэақэа исыламзо
Инхыңырҫа-аахыңырҫоуп.
Ла шкэакэак деиңхызуеит,
Иңылало цгэеиқэатңоуп.

Хъзы мѡақѡа ицѡеилазуеит,
Иаңхъаѡа – мѡеихѡлацѡоуп.

... Ишѡхымс хѡыч дацѡыуарѡоуп.

***

Илеиуеит быѡъ ѡеижъ пѡзак ѣшѡаны,
Иазхѡыцуеит апатѡыр хѡыч изгѡылцыз.
Аѡштѡы иатѡѡа абоит иѡаѡшны,
Нас иара акѡанѡ еиѡш изныцыз.
Иамазам амѡа ихѡѡѡны,
Еиѡшумашъ иахъынкашѡои хыхъи?
Иаздыруам иштѡоу иазыѡшны,
Ириааиуа аурѡѡѡеи аѡыхъи.

... Илеиуеит быѡъ ѡеижъ хѡыч ѣшѡаны.

***

Уаѡа азхыѡѡѡѡ алаѡан еиѡш,
Уаѡа – ихѡла ихъ хъышышы.
Ех, ишѡарѡоуп алаба наа еиѡш,
Аѡша иалоуп игѡы абжы.
Ихѡра хъаа иартѡоит аихѡза,
Иѡѡра – уапа еиѡѡа дѡашышы.
Инаскъагоуп ашѡѡ, азаза,
Иблаѡѡа алаѡсоуп ашѡшы.

... Уаѡа азы атѡѡа ицѡашышы.

***

Кәыбча шгәышьоит, ишагәышьоит,
Арбагькәа еикәфьртүеит, аа.
Ажәџан ңхарак ашагәышьоит,
Аха сгәатцахь – хазы атцаа.
Сыхәра сшәылоит акәымжәыхәеипш,
Ех, исныруа сажьазом.
Схьаакәа схоуп адырганцыхәеипш,
Рдақәа ашхам ртазом.

... Ех, аңсцәаха сибазом.

***

Ахра иафәхамашь?
Гагақәак қәацом.
Иңшаауеит аңша млашь,
Усоуп, акы азхом.
Ех, ара зегь лакәзар? –
Ак разнуп, ак хьуп.
Схәыцра аапсақәа ракәзар,
Ғыбгакаф еиехьнуп.

... Шьантца хахә сыхчнуп.

***

Амра ташәаанза ашәахәақәа сыххәхәоит,
Амра ташәаанза.
Сыңсы хаа сыхшәаанза сзымныхәазац
сныхәоит,
Сыңсы хаа сыхшәаанза.
Угәақларгь ухәхәаргьы убжьы захауада?

Ғәи-млашы срыхәом.
Ҳаит абаа, амарҗа, радари, рада,
Азы ааҗса хышхытәом.

... Иузҗымеыз узкылтәом.

***

Снацәкьарақәа аҗстазаара рыкәсыршон,
Уиаахыс итҗазеи?!
Шьхак аҗны сымала сықәсыршон,
Ех, изыҗсазеи?!
Ацҗышәқәеи алҗеи еиҗымҗасны
Иғарартәит сҳәышәта.
Шәхацәәуп, нас уртқәа зегь ырхынҳәны,
Уа рҗыҗқәарҗе еибышәта!

... Снысымҗа хышәда.

***

Икыдҗаны еихсуан сыҗсы.
Уи ззымчҳаз Сыҗсадгьыл былуан.
Асы еиқәатҗәа ауан ахазы,
Саагәышьон, харантәи саауан.
Еихсуеит сыҗсадгьыл хазы,
Сеиқәхомашь? – сыҗсы сызҗаауеит.
Шәеиқәа маҗәа сшәуп исхьыссы,
Саагәышьон, макьанагь саауеит.

... Ахәа аҗны ашьа абла җаауеит.

***

Пшеи дыди неитанеиҥасуа,
Сашҥа иҥәхаҥеит рыҥсқәа.
Аҥларкәыкә еиҥш инас-насуа,
Аҥых кылнаҥәоит ақәа.
Сыхәрақәагь мжыжькуеит ҥшыаала,
Асаркәа узеизгазом иҥеыр.
Изыҥсазеи ақәа убжьала,
Уа сахьышьҥоу сухәаеыр.

... Зыда иҥажәкуеит ахмачыр.

***

Уахәнтәарак аҥыхә-ҥыхәхәа ҥинак,
Алашьцара еишуеит ишәаны.
Абыжь ҥахьа, абыгь ҥеижьқәа аҥрылак,
Икаҥсоит ана-ара иҥсаҥьаны.
Ех, аҥшәымак, уахазын аҥшәымак,
Ашьыжь ыҥәоуп ашҥаҥе иианы.
... Аҥыхә-ҥыхәхәа, иаҥсхаки, нас, ҥинак,
Уи ашрей аҥамҥҥрей мазаны.

... Егьа рымоуп аҥыхқәа иҥәахны.

***

Амш аҥхара ҥсыҥеа-ҥсыҥеа,
Иаргьы есааираза ихәыҥхоит.
Умҥ зқәымхо, сымҥ зқәымхо,
Аҥьал хеиҥамхәа ааигәахоит.

Уара уҥҥа, сара сыҥҥа,

Ех, интахаашеит хара.
Шакаа ацыпсуадаз рыцха?
Шакаа ацидашь ацсра?

... Ашәт... ауазбыжь.. афара...

***

Атых фырхасуашәа збоит,
Уи гәартахьеит шыац иатцәеи, гәили.
Агәаацсабжь еихымсыгъзо игоит,
Игарастцар шпатаху, шыыри.
Сабитцас ачесыдта исфапшуеит,
Изыпсазеи изгаразо азхәозтгы.
Азамѡакәа ҫымт исшышыуеит,
Насыпгәышьян сыкәа итазозтгы.

... Атых фырхасуашәа збоит.

***

Ицон аҫыццышә даманы,
Иакәтәаз дкәыннашьон.
Иагәра икгәышьян даханы,
Дыңар дыңхашьон.
Инапкәа уаха рылшомызт,
Дцәышхон, дыграхон.
Аеггы мап, иаагыломызт,
Ахәыртақәа агәапхон.

... Икәыннашьоз дхәыцхон.

***

Цэыш тапанчеи, Хаг җырҗашьеи,
Ахба җезымдыри еицаауан.
Ихазызаргь рцашьеи рхэашьеи,
Доус ирзымхоз рыңшаауан.
Цэыш тапанча иабцъар тќьомызт,
Хаг җырҗашья икьяҗ иркшон,
Ахба җезымдыр иҗеи ибомызт,
Иќамчала игәи иќажон.

... Царгәыш барбар тынч крифон.
(Ажәлар рхәамтә аќнытә)

***

Ех, еиҗа тагалан,
Ех, ицоит, ица.
Абыгь җеиҗықәа еишьталан,
Исыхәләтәхәоит маза.
Уа цхи-мши рхала,
Хаз-хазы иажәит.
Сгәала рыцқа, сгәала,
Сҗатцалан изжәит.

... Пыхья ааста сашыт.

***

Сыцәар сҗахгәышьоуп сынҗаҳаны,
Сааҗсаҗәќьоуп рацәа.
Снаҗсан цьоук амтцқәа ныкнаҳаны,
Ирхырхуеит рцәа.
Аҗсҗазаара збоит иҗшандагоушәа,

Иагыблуп, иагъоуп.
Избоит сара ҳазыбжак дагәоушә,
Ҳазыбжак оуп.

... Гәырџа атцагъ гәырџоуп.

***

Схәыцра шәеикәарақәа срылоуп,
Ирыламзо уаҳа сыңсы.
Атцых асы иаграгылоуп,
Атцаақәа аҕәыншәылоуп хазы.
Амахәқәа ңштәык ала еидкылоуп,
Тцак лыткы еипш икасси.
Атцых атцаа иаграгылоуп,
Иағазысуа илеиуеит асы.

... Ахәа аҕны сымца шхынңсылоуп.

***

Хдәықәлоит, аҕыкац ҳафызоуп,
Ҳцашәақәа насшәа аеакуп.
Ҳаңхәаҕа ҳаңьал ҳаңызоуп,
Ақәыңмеипш иара ҳаҕакуп.
Амџан ңъара аҳәақәа еилахшыуеит,
Еихаҳтәоит ҳзыршәаз гагақәак.
Ҳахәрақәеи ҳуазқәеи неипахшыуеит,
Ҳқәыңшрагъ ҳназхыуеит, аха иааг.

... Ашьантцақәа ... асып... ақырдуаг.

***

Аңстеиужь, аңша ааңса марыхәкәә,
Аңтақәә иртамзо асырхәы.
Ахәйтцәхәә инталоит ахәыхәкәә,
Ашәағь каңсоит икахәхәы.
Еилыңраауа, еихыңраауа еишътала,
Аңсаатә цшзақәә арыцқәә рыкәшәоит.
Сасрыкәә афырхатца ишыа аңштәала,
Асы зегь каңшыыртәыр хәә сшәоит.
... Ашәағь каңсоит.

***

Зегь насшәоуп ианрыста хасаб,
Цаа-ңшақәеи храмшқәеи... иреихаз.
Ашыа аткыысуа ишътан ақәасаб,
Схызатцә – шыапызатцә зызхаз.
Уа хцасқәә рыхәтак ахьхзыңшу,
Еикәшәаз аергыашәа ххәеит.
Жьыхәтак-жьыхәтак хшеит ишапу,
Ацәә, нас атәыақәағь стәхеит.

... Урт сыфны атзамц иафәхеит.

***

Дыкоуп, аха дыкам, дызхьеит,
Ауаа дрылоуп дырбазом.
Имәахәаста ишыта аныцхьеит,
Ибжыы гаргыы иуахазом.
Егьа уургыы ихы дашьтоуп,
Иңсы ахьыкоу итаацәа рфәоуп.

Егъа ухӕаргъы, ақӕаштӕ қӕаштӕуӕ,
Абгаб ахра дукӕа ирӕуӕ.

... Атӕыџақӕа ацша рхарцӕуӕ.

***

Ажӕала ихаңызгаз
Аус афӕы дыхеуӕ.
Ахъымаџӕа зшӕызтгаз
Ламысла дыџеуӕ.
Цӕуок ақӕџара, аиашаз,
Иаџуӕ, иагъаџын.
Ишиџылаша «иџашъаз»,
Ирхуӕ, иагъырхын.

... Агбақӕа... амшын.

***

Цша аацкык махӕқӕак еихнаџӕџӕоит,
Шӕырқӕак уа сбахчаџны ирыџгаз.
Ишьџыџеит, ишьџаст, ихӕаџӕоит,
Быгъқӕакгъы неилырхуа инарыџас.
џагалангъы хӕарџахазшӕа збоит,
Хынхӕышъа хӕа рымам шыџа аџӕызқӕа.
Амшқӕа рыхътӕы еимаакӕа хоит,
Ихъшӕашӕоит шыхатӕылаџа аџхызқӕа.

... Абгъыцқӕа рыхътысқӕа рыџуеит.

***

Абҕабқәа иахьпырҕац уа рышьтақәа ҕырҕон,
Рышьтақәа зламзаз асы ааҕса зытуан.
Амхәыцқәа рымлашыра хратцаҕ ирхыргон,
Аарлаҳәа ицәыртцуаз ашыацраҕ ихәуан.
Ус, ианазымычхаз ахыццышәҕы ахымзартә,
Иаҕылаз аҕкыланы асыҕса ҕысуеит.
... Зышьта зынҕоз ақәасабқәа ҕахьхьынзанта,
Ихнымхәыз аҕәыҕ рҕахартахь иҕшуеит.

... Ааҕынра аауеит.

***

Алуқәа атцых рлагоит,
Ашыла гәза иналак.
Амцабз есаaira ибзагоит,
Са исыгуп ҕа ҕхарак.
Еихымсыҕьзо абжы ҕхаракхоит
Азиас хышхыцәа.
Алуқәа шьтхысаа ирлагоит
Хаз азлагарҕы ицәа.

... Аамта акьатеих ҕыцәтәоит.

***

Атцых аҕшзы еиҕш инасҕәтәхәаны,
Сарцәеит акәчышь еиҕш.
Ацәкәырҕ снарылалт игәатаны,
Ҕшьаалаза анышь еиҕш.
Аҕнышқәа ирыман агәахәара,
Аҕстхәақәа схысуан.

Амацәыс хәйтдлашон ахара,
Адыд схахысуан.

... Пхызлаггы пхызкахь сызхыцуан.

***

Пхьанагаџцәак хьамцуа,
Еихоит зегь ҳаицнаго.
О, пшамцоуп ҳзыргәамцуа,
Хзыртынчшақәа абаҕоу?
Ѡ-хык еикәуртәазар,
Уарггы ажәѠан уахәтакуп.
Нырхага ажәа узхәазар,
Дунеик уабиракуп.

... Уаныҕамггы уҳакуп.

***

Дыччалоит уи изах чыло,
Унан, унан нытцак.
Иазынкылом аңстхәа ихчыло,
Уаҕа иѠны абыцаҕь.
Иашта днықәлар дкәаҳаҳауап,
Дагыҕазам, дагыышлам.
Ацар сымца иахакнаҳауап,
Ихаазам, иагыышшам.

... Ддәеиужьым, дагытышам.

***

Хэыцра цаулазак дтоуп –
Амцабз деикэабылны илхысхьоу.
Лах хэыч лыеидцаны дтэоуп,
Захкэажэра ахы мацэаз зцэызхьоу.
Апсҕазаара – илзымго хыртэоуп,
Дызтэызтэыз иареи лареи еицышьтоуп.
Лах хэыч лыеидцаны дтэоуп,
Дзыдтэалоу, дылзыпшаауам, дишьтоуп.

... Капкак ҕара азжэоак пытэцэоуп.

***

Сеидру ирхэо ашэоу ашэаму,
Игоит адагькэа рыбжькэа.
Идыргэамту ажэоан иалоу,
Абгарымт хэыцкэа – сцэашькэа?
Схала исытоуп, ишэтэым – шэтэакэзам,
Зегь хамчыдоуп, зегь хацхауп.
Ех, ашыцра ҕсра-зрак акэзам,
Доус иахҕеипшу хаҕьал хауп.

... Атэра уанышэар уах дахауп.

***

Атҕыс ҕшқақэа зымтэыжэоакэа маац,
Итэыуоит атып ҕха ихшэан.
Аныкэашья зхала изымтэац,
Адэыбга хэыч цэыртэуеит, абан.
Қэыҕьма ҕатак шыак иамхэац,
Ихьапшкэапшуа иаацэыртэуеит хазы.

Зығара рымкзац амырхәац
Ех, иазгарымашь аңсы?

... Ажәған лаңшуеит еихаңсы.

***

Ашара саңгылоит, ахәлара саңташәоит,
Ашыбжьон сызустада?
Ашәахәа саңғыхоит, ңшакәаша саңкәашоит,
Ихәтәоу зегь сызтада?
Аеыңьбара җеыңьбароуп, хаикәшәарта
тәымңьароуп,
Иңхәазоу ҳзыңхәазом.
Аңстазаара хыччароуп, уа зегь еичырчароуп,
Ихарсаша ҳзыразом.

... Хтәарташқа ҳзығазом.

***

Ушьта ажәған ңшәахоит,
Уанышәоит, ҳәарада.
Иузхәаз ашәахоит
Рада гәақ, рада.
Шәеикәарак ушәуп,
Хьтак иарңхахьада?
Уахьнеиз ухәшәуп,
Уахьзымцаз узбада?

... Рада ааңса, рада.

***

Ажәеи ашәеи аџмтәыжәџак –
Аџсаатә назго хараза.
Жәџан тџаула ахышәатџышәа,
Хҗгәатџақәарҗә цәашыык ххаза.
Амацәыс еиџызтџәо аҗамеи,
Уи змыржыакџазо атреи,
Жәеи ашәеи иреихау ихәмеи?
Уа уаргы-саргы хдунеи.

... Хҗгәыгреи, хшыамџақәеи, ҳаиреи.

***

Иугәалашәо акы аацәырга ба?
... Дҗгыли жәџани зегь еиџшын.
Ахьча нага Баарықә-иџа
Йҗагә гәарашҗа дыџшын.
Уа ақәыцымақәа еижәыланы,
Иџсаса ирмеигџазо иршыаҗьон.
Иара иҗырпын аанкыланы,
Ауасархәыга рзаирхәон.

... Агыгшәыг иршәарц деимхәон.

***

Газа – схәан, газа – ихәеит.
Уца – схәан, уца – ихәеит.
Уаатәа – схәан, уаатәа – ихәеит.
Уеиқәтәа – схәан, уеиқәтәа – ихәеит.
Ихәа – схәан, ихәа – ихәеит.
Ухәхәа – схәан, ухәхәа – ихәеит.

Уңры – схәан, уңры – ихәеит.

Ублы – схәан, ублы – ихәеит.

... Зегь рыла сеилеихәеит.

***

Иажәа қарахымзақәа

Ргәамтрақәа тазым.

... Ажәцәеимаа кылтәақәа

Аимсытәкьагы рхарсым.

Усоуп хәа изыргазар,

Ахахәқәагы тацоуп.

Акамақәа зрыжәымзар,

Камам, еихазоуп.

... Ирыцхара датцоуп.

***

Азәы уашта дтапшуеит,

Уи ишхам ушәылоит.

Ула абз иршуеит,

Уа ужәқәа шарылоит.

Азәы уашта ицшаауеит,

Длашо дынташылоит.

Уа амахәагы шәтуеит,

Ушәыр еикәыншәылоит.

... Азәы уашта дтапшуеит, егы дынташылоит.

***

Еихакшоит ихацламхәа,
Аалашьцар дыздәылцуам.
Ибқәашьдаз ахатца хәа,
Бхәыцқәа раб бзицырцуам.
Бырахә брышьтоуп бкараха,
Имам урт рызхәыцха.
Бтынчимхоз дагар, аха
Быршы цьбара – ицха.

... Сыңшәма лвартәа рыцха.

***

Ухьаацәгьала ихәрақәа иргьоит,
Ххақәйтра иаахгазгы ихатәоуп.
Рахәыдак цьоук рыжәхьақәа ихьоит,
Ицсы млашь уа аныга итатәоуп.
Аҳауағ ахыццышәқәагь хоит,
Гыгшәыгхоит ашьацгы алакта.
Алуқәа ашыла рлагоит,
Цьықәреины уи узеидкылом шьта.

... Ицшуп зегь хәхәта.

***

Адыд хыхь агәамцрақәа хәарчарразам,
Зака алазои, зака ачхазои, зака?
Ахытхыртағ уи рацәак мчра амазам,
Аць агәацшықәагь ейкәнажәоит цака.
Ех, сгәы мыжда шьта иалазац алазом,
Сымцызжәақәа мац-мац еикәацсоит.

Ақға ашытқаға ұяарғы жәуан ианхалазом,
Рытсы хаақға амшынқарғғы илартоит.

... Амацәысгы аццышәқарғ итсоит.

***

Инрылаҳға утсы рхыгзаны,
Иамхацәаз амған дырғыха.
Атсаатәқға рыбжьқға ирынтданы,
Идәықәырттоит ашәтқға рыффы хаа.
Даауеит леирыз тшза хәыч кны,
Алакарағ иаанғаст атшаныкға.
Лыкға стәтсоит схәашаны,
Слымбошға сылгоит лара ағныкға.

... Ихәхәлаччоит амра лағәны.

***

Аарла дгазғәазуа даауан,
Икылкьон итынцаггы афақь.
Дынкаҳаит, шыта ибла таауан,
Иубон ихы-иғы аблызшға атлакь.
Инаскьагашға ихшуп жьымжәәқәк,
Лақәакгы иқышәқға дырбзоит.
Тхызла икакоит ажәәқәк,
Итсцәа зегь дрыхтәыуо ицабоит.

... Ишыччо ажьыргәытқға ғышәшәоит.

***

Анкъа уа бнакаѣ хайцызма?
Наѣ цъара схэыцра шаѣьон.
Иахъымхоз акы хъымшо хайцрытцма?
Уажэ аматкъа дрыпъхо иаалгон.
Избон, дара илхыкэшон, еилысуан,
Егъыпъшзан, егъшэартан цэгъашэа.
Ишьтытцуан, еитцалон, еитцытцуан,
Илмыцхарц илхэон рбызшэа.

... Даргъы-харгъ хайпшуп уамашэа.

***

Дхырсысуеит гэааѣса,
Шъамхы ааѣса дызгылазом.
Ирылоукшаргъ аѣса,
Ирылымшо рылазом.
Ѧахъхыза шыхауарбакгъы
АмтыжэѦаѣа ѣэыбасоуп.
Ахзы пшзагъы, ахэыпшѣагъы
АѣаѦраѣа ирылаѣсоуп.

... Хэыжэлартэ ѣыжэтыртоуп.

***

Атцых цэыуоит уаха тцысны,
Инкашэазшэа атра ихшэаны.
РѦашѣак леиуеит лада итрысны,
Рыбжыѣа са исыхчынтыаны.
Маѣ-маѣ иѣэоит уашьта схэымца,
Лакта хьшэашэоуп схэышэта ахышэ.

Гыгшэыгк дэықәуп имхәа-мырза,
Агәы тынчзам зынза сфымшә.

... Амшә шыапажә ... аңынтә... ақышә...

***

Амра цазомызт илхылымпшкәа,
Акәарафы аңша разгы аеаразон.
Аңнышкәа илхыпраауаз рылапшкәа,
Реыпсакьо леилакь инавапсон.
Сгылоуп гәаныла дысгәытцәхәхәа,
Аха ацәкәырпқәа шытыцыр ишпәзури?!
Сшәоит лгәыхәпы пшқақәа хытыр хәа,
Ишпәзури усқан, ишпәзури?!

... Илыкәныхәоит адгылыи ажәфани.

***

Змахк хәымгамшыазакаә ижәуан,
Сқышә зкәашьузеи хәа дтәауан.
Ашә имкәытцаш кәтык ишыуан,
– Снапқәа зырқапшы? – дтәауан.
Днатәтәаны ицә ихьон,
– Сныга иакәшәеи? – игәы пыжәжәон.
Имца зыла ахы ифышуан,
Сымца зырцәеи хәа дфыфәуан.

... Иаштә рыцхашьо стапшуан.

***

Избoм ршьaцэкъаракъa,
Ахa сгъы дьртъуеит.
Саштaф aцшa кaрaкъa
Шьaцэхы-шьaцэхьртъуеит.
Мѡак сзанымсит хтыстpaдa,
Сыхъжъахьaтцэкъеит, aаи,
Ахa aцсшьахa сызтaдa,
Хъaаивaгъежып, шъaаи!

... Пъшa aацсaкъa, aхъаи!

***

Ипырпыруеит абар абгъыцкъa,
Ипырпыруеит.
Ибылбылуеит ашъaпшь aцхьызкъa,
Ибылбылуеит.
Зегъ aзxoит иaхтoу тaгaлaн,
Зегъ aзxoит.
Ихaаxoит, ушьтa aмцa aцсы aлaн,
Ихaаxoит.

... Хъхaрaxoит зегъы-зегъ, хъaигъaxoит.

***

Амaт ыцъoуп aееикъыршaны, ицъoуп,
Ашът рыфъы хaа иaмoуп ирфъышьны.
Зиaстcас aхьышъaхъa хьшхьыцъoуп,
Идырпxoит уи aаигъaрa ръыхъшьны.
Ицъoуп aмaт, aкрaбoмaшь пхьызлa?
Тып ззaлхьым ицэгъoуп aуaхтa.

Даеакуп араҕа сара схэыцра,
Уажэ гэаныла исныхэоит сыѡнаҕа.

... Рыцсыртақәа мазоуп, рыцсрақәа...

***

Ақытаҕны ла затцэык шуеит,
Ицэоуп егырт зегь тахэахаа.
Ажэѡанаѣ амацэыс шәтүеит,
Адыдгыы иамазам ҳаха.
Қәасабушәа ацшатлакә шәышәуеит,
Унақәтәаны ашыкылқәа узрынгылом.
Абжыы азқәантца амшынгыы еилашуеит,
Ацәқәырц ҕәарағла иузынкылом.

... Ақытаҕны ла затцэык шуеит.

***

Ех, уажәгәышьеит, Кәыбча,
Шьта саргыы сеихәом.
С-Кәыбча, с-анчакәынча,
Ушышьатцәҕа сгәацхом.
Уаасыдтәалоит цшыаала –
Усызхом, сузхом.
Абыгь ѡеижьқәа еишьтала
Идәықәлаз иатцәахом.

... Тагалан иацэынхом.

***

Зиас дук дхықәтәалоуп
Ихәыцрақәа игәйдшыла.
Шьта дхышәатцышәароуп,
Аңсҭазаара умшала.
Изжәылом шьхауарбакгы,
Икарахаз – мҭыжәәдоуп.
Мшынағгы жәәанағгы
Зехьынҕьара ңышәартоуп.

... Иааңсара иңсыжыртоуп.

***

Аҭых, аҭых, узшәиидә,
Уҭахәхәаз хәа ас шәеиқәала?!
Ххьалатцас уңхара зжәыда,
Сымчымхара, уара сгәала?!
Избахьада арҭаш бжыда,
Аҭыс иатцәагь ашәа азымхәо?
Цәацәышьҭцас уаха сзырҕыда,
Сажәа гәаҭақәа сзырхымхәхәо?

... Сизыңшгәышьоуп зегь ҳазныхәо.

***

Зны асыҭәхәа, даеазных аңша хаа,
Иразҕхаз зынгы-ңхынгы иразҕын.
Иҭыҭра аҭеныҭаршә, иңгәышьан ишаха,
Илабашьагь изнапык иакын.
Цхи мши еивагьежьуан, еихьзомызт,
Иашҭаҕны ишьапышьҭақәа леитҭон.

Дгылы жәџани ицәтәымгәышъан ибомызт,
Аха азы атца ахахә хәыцқәа ипхъазон.

... Иҳәон ҳахыцаша, иара игәыхьқәа изон.

***

Ҷык кыыркыыруан, уи абжьала
Алашьцара кәыбасо.
Стәан уа абартцаҕ – ахыншьала
Хъаак абчы еипш исықәнапсо.
Ацых дузза азхгазомызт,
Зны апхъатә шыапқәа нықәнакшон.
Аблақәа ахара иназомызт,
Аха ирбоз мацнашьон.

... Акъыркыырбыжь сацкәашон.

***

Ақина ишқиназ зхаштыз,
Ақәыцьмахь еихеит ибаны.
Гыгшәыг кәыш иазааигәатәуа иашьтаз,
Абнахь иагон иахьырпшны.
Ианынаскъа уаҳа иабашьтуаз,
Амлашь зыниаз ақсаҕа.
Ақина ишқиназ зхаштыз,
Абрака интәеит ацыхәтәа.

... Ихьшәашәоуп атыцаҕ атәа.

***

Даақәтәеит уи, пхыз хаак лбан,
Лыхцәы жәпареи ашлеи еилацсан.
– Данбеибари? – Цгәыгра шьхалбаан.
– Данбаеыжәцри? – Шыц быгькацсан.
– Закәызеи, иуадафхама лцан,
Лычхара лзамфа иахьыгзан.
– Данбеихәари? – Игәыгра шьхалбаан.
– Данбеигари? – шыц быгькацсан.

... Атыцъхара лгәытцакны дтәан.

***

Атых лашьцеи мралашеи
Хчнызан иухчынцам.
Амхацәареи амхаацшреи
Ирыдыркыло акзәм.
Уа цсылатца, цсыраза
Илоуцо ҕацоит.
Аҳаҳаира гәышьаза,
Жьеи уардыни еихьзоит.

... Улахьынца уазцоит.

***

Ацакьа амш афәтәоуп
Аңсаатә еиңш икараха, рыцха.
Саргы адгьыл аамтала саҕоуп
Схәыцраха, схәааха, сыңхызха.
Ацакьа амш афәтәоуп,
Инамфатәны цшакгы нафәцаажәоит.

Усоуп, саргы амшқәа срыхәтоуп,
Ихьшәашәазар, ңшәала сыхьшәашәоит.

... Ацакыа амшә афәтәоуп.

***

Ажәџан лаҕәзеит уаха ашыаңа еиңш,
Иаргы саргы ңшак наҳабжыаслоит.
Аңых сыххуеит сара ашыаб еиңш,
Насшәа уа сыхәра инафәспсоит.
Уарада гәышыа, хрыжь-хрыжыла,
Иныңдакны ашәакгы сҳәагәышьоит.
Аңсҕазаара узыргәышьом нышыла,
Усгы маң-маң снеихагәышьоит.

... Исзымхәышәтәуа схәаа ңласыркгәышьоит.

***

Имыңхәңаам ақәа,
Акарматчыс шәахәоит.
Амахәқәарҕе ҳагәқәа
Бгы ңшқақәа дырңхоит.
Ихкәазам ақәа,
Шыта акәыкәу ҕнаҕуеит.
Баргы саргы ҳагәқәа
Дәеиужьқәарҕе ишәҕуеит.

... Иаңңәынңәар ақәа ҳагәқәа ңсыр хәа сшәоит.

***

Атцых ашыапкәа атцнахт,
Аитатцра атахзам.
Чыцыха хәыцны самцахт,
Салцыртә сыгәгәазам.
Саатцраф ацша афәрыл еицш,
Амақарра иафуп.
Иахбац аиха афәыл еицш,
Са суатах тацәуп.

... Сызатцәрагь зацәуп.

***

Уа зегь инрыжыыз арымз еицш
Уаха атцых тацәцәоуп.
Ех, гәышыа, ех, ифны атцымц еицш
Ихьяакәа царцәоуп.
Ифымшәанда игәатцгак ахыц еицш
Ихцсгәышыоуп, иаацсоуп.
Игәыггракәа фәыбаса айрыз еицш
Ицыххаа икацсоуп.

... Ари сара соуп.

***

Уафы цшзак дыкнаҳаны ацсцәаҳа дыччон,
Ацныш дахыкәтәаз игәы амра тацчон.
Дфыстаами, афстаа дцәахын уажәы еиха,
Ифоу макьана илмаҳацт атыцҳа.
Арт зегь збаз ихы-ифы тахәхәаны,
Иеицәахит агәыла – агәаф иезаны.

Ахыццышәкәа звымсыз шыхауарбак шыабон,
Ашыыцыѳ иеы аңшышыапык дрызгәдуны
ичаңон.

... Амаалыкъ азатңа ихала дңьабон.

***

Аѳыжәыѳ дыңсгәышыан, ихцәажәоз ддырехәеит,
Агъычыѳ дыңсгәышыан, ихцәажәоз ддырехәеит,
Ашыыцыѳ дыңсгәышыан, ихцәажәоз ддырехәеит,
Амцхәаѳ дыңсгәышыан, ихцәажәаз ддырехәеит.
Сдырехәап хәа дышдәықәыз азәы иеимаакәа хеит,
Арака дрызгәамтәит, анака дмыцхәхеит.
«Уашьтатңәка сыжәбароуп», – уи бгъыцк итынхеит,
Иеишыгәышьеит рыцхә, ихцәажәоз ддырехәеит.

... Имаҳаз изирхеит.

***

Сарцәан сынтаҳәахаа ақәа абжы,
Насшәа аңша абжы саанарңшит.
Схышә хәычы иазеиқәымкыз ашәшы,
Абз кәырбзо исыхьнашыт.
Атых татынтдас иххны,
Ажәлеиңш дунеик иахьыгзоуп.
Сынғыцаар стахымкәа, истахны,
Сгәыгра ааңса акәа сгагзоуп.

... Ахәрашәа ахәа иеҳәатәоуп.

***

Аңкызкәа аңтакәа ирылала ицоит,
Амѡан рымтыжәѡабыжыкәа нылатѡ.
Аңыза зегь ашьѡуп, зегь рааңсара рзоит,
Иңьасшьоит аңсаатә пшзақәа ирылазо.
Маңьысгыи фыртынгыи еицуп, еилазоит,
Нак цыара икоуп са схәыцырта.
Аңкызкәа адгьыл зегь рыбла итазоит,
Аракоуп ртартакәа, рхытырта.

... Аңкызкәа рыхынхәра ргәытаҳәхәа иргоит.

***

Ақәшеит, атыңахь ианзымца ихынхәны,
Аты абнаң аеатәахт игәамтңны, илаҳәны.
Иакәпапа аңсаатәкәа ирkit чанчаны,
Илбаардарц иаңуп уи аңсы еикәырччаны.
Иара аблакәа хѡоуп, аха ирнышәазом, мап,
Ахы ахьчоит шыапхыцла: лашьцар ишәсырбап.
Усоуп, цыоук аңых разкымѡан иахшьоит,
Мрахәагак цыоукы-цыоук ҳашәахаан ҳашоит.

... Алуқәа еикәшоит.

***

Аңых хага, аңша хага,
Са сғырпын дыршьеит.
Аңьныш пагыа, аңьныш кыакыа,
Мариа сыхә ишьеит.
Уаҳа иңәыртрушь амырхәага?
Сзаңцарушь ашәшьы?

Акыркырхәа амшзырхага
Иснархарушь абжы.

... Схәыцуеит сеикәышьшы.

***

Мыцхәартоуп, цахәартоуп, еижьагоуп хдунеи,
Хаазхытцар чамскәыл дук хаатыцны.
Иахпызоу хигәтасуеит, хигрысуеит, аиеи,
Ханыцәоугь хайнышәом хайцхызны.
Хани нахыс хдакьоуп, мац-мац хайхышәшәоит,
Хаилатцәоит, хайцәызуеит асабеипш.
Аамта хкаканкәоушәа зны хәфнаршәшәоит,
Нас зегь хәгәыхуеит арац еипш.

... Доус хагага хшәоит.

***

Ардәына, зчыкә хәычы рыцла изыртәуаз,
Аеналанарзт ашәч, шыта мариала иубазом.
Ацарақәа зашәақәа, рхышәқәа аазыртуаз,
Рыҕеныларпсеит абна, ицсызшәа иқәацом.
Хьшыы млашь аееикәапса иқәтәоуп махәык,
Ех, ҕатцахәык хәа уа агәамтра иафуп.
Инеиуеит уи атцлахь аҕытцәахуа цгәык,
Аблақәа еихымсыгьзо ахьшь ахь ицшуп.

... Дунеи ду рәашьуп.

***

Дцоит, даауеит ашаха иеанцаны,
Иимбо зегь рылабжышқәа аауеит.
Ажәџан ашқа ихәыцра џагзаны.
Аетцәақәа иаштахь итаауеит.
Дцоит, даауеит, ашара харацәоуп,
Днадсылар ишаха дырдыруеит.
Игәы арахәыцқәа шытацдәқа ирххацәоуп,
Дызхынхалоу аматә тыртыруеит.

... Ирыцхара икәаф игәынқьоит.

***

Сбылгәышьџон лассы-ласс сыбжыи шәмаҳазакәа,
Апшацәгьақәа еимаркуан срызқи сыгәтаққәеи.
Сыпсы хаа уазыруа харак имцазакәа,
Аеатцәахуа иацын цшь-аамтақ рдуinei.
Аапынра, апхын, тагалан џеижь, азын,
Алыра еипш еикәшоит, инаупыртцуеит, иаауеит.
Азәы цсыжыртәк дашьтоуп,
азәы ныха цшьак амтан,
Ихьаақәа дырнышәаны ибла нтаауеит.

... Сыццышәқәа абацеишь, сара сыпшаауеит.

***

Дтәоуп игәы аапса ахы ақәшәазшәа,
Аханатәгьы цсыраза.
Аха игоит ихатцашәа –
Аҳаҳаира гәышьаза.
Марда маты иаџызаха,

Игәәкра ихәда иакәыршоуп.
Изтахыда апыза аха,
Чафты мхысгы иакәлашьцоуп.

... Уа иакәшәашы ихатцашыоуп.

***

Амца аңсы алға хало,
Ицоит, ихало ицоит.
Шыта гәыблаак ианзало,
Амрагы аеазоит.
Хыхь капет блакәоушә,
Аетцә аацырцырп.
Иуазкәа иршәаңхәафкәоушә,
Ихәрақәа аатцырцырп.

... Дгылоуп җымт, дбакоушә.

***

Схьаакәа сыжәлеит, уа, срылыжәга,
Сыхәраҗ сгәалақәа зыәуеит.
Уа снаҗыхоит сҗаҗыныжәга,
Уа сҗаҗынлөеипш сзытуеит.
«Җаит амарҗақәа» аацәырыжәга,
Сзамәаҗ сылабжышқәа хәуеит.
Уа снаҗыхоит сҗаҗыныжәга,
Уа сҗаҗынлөеипш сзытуеит.

... Мраҗашәара былбылуеит.

***

Аб иеигәышә апынтала
Азы ахышәашәара гәеитон.
Иңа ихыза дхәытала,
Уака «аңхара» иеетон.
Ан лыңхазатә длылабжьоит,
Илыңхазоит лыңха амцқәа.
Уа ңхныгак рыбжьакәашоит
Нак-аак рыџны атзамцқәа.

... Настха игылоу срылаңшуеит.

КӘАҢ-КӘАҢ

***

Ашьхыц, уабаанага, сгәала?
Шәтыцқәоушәа скәицқәа баны?
Ахәа иеҳәаршәуп ахала,
Ажәәақәа изгашаз былны.

***

Амахә иқәтәоуп аеыркыақыа,
Ус ламалагы ишәазом.
Мап зхәада, хышыжәлоуп ақыа,
Аха иубжьеит хәа ача азқзом.

***

Атых карахт ацәгыи абзиеи ишрыцаз,
Ицәамагыәоуп арт зегь рыхгара.
Иаҗахуп уажә кәардәк инықәтәар быргтас,
Аха изынзало сзыцшаауам сара.

***

Сызустә, уахатцәқыа сыцшаласу сцәақыоу
Сыздырзом зынза.
Арбагы еицш атых җалан, сцалақыа
Иҗацшуеит сара сца.

***

Ашәтқәа шәтын еиҗанеиҗасуа,
Иргоит сыблақәа заны.
Изыцсоузеи уанымҗасуа,
Уаниз ацкыс уцшзаны!..

***

Харбагы ду ика мца аахэымтцзакэа ихэхэон,
Иахьтакыз ихэачеызшэа.
Ианаухажь уа хгэараф, нас хбахчаф еимдон,
Абжы ацшаарц иафызшэа.

***

Стыц – иахьсыхэтазоуп,
Дцеицеиуан иахьтаз.
Илафсашка итэаз иоуп,
Ахыбжа захьтаз.

***

Азыхь ашка снейуан,
Азыжэра стыхны.
Ацыс хэыц гэтаеиуан,
Уи нцэар хэа ишэаны.

***

Смыскьат аума ахэыцмажэ иазымхоз?
Изымгыло ишьтоуп.
Ишьашуаз, ижышуаз зыцрыхоз,
Шьта абар, иара ажьоуп.

***

Абар, еифасыжын ахэымца,
Ацыхлашэ шцоз исхьыкэкэа.
Лашарала еицэажэон нахьхынза,
Сыцмакэа ирхаз атцэтэакэа.

***

Аеш каканкэак иазцымеыз
Абон иахькапсаз.

Цыгк ахапыцкэа шагычшаз,
Иазхэыцуан иахътэаз.

***

Сгэыцшқа хэыц кылблааны стэоуп,
Иҕам шыта исыхэаша мчык.
Жана ду, Жана дыстоуп,
Иахарц итахуп пхарца бжык.

***

Гэыхэки нас цыфаки,
Сзеилахаз смырмачит.
Схаңеи цстхэа ыытки
Уа стабаҕе еилазчыт.

***

Длаха-оахон аҕа,
Игэылпытуан акэицкэа.
Илаҕэиуан ахэа,
Алѡақ ашыапхыцкэа.

***

Ацых ацхэыхэ ашыацхэеицш инеихашэеит,
Еихызхуада?
Ацша ацыблыкь еицш ипаҕьпаҕьуа инаҕашэеит,
Иаҕызхуада?

***

Хахэык схы адуп скараханы,
Исхызгахьоу сныцшуеит.
Ажэѡан атцла иалатэаны,
Дышңеицак хэа икылцшуеит.

Шьашәрах еипш дунеи қәыпшк снахапшьан,
Псызқәакгы азымжықәарғе ишәтит.

***

Ихызатә шәпацәоуп, атқьарта тшәацәоуп,
Ишәартоуп кәырчахақәак намчар...
Ашьха датәым, аха ахра даґоуп,
Иишыуа акәым, дамшыындаз иабцъар...

***

Ақәыцмақәа ууеит, ирзымфогь ргәалоума!
Ғәығрас ирымоу: рхапыцқәа, ршьамхқәа.
Харгы абнақәа хрылтма, ақәыцма шыа
халоума?
Хамгәақәа еикәахкыргы, итәғәышьом ҳапсқәа.

***

Егъаурым ґабаак исхызгаз,
Суацъақ шахәшахәуеит.
Аха абнақәа амґы зцәызгаз,
Ргәы тыпсаауеит.

***

Амза ихьтакуаз акы натасхәон,
Уи сыхәапшуан гәалала.
Сзыфазозтгы интасыхәхәон,
Сан рыцха лшьал ала.

***

Амца мцан, азы еилашуан,
Сырзыпшуан сахьтәаз.
Схәыцрақәа ахәатахәа ижәуан,
Уа ақәаб иахьтапсаз.

***

Хныцатәон. Азбахә ххәазомызт,
Аха ахьаца акыр шықәсқәа ирырит.
Иҕанатц ацшзара хбомызт,
Ацсымтаз абжьала аеҳнардырит.

***

Уи сөы мыжда абацоз,
Ма азәы дсықәшәом избаз.
Са ицъасшьон дзыргәамтцуаз,
Дзықәтәаз ауп дзышьтаз.

***

Зхәыцрақәа пащәаркым,
Иажәақәа дрылазом.
Зыжәлар иргәашьамхым,
Ашәаҕны дзыназом.

***

Сыхраҕа иагәалаз,
Зегь гәанатон скъала.
Исымакны ацшалас,
Наҕыхәон сыххьала!

***

Икшон аеырҕачан,
Иахәтаз аздырхеит.
Ианеикәымтәа идрацан,
Атыгь уасахеит.

***

Ахыз иааннажьуеит ахаца,
Ацсаса ааигәаза абахә иаҕоуп.

Хьыруачуанк иахэоит акача,
Ахьча илабашьа ихатэоуп.

***

Хапсы хаакэа хрылтны,
Хапсыбафкэагь хзоит.
Иахьахдыруа хныкэтцаны,
Иахьахамбац харгоит.

***

Ианфархэагьы мчыла еикэырхха,
Иахьпшыц ахь ипшуан.
Уи ацэагь аныцырхгьы аиха,
Ишбыффыц ибыффуан.

***

Амшэцэа ду аблакэа
Ацацхахьтэ исыхэапшуеит.
Хысбыжькэак ахракэа
Ирфазхьоу, насыкэтцэашоит.

***

Ацэыкэбаркэа сцас илбаазшэа,
Ишьацэхартэуеит, абасгьы рхэоит:
«Уаныкамлогь хара абасшэа,
Унышэынтраф хкэашалоит».

***

Иалшазозеи, мшэан, аха́кьа?!
Аха шы́та амакьеипш итаҕоуп.
Пхныга зкэымсыц ахахэ цагьа,
Пшақэак насыргьы ираҕоуп.

***

Ех, ишпацеи сла нтаакэкэалан!..
Уи сгэы ацэкахаит, сгэы ашьтит.
Алыцэҳара ирыцнагалан,
Ачапшьашья ахаштит.

***

Рееибыртан ашәтышқәа,
Аха ааңын иазхом.
Ирхымфылар ашәақәа,
Ашәтқәагь пшзахом.

***

Еидеырбалон апырпыл арыпхрақәа,
Спацха тынч акгы аҳәазомызт.
Уажә убас ирыпхызтгы са схәыцрақәа,
Ажәџан ағгы ахшьыртақәа рызхомызт.

***

Амцхә кранаџастацәа,
Сыхышь даеакхеит.
Ача ианнашьтаста,
Иџхалан ицеит.

***

Лара ажь лтаауан дыхәно-дылбаауа,
Лымцәышә атарцәракәын – иус.
Азыша дакыргы ибжыы лырҳауа,
Дишьтуан заагара хәа ипхәыс.

***

Уи лыбжыы ныхта-аахцаны,
Акыркыр дыччеит.

Лыччабыжь сынтазысны,
Лаштакны сназеит.

***

Ихынхэырцаз лыпхала,
Иеадажэ еибганы,
Интеихэхэон мышәцәала,
Иантцо есены.

***

Зегь азла ианахэо,
Иара ашахь днеихоит.
Ихагәта данафо,
Инаргәытца ибыгуеит.

***

Схәыдамкәа лшарала,
Аха ашәтқәа сыртәны,
Снеиуеит ашарала,
Сцыбақәа ртәны.

***

Абгъыц хәыч афшәамтаз
Игәастан, саанфасит.
Хыхь ажәѡан зыпсшьартаз,
Аѡар имцанарсит.

***

Итәан зегь азеипшшәа,
Амшә аезаны.
Уа ҳалапшқәа анеикәшәа,
Ибналт еиханы.

***

Быжь-гәыграк ахьёежәлоз,
Иахьрыртоз быжь-ёык.
Быжьёыуаа ианыршоз,
Уа дхашәалт лашәык.

***

Схаца, счаёыр, нас сышәхагы аапыскан,
Сбыста инагәыласцт еихша.
Абар, сара скьала тхацьырта тыцхан,
Сықәчага еишәа исзадцом ацша.

***

Псыз хәыцык ззеимактәхаз,
Ацнышқәа цхеибатцоит.
Хазы мхатцәк зқәашьымхаз,
Храға хцатк деипхызуеит.

***

Дрытәхәон, деитарытәхәон, имчқәа еизганы,
Икәицқәагы цсхьан, иара ифархьгы нцәахьан.
Адац ахнаршәазшәа хазы ахьта аезаны,
Алацгәеипш уа ахәа иеҳәатәан.

***

Ашәтқәа дрылоуп цшьаала,
Лымаза лцәахуеит.
Ашьхыцқәа рыбжьала
Лыхәрақәа лзахуеит.

***

Сшьапқәа цаауеит сеикәыбааза,
Амкәыл снылашәоит.

Ашәәхәәқәә асы р'еылаңса,
Уа рыңедырхышәәшәоит.

***

Хаңәәк, фырхаңәәк – урт рышытаһька...
Хаңсадгьыл җакала еиқәһазомызт.
Еимамлозтгы ахыццышәқәә рышытақәә,
Җахыынатәо тыңкгы каломызт.

***

Аңсәәха диашьапкуан дуазыруа:
Җаҳанымда җаак сгәәңхом.
Җанат издыруа, сыздыруа,
Сызтәу, истәу уаф д'калом.

***

Апкызқәә – сыңшзақәә
Азиякны иҗырбоит.
Ишыр'кәыду рымтыжәәқәә,
Ишзымпыруа рзоит.

***

Икагәышьоуп даара иааңсаны,
Аблақәәгь җәәакуп.
Сыетцәәхә уа сыкәә интаңаны,
Схәыцуа стәоуп.

***

Амшын акы аныртзоит мтыжәәвала,
Аңнышқәә еиқәтәом.
Аха аңәқәырң ианырхуеит зегь җышәала,
Саңхьар рузом.

***

Арцуқәа атых иахьалатәоу,
Рыбжьы ааҕсақәа слымҳақәа иртасуеит.
Сылабжыш сычҳара иалатәо,
Изыхәашыны сгәатцаҕ имџасуеит.

***

Иазычҳаша акы ачҳама?
Гәалала исхыпрааз азыцәоуп.
Адгьыл ацәмачҳама?
Амаҕ аҕеикәыршаны ицәоуп.

***

Цыс иатцәак ҕыххааса,
Абҕыжәқәа ирхыгзоуп.
Ашәақәа сгәытцаҕса,
Акәаҕ аҕны стәоуп.

***

Ахьаҕарч амаҕ аҕеаларҕс иакын,
Изталаз ацәа акәзар, ақәыцқәа ҕарын.
Амаҕ аҕеашәон, ашья алхәаҕа ицон,
Ашҳам иаҕьозгьы аҕсы еиҕш иацәынтәон.

***

Ацәаҕәа азы ажәуан-ҕсы хымкәа,
Ахаҳәқәа рыбжьы саҳауан:
Иуаџымкәа, иҕсаатәымкәа, иҕстәымкәа,
Изақәызеи хәа урт еизтцауан.

***

Амшә гәамтцхамтцуан, ашьяпқәа ахьуан,
Шьҕа иахьцәыртцыз ааҕынран:

Ахаңы лашьца иазағыуан,
Аха ианахьчоз иахтынран.

***

Жәһангәашәпхара иапсаһан,
Шәәхәә цырцыр акәыршоуп.
Ашәәпшь лаша иалсырһан,
Ахьтәы маһа сыхәыршоуп.

***

Ауаатәыһса шңассоу, изышьтоузеи, изҗеузеи?
Аңсаатәкәә цалоит инаххыс.
Җагәкәә инартапшызтғыы урт әжәһан иатәу
зегь,
Итҗегь ҳаркрын ңыашьахәыс.

***

Аамтала ҳартаауеит ҳа хгәырғьара, хгәала,
Ахәхәабжькәә ахьнымтәә, уа агара ахьтысуа.
Дара аамтақәагь уаһа иаамталоуп хәта-хәтала,
Аамтала хәә акәзаргыы, сеидроу хшыңсуа?

***

Амшын дәеиужьушә убахуеит,
Уа аңнышқәә ас еиңш имышәтзәц.
Зык нарытастәәнда угәәхәуеит,
Атакараҗ имканзарц.

***

Җазҗеузеи? Җаибафо, ҳаиҗыхо,
Җхьышьтрақәә атәамбо, итархо
Җазцоит ицхазәоушәә ҳнаҗыхәә,
Ғәылшьапушәә насшәә ҳзыхәхо.

***

Уаанза хнапкэа зөеир аецэақэагы хшыуеит,
Гэатқақак ирықэку хыццышэкэак хшышыуеит.
Шыацэгыак-шыацэгыак халоуп хапсқэа
ирейханы,
Уахыпшлакгы аира хағаны.

***

Уа сғыцаара атых ауп избаз,
Уинахыс агэатакны сықған.
Еикэтэазомызт шаанза иара ауаз,
Алабжышқэа сан леипш исхатэан.

***

Анхэа ашырхынкэа дырзыуан,
Атаца амаахыркэа лыкэшэон.
Амотацаа гэамтны еибартэуон,
Абхэа җадахэак ибжьон.

***

Ғыц иахыцэыртыз сазыпшуп,
Ашьтра еиҗакуп – уи җакуп.
Абжы, агыама ураҗс узцом,
Азыхыкэа ииуеит, аха ипсзом.

***

Ас цырақэа абар, уахыпшлак зеггы рхагала,
Акакала еишьтала еикэыпсойт.
Рыпшзара рылантэо, нас дара акакала,
Исар хэашны инықэхэаша ицоит.

***

Атчыс иатцәа ашәакәа ахәоит игәыкны,
Скәабоуп иара абжьала.
Ишқаскри хәа ихәыцуа ма́тыкгы тәаны,
Иазызырәуеит пшыаала.

***

Акымзарак, мап, са сгәы ахым,
Сзышьтазгы, сзыхьтазгы стахым.
Схьаакәа лабжышны исфышәшәоит,
Аха ахәхәабжь сшацәшәац еипш сацәшәоит.

***

Ақәа леиуеит пшыаала, пшыаала,
Иартеислымеит иара ахәшырб.
Сара сарцәоит уи абжьала,
Аха ацәа иалнахт сыфны ахыб.

***

Ашьхаркәитқәа еилыхоит, ақхамшыақәа,
Ирқәашьхаз шы́тамтала иныртәо.
Цха кәармак сахызбаауаз ашьхақәа,
Исықәшәоит ҳахьча хәа ихәацәо.

***

Цақьа мшык сафәоуп, уахь сандәықәлоз
сзыпшыада?
Ацаа-пша еикәтәазом.
Сафқьарггы саанызкыло Ажәеипшыаа ибжьада,
Ҷа мчык калазом.

***

Дахоит шытахька, ила слахыи иеихоит,
Слаггы ацкәа тыхны, ажәылараз икәпоит.
Хандыргәамтца иоухажьт, рдачкәа рхыршәаны,
Нак-аак инеивысит рыџбагы неифыџны.

***

Иңеыз акаканкәа ана-ара инеидкыла,
Цыгкәоума қыфлатцәкьа ичаз?
Изагьмызт, ибаамызт, избон рцәакәа рыла,
Ианеибгаз ррыцкәа зеицшраз.

***

Амшкәа хнеимцдаркуеит, хааимцдаркуеит,
Ханцагьоу, ханмачу, ханхартәааугы.
Хаихьыргзоит, хаицрыгоит, хаитаркуеит,
Аахак ҳадыргоит урт ианҳатәамгы.

***

Ихәракәа, ихьамцтракәа, ихәыцрагы тәитәыхны,
Хтырцажәк еицш ихоуп.
Ишықәсқәа рааста ицстәзаара ныхны,
Ишәхымс акны дтәоуп.

***

Аңша амца агәыдыхәхәало,
Иагәзырц атахуп.
Аха уака амца еицрало,
Аеыбылра иафуп.

***

Ачкәын баџдан иаб дзыпсаз инымпши,
Ицалакьаф ҳәынапк гәамтцуеит, егьхәыцзам:

«Уаб даныржуаз уарггы сарггы хзымҗси,
Шьта азын иахҗои, уца җыкәреи лапкык
тазам?!»

***

Шьта уаагыл, убра, иузхоит хәа,
Амаҗ ааҗышмышт иахьтәаз.
Ишаҗыз сара саршәоит хәа,
Иара шшәазоуп иснарбаз.

***

Аҗых ашышыхәаза аемырзакәа,
Аҗсшьара иаҗуп.
Уи хьҗамкырц хара ашьхауаа рымцақәа
Шьхацыпхьаза еикәуп.

***

Сырзызырәуеит сықәгыла ахәызқәа,
Избоит дара адгыл рыхом.
Исхыпрааны инеиуеит аҗызқәа,
Рымҗыжәақәа жәаанда игәгәахом.

***

Ахьаца амҗаҗны стәоуп, ахьаақәа сыздырзом,
Абггыцқәа аҗышәшәоит.
Сыхәрақәа хҗак иахаҗсоуп, аха атҗла ианырзом,
Наҗ-ааҗ хайҗаҗшуеит.

***

Хай җыушьт, ишҗахьхьа абас?!
Дхазгәамҗеит, хзимыхәеит.
Мышкала аихагәара зчаҗаз,
Еиха җәымҗк изымхеит.

***

Амшқәа еимхәыцқәоуп, пхызқәоуп, хыцқәоуп,
Урт еикәыгоуп, еицшыуп.
Уака хәыцқәоуп, хцәызқәоуп, хтәыцқәоуп,
Уа ҳақшаауп, ҳагъжуп.

***

Уа радара гәышыоуп,
Уа схәақәа еикәтәазом.
Уа рнафсашка тышоуп,
Снарпыршәар – сзаазом.

***

Инеиҟагәызуеит узҟузеи хәа,
Угыл, мшәан, уаала!
Ас уқышәқәа зкапшыузеи хәа,
Дазтаауеит ила.

***

Сгылоуп ус ахәламтаз,
Сқәыпшза, сышәтны.
Ажәған аңсы иахәламзас
Леиуеит исны.

***

Инышьтастеит сабцар сеикәшәы,
Шьхауарбак шьхатәылан исшьит.
Уи зтыпрааз атып еицш уажәы
Ажәған излазгыи тацәит.

***

Дгәамтца дгылан, ихьшь хынхәзомызт,
Ажәған ахь ицәхалаз.

Рыцха, рхъаакъа рзыхгазомызт
Ачақъа икъынхәалаз.

***

Акы наскъазаргъ кыр ихараны,
Даеак хартәаауеит.
Алашьцара амшә еиғш ихәнаны,
Сыжькъа сзаҭаауеит.

***

Шәазак зғычуаз азәы алашә дихьчон,
Ҷымтзо акрифон агаза.
Ахага дгәыбзыгын, адагәа дыччон,
Алыг зегь изеипшын зынза.

***

Ақәыцъма аҶахан са сшьацхәа,
Иахоит, игәаҕуеит иахьак.
«Суфарц утахын акәу, ихәа!» –
АҶацхъа инеиааиуеит Ҷадак.

***

Амацәыс абзқәа ахәлазом,
Зегьы ирыхьнагзоит.
Ацых исыламзо салазом,
Сахьымаара сцоит.

***

Амши сареи ҳаибаркареит,
Дабаҭахыз алашә.
Нас уи шәарахтцас ибналеит,
Цхы лашәык сналаршә.

КӘАРМА-КӘАРМА

***

Иабәхғари рыхык, иахьааикәшәаз еичычоит,
Ғымзәзәеи, напымзәзәеи, шыапымзәзәеи
еихыччоит.

***

Ишқасеипшу, аха ишқахәчу, иадгьежбылон уи атдыс,
Аҕры җырбағ иабадыруз, иаргыы абас ишқарашыз.

***

Кәыши җыркәыши мөакы-мөак ирнуп,
Ғазеи җыргазеи уа җадакаҗ еиехьнуп.

***

Идырузтгы ахага дышхагоу – разкын,
Ахагацәа ртың ахь ихала дцарын.

***

Ех, дырөегых сара схала, схәыцрагь сылымзо
иааңсоит,
Ах иахуеит, аф иафуеит, аңста гәәфәкәа ирҗаңсоит.

***

Ишықәсқәа дрытқәуа ифныка даауеит,
Мышқәак роуп, усхаштым, иңсымра җаауеит.

***

Сла атдыг иқәнацалаз арахь илбаазом,
Сла атдла изхалом, уахь схымта өазом.

***

Атцых хышәашәа аҗеитцыхны азы ихықәтәала
иҗаңшуеит,
Уаҕа азиас аҗаҕқәа реиңш, алашыцара цнашәаауеит.

***

Стәоуп са схала уаҕа, снаҕсахь ҕыцъа слымҳақәа
дыршуеит,
Амшә збази ашыҕа збази амшә ибналаз ацәа ршоит.

***

Атцых атқәа алаҳәҳәоит, абгақәа ууеит,
Изури, исхәари, сыблақәа сцәуеит.

***

Снаҕсан ишытан зны зцәа пшза зкәылзыз,
Ацәа аңсахт, аха амат нхеит ишматыз.

***

Азиа ихтәалоу ажәҕан сазыңшуеит,
Уи ажәҕанаҕ акәатақәа зысуеит.

***

Илықәуп ахцәеиңш лара ашара цаны,
Сҕашәамҕаз сырқәыңшра лтахуп дсыхьзаны.

***

Аҗеимаазатцә каршәуп, избом изырхаз,
Х-җеимаақәак рышьҕалоуп сеы шыпшаатәхаз.

***

Акәыкәу акәыкәуқәа хнахзом ахала,
Акәтаҕьқәа иргәылцыз адыруеит рыбжьала.

***

Дызхытдит дышгәәкуаз, уажә тынч иеирбон,
Ифыза азы иашьуаз шыта дқыдбажәызшәа ибон.

***

Иабанырцо-иабанырхуа – ас идәықәу азәы дыртоуп,
Ҷабаа хыс-хыс, кәадыр чыжь-чыжь, нымхахымтәа
дтамадоуп.

***

Иабасоура? – дгәамтца, зеггы дрызцаауеит,
Хәышықәса зхытцауа зысык ицшаауеит.

***

Дқәыңшуп, деицралан слыгәзуеит, дааңсазом,
Сшәоит сылхәәчыр хәа, дшабоит – слызхазом.

***

Азқәа ахаҳәқәа кылыртәоит, азқәа ахаҳәқәа рцәуеит,
Азқәа ажәзом, егьхом, аха итабоит, интәоит.

***

Амат әееитцыхуа азаѡахь иаауеит,
Ҷырпынбжьушәа уақа дағьбжьык аҳауеит.

***

Исхамштүаз сихаштит, сызхамштлөз дысхаштүеит,
Хәыңьегь хазхамштүа хәхьымаара хашьтүеит.

***

–Узуста, ауаѡы? – Саазаѡуп, сырҶиаѡуп, сегьуаѡшьѡуп,
Сынхаѡуп, сымцхәаѡуп, сегьтиѡуп, сшәаңьхәаѡуп.

***

Хахәык иавтиааит ашәтыц – сыблақәа зыткәаз,
Уи апшзароуп уаҕа ахахә дуггы сзырбаз.

***

Псаатәкәак исхыкны рымтәыжәабыжықәа гоит,
Пта хәашь лабжышқәакгы ирытдала иргоит.

***

Ихархәозеи хнацәкыарақәа? Хнаргәытцәкәа ирнуп,
Ижәбахыоума хахьхаҕәало ихазкыз зегь хтәуп.

***

Атцла дасуеит, цәаҕыак имам, инцәахьеит имҕы,
О, изгәәтом, маҕыак иахәоит, ишуеит аиха аҕы.

***

Сгәы ажәәан зегь ықәтцаны ахәдаара сықәиоуп,
Сыцымшықәа ирытцкәсо, рәашбыжықәак сықәтәоуп.

***

Наҕ – атцәхәарта, амцхәарта – ара,
Цхас ирыбжыоуггы акоуп, дад, – аңсра.

***

Акыиутқәа-аишыцәа еикәҕыртуеит харамкәа,
Ақәыцмақәа рхыччоит рыбжықәа атых ду иамкуа.

***

Уа харбаҕь ду аҕакараз аҕытра иаҕуп,
Иара ашәшыра итагылоуп, абжыы ашоура ицәуп.

***

Дгазатцәкьоуп хәа хазхәазом зынза,
Згазара иахыччало агаза.

***

Амшқәа иреиҕу ҕа хазынак ҕамлазацт,
Аха ус ауп, уаф дзымшыцгы мшык мизацт.

***

Алахәа ҕыруа абнакәеи ахкаарақәеи ирхоуп,
Ухы уахаҕырааит, уцсымтәрагы уа уеипш еикәатцәоуп.

***

Ацла ашәахстақәа аннатцоит ацларкәыкә еимдо,
Уигыи пшзарақәак ашыеит иара ацсы еикәырхо.

***

Еикәшәада? Зыдгыли зыжәлари зхақу.
Иҕамда? Зымгәақәеи зтыцқәеи збираҕу.

***

Азәы – акала, ҕазә – ҕакала, дгыли-жәфани зегь
хрымшеи,
Аха ишҕеипшу, анаҕьалбеит, ацытцмыць ашьеи са
сшьеи.

***

Сыдмыргәамтырц, сеы ашытыбжьқәа ирыграгыло
ицоит,
Аха ифатцпраан, дара еишьтала алымхақәа цырхуеит.

***

Зегь ыцәоуп, хара архаҕ цәтәабжы затәык гоит,
Ааѡшьа зеипшроу ала, шыта амшқәа еилахәоит.

***

Сеыжәгәышьоуп, сцоит, аха схьаақәа хыртәоуп,
Са саастагь сеазыхәа иара ашытыбжь хьантоуп.

***

Сеидру сахьынзацо, сеидру сзыхьзо,
Саамта сыннахуеит, иара аамта аетагзо.

***

Аетцыс идырқәдыз изыхшаз ианаба,
Наҕ ипханарсуан, иацәѡашьаны аҕа.

***

Икарахаз рааҕсара рхызгарц сшәахәоит,
Ашәақәа згәытцызххьоу схагоушәа рбоит.

***

Арѡаш уа ианынхаҕеа акахарта иацәшәеит,
Ахынхәра аналымша ишышлара ишлеит.

***

Сбахчаҕны акәчарақәа ирыпхьоит аҕәарт,
Акы наҕ ирцәагарц икәымпылуеит аҕарт.

***

Ашьхыцқәа реипш хнеиуеит, тыпк аҕны ҳаихьзом,
Ҳаихьзазаргы ҳадгьыл – шьхымзатра ҳтазом.

***

Ихәуеит ааигәа сырахә, уа ашыацра кашышы,
Схәыс хәычы иажәгәышыуеит ан атәтәабжы.

***

Амшын иарцәоит аңнышкәа ртысны,
Уаҕа рөызак рыларшәуп иңсны.

***

Акада сыздыруам, сбызхәыцуеит стәаны,
Уиак хәа шәызғугы збазом, тдабыргны.

***

Сындәылңшзар, ашара уа, саштаҕны ихәуеит,
Сындәылтзар, уи сөыхәеиңш ахы сыхынашыуеит.

***

Еиыркьоит шарқаз арбағкәа аҕамеиңш рыбжыкәа,
Идәықәуп итәа-ңшаауа, ңхызырла акәыткәа.

***

Амца сгәышңы атаны стәоуп, сыссырңхоит,
Еиқәызытны схәыцра ашыацмеиңш иеҳәаңсоит.

***

Сгарнахит, сықәызхәит, сықәтәыуеит, сықәлашәхеит,
Сыдгыл ахәаацәгәкәа рыхәшәтәра сылымшеит.

***

Ацха иазхыцәеит, уи амшә иазазом,
Адаңар ауркыргы шыта мап ахәазом.

***

Алахәа аеышьтакны азыжәра иаҗуп,
Җәанылагы игәамтца уи җежык иазыцшуп.

***

Рымчра адырбарц рҗахушәа адунеи,
Азхәырақәа еимаркуеит аңшеи атәтәабыжықәеи.

***

Уа амат ицхаз дамгеит, дацәынхеит,
Ипхәыс лыбз ашхамқәа дрыхәхеит.

***

Апстхәақәа аерылак иахьгылаз маза,
Адунеи зегь аҗашәтызшәа абон аңхәаса.

***

Ашарқаз уи лыкәтыршәара ашә хәыцқәа аалыритит,
Лыкәтқәа ирыцны алашьцарагь лаңхьа инкаңрит.

***

Сзыркарахьоу сцәыхьантазаргь сатцала сцалоит,
Уи нышьтастцар, мыцхәы аласра сзышьтымхыр хәа
сшәоит.

***

Еихоит җада апкыз, азиа иатцәа иху,
Амтәыжәҗақәа аҗоит, иабазом ишырқәду.

***

Амш шыта аңсы алышәшәоит, агәатца хыршәуп,
Хәхьымназо наҗ җәара аңсыжырта ңшуп.

***

Ҳарбағчышь ытцымхәхәа абжыи хқыта итазом,
Ҳарбағ ду, ҳағға ду, абжыи ҳашта иахьзом.

***

Ишәтуеит азахәахтәыр амра инахәо,
Иадыруама насшәа уи ашәт шжыымжәахо?

***

Усоуп, дад, ишбылгьатәкьо ахахәкәа, хәатәзом,
Аха ахракны ибгоуцар, рыцсыртагь убазом.

***

Зааңсара сылаку, иңсыхаарагь сытгәоит,
Сааңсара ззышьтымхуа алацхаиңш дысзыткьоит.

***

Икараха аҗсыдтаны аңшалас сҗаңшуеит,
Уи ахәда снапкәа акәырша агә ааңса сшьышьуеит.

***

Амацәыс шыкылс икаитцарц итаххеит,
Иатәцакәа ицкәынреи имчкәеи рыжәхьеит.

***

Шәлышьталаргь уаха дыжәбашам хәа рыласхәеит,
Ахәыхәкәа исхыпрааз рымтәыжәабжыкәа
дрыласхәеит.

***

Адәеиужь ихыкәтәалоуп ашьыжь ааңшны,
Атых наскьаго, сбара иазыңшны.

***

Аматцуарлақәа...Ацаррақәа...Ахысбыжьқәа, сишь!
Шьабстоума, аґа ацызма, сеидрума иишь?

***

Иѡатцыхахаз амра алакґа сынґаґшит,
Иара ашьґахь сышьґалан, иара аґхьа сааґшит.

***

Ацәқәырґақәа амшынаґ иаауеит еиґхаґәґәа,
Адаґьқәа алымґа цырхуеит азыґґәа.

***

Аетґә рыла ажәѡан тґәаауп,
Аѡнду аґьґара тґаауп.

***

ѡ-еадабаґьк еидыслан, иґахеит акы убра,
Иаиааизґы азбаѡцәа иақәырґт ашьра.

***

Шәахәақәак сашґахь илбаан илаґәны,
Сарбаґь наргаарґоит аика ианкны.

***

Аамґа хырқәақәоит, уаґа акґы налымшо,
Иаґеиґшу азымдыруа, изхысхьоу аґәаламшәо.

***

Аґба зыхылоуп аґырсал дуқәа аерыларґс,
Аґшалас сазхәыцуеит, акәты еиґш иґхьарылаз.

***

Җарк сышпахәәч хымхаңыымшыа,
Сара гәы ааңса, сара ңсымшыа.

***

Суафымкәә, сыңсаатәымкәә, сшыацымкәә,
снышыымкәә,
Срыңңыруа снейуашәә збоит сара акәтышыаңкәә.

***

Ахатә ахәмарфы – зыхәашь ңша бжәз,
Хы ааңса, шыамхы ааңса, хафымңа, блаңаз.

***

Иатәңаңкәә тышахт, дөейхоит, дынхышышыуеит,
Зыфатә зызмырсаз аңгәейңш дысәәңшуеит.

***

Зынроуп, аха сашьтоуп, сара ааңын сыңсы аланы,
Сақәшәом агәашәңкәә ахьарку интаңаланы.

***

Нак харазантәи ашәәңшь лаша снырит,
Игәыдыскыларң сдәықәлан, лыңхара сызмырит.

***

Хаңәоит хааңшырң, аха ҳамаза хызтуада?
Җхызла ҳаныңыруа хаңсаатәңәоума, ҳазустәда?

***

Уа мңы иңа рыңңа, ихы арәхәәңхыыз дашыит,
Дыздыруаз дышытырымхт, дызхаштхәаз дрымжит.

***

Сгәшәкәә шаркызгы, исызгәамтәкәә ара,
Саштәхь адәышәткәә мәәхытцит сасра.

***

Пхәысеикәә, қышәеикәә лқышәкәә җакхеит,
Хатҗеикәә, ңынтҗеикәә иқышәкәә идырхеит.

***

Игәылацәә рлак аницрас мазала,
Исыцхаз уашьоуп хәә иңкон иара ила.

***

– Уңсаҗа бзиахааит, – снейхытцит аңсы.
Схәыцуеит: «Ианбархәоишь абас сара сзы?!»

***

Амза наңшааңшуеит дунеи зегь аенықәыршан,
Самбарцаз сөыстҗәахит лыхцәы еиужь аасыкәыршан.

***

Гәыда-ңсыда дхагалан ддыртәеит,
Хыда-бзыда цхыраафьыс дҗартҗеит.

***

Убасеиңш атцыс иатцәә абжьы хаа еихышәшәон,
Ахьшь уи иахафазгы тәәуар хәә сшәон.

***

Уажә избон ахышә аңнытә снаңшны,
Ашьыжь ашәткәә ирышьтан асаңны.

***

Иаракәу җынашьоит иҗыруа зегь рах,
Ахаатҗә кәнаршоит абжьала ахьнырхах.

***

Иартак уа сқьалаҗ самышьталеит,
Схәыцра цәыртахьшәашәәҗ снышьталеит.

***

Сызгәыҗырҗаз дсымшаҗазеит,
Исгәыҗырҗаз – слыргәашазеит.

***

Исылшазом уаха шыта абас җхьацара,
Сгылоуп сшьамхкәа арсны, аҗсра аҗаҗхьа сара.

***

Аҗынҗа шхәыҗзоугьы абжьы кәыннашьом,
Аҗынҗа мҗырҗырлар, ишҗсаатәу хбазом.

***

Шьяугас, иагәыҗаршәны ашхам җәахуп,
Уәны аатҗаҗ ихьтыргьы, амат матуп.

***

Амҗеи сареи амәан усшәа хаилазеит,
Сара еикәыстҗеит сәатҗыхан, иара ахьта ськәнаҗеит.

***

Уцәкәа умыргәаҗын, уҗьал рызгазом,
Уфырмахьҗ ршәагоуп, уи рымч азҗацом.

***

Иауит асы абжыы мыргазакәә,
Ицсит, иззауз хмырхазакәә.

***

Иахароузеи ахьаца, башаза сгәы ацәмачхеит,
Есышықәса ишхырқаауаз, абнаҕ ихьарацъхеит.

***

Дықәуп рыцха деикәыхьшәашә –
наунагза ацсшьара,
Цьоук рзыхәа – хәыштаарацәә,
цьоук рзыхәа – ачара.

***

Амцарцәәцәә амца иалтцит «еибганы»,
Аха усқан зынза иццышәхахьан аоны.

***

Амра амцашоура ицәхалт,
Ианазымчха, хтцеиць инталт.

***

Дыҕам хәа сышәтәыуаргь, сшәыцуп, ссарахом,
Аха сбызшәа шәнагәтасыр, снышәынтрагь еиқәхом.

***

Иетцәахә хәа иалихыз дшахәацшуаз дтәаны,
Сыҕсызаап хәа иееитцихит, иантала иҕшәаны.

***

Сымаза бзыцшаауам, баша бмеимдан,
Азы аца ауп иахьтазу, иубом азы аңан.

***

Иахылаҥаа зам дыҕоуп, илаҥаам даҕуп,
Лхаҥа дызҕузеи ба? Лыбз дыхшыуп.

***

Инҥэеит сымҕаныҕа, сааҕсеит, сымлаҕоит,
Сыҥа сыҕсыз ҕыышыа иҥэууар хэа сшэоит.

***

Уа суаҕааҕаҕа амҥа еиҕаскыз нахалаҕш,
Абз саҕхыа инканаршэит ауархалеиҕш.

***

Адгыл хаазоит, анышэ хамҕаҕаа арласуеит,
Иҕырхасцыҕхыаза уа арҥуҕаа реиҕш хнахэлаҕсуеит.

***

Аҥых хышэашэа ахэыҥра хышэашэаҕаа аҕышэшэоит,
Абаҕрымҥҥаа ахаҕы изҥымҥыз реиҕш сеикэшоит.

***

Дызхыҥалоз днаҥсын, дхэыцуеит дтэаны,
Сҥэууанда сгэахэуеит саргы еимаҥэаны.

***

Сышэҥыҥҥаа ирылатэа сышыҕыҥҥаа хэуеит,
Смоҥаҥаа рзы аҥха рыхэҥа хындырхэуеит.

***

Ҧсардда даныҕаа уи ахыча, аҕамса,
Амҥа наҥреитсеит ирҕадырҥ иуаса.

***

Ацынча, узхэыцузеи хэа са саназцаа,
Иаацэажэит: «Ацсаатэ зегь зыцсаатэхаз еилкаа!»

***

Кэыбцеи Машькэыгэи еихэмаруеит – слеи сыцгэи,
Аха еинышэазом сааизар схьаакэеи сгэи.

***

Схыцшылоит амшын, уи тынчуп уахантэарак,
Сыкэфытуа афеанахоит хамтак санамбалак.

***

Дхахачахо, рыцха, хара мѡак дануп,
Ипхэыс диехьынтэалоуп, ианхэа иагэра лкуп.

***

Ииуаз, иихэоз, ицсы изымбжьозгьы мцоуроуп,
Уа дахьыржуа ихала инышэнап дахатэоуп.

***

Амца ахьта ицэхалеит, ахьта амца ицэхалт,
Реиныршэара сшашьтаз, ацэа станагалт.

***

Суахьад зегь еиларгьежьюа, тэым қьақэак рылоуп,
Сеыхэа аиха ицхыз ашэшьырақны игылоуп.

***

Еицлабны бгалацқэак баѡқэак рќақон,
Афеазага – сыжэтыс цыара агзбыжьқэа гон.

***

Икәкуеит уа қыптажәк, шәанфас избалак, –
Ахаҕба ду қхныгада, мцадлыңса аңлак.

***

Арбағьқәа рфымтра ақыта иахытәоуп,
Атых уа аңсыбафқәа ирылаиан ицәоуп.

***

Иахъзеи, иабозеи уи, қхызлагыи ишуеит,
Абжыи иацәшәаны сара сыхьчала ааңшуеит.

***

Абжыи ацәкәырпақәа нақәыршәны, икараха амшын,
Асысмҕаа ашышыга итаку еиңш иңшын.

***

Ацла хитәеит, иеиха ҕбаҕба игәы азтаны,
Инеиқәахаит, иара абжыи ааста аңсра еиханы.

***

Жәфәан афытра сығеныцакны, стынчза сағаңшуеит,
Снамхакысыр, смоҕа хәыч леиңш, ичыхәчыхәшәшә
збоит.

***

Ахра-еыхәа иачкәахазаап, иафыкәкәо зегь хшуп,
Избоит уаҕа хафәра-етцыскгыи ан ацәарц иафуп.

***

Деицралоит, дыңкәатуеит, иргыло ихәы-ижыи,
Дзызгәауа димбаргыи, дазағьуеит ибжыи.

***

Исѡызазам ацѡа, истынхам, исашьам,
Сыблақѡа артынчуеит, нас снықѡыпшырц сшьам.

***

Уаазхѡаз уимартхѡуп, уиқѡуп, уихчнуп,
Упқѡысгы дааилыхны дизаугашт, утѡуп.

***

Дааидааидашѡо дниеуеит, уи ахщѡа лхьыкѡѡо,
Ипқашьяпқхатѡо илышьѡоуп уа сықѡа гѡагѡо.

***

Цѡыназак гылоуп атѡыѡа хжѡаны,
Ибналеит иаиааиз иабаз иацѡшѡаны.

***

Сышьтақѡа пшьаалаза сыгагақѡа ршѡоит,
Сгѡы ашьтыбжьи сыпсы хаареи еидыслан, еицѡшѡоит.

***

Арбагьқѡа ғыхан, итхааит рқырққѡа,
Апсызқѡа рыцѡгѡырқѡа ирѡацсоуп рыбжьқѡа.

***

Апшалас хазгѡаама, рацѡак хѡгѡа агом,
Аиреи, нас азхашьеи, ацсыртѡеи хнарбом.

***

Шьамхышѡара иарбаазан, арѡаш ипнашѡошѡа,
Амѡан избон сашья иѡылас аимсқѡа ашьѡушѡа.

***

Апшалас сызкызтгы, җыкәреишәа иҗырпны,
Хаштаҗ хшәашәикәа сырчон еизганы.

***

Хаштаҗ саачыжәтцит, уажә саапсара сгәйтәхәхәа,
Смоҗа хәың дсыхәоит уа, схатәхейт сәыжәтца хәа.

***

Дасуейт, деитәсуейт, о, иалшом иҗы,
Исытгәом, ирыцхауп, ихәхәоит иҗамчы.

***

Ушьтәтәҗкәа даздыруам азыхь зыгәра аго,
Игәамтәуейт җаҗчасгы иахьырго гәынго.

***

Илахь еикәуп, изарақәа икуп,
Зәагашәа зхаштыз иеагагь цагәуп.

***

Аҗыхацәа инаргон рәааҗса рхәазо,
Иашьтуамызт фыцәгьак, ирҗеимсо, икәазо.

***

Иаақәашырҗкәа-аақәашырҗкәан, насшәа
иааикәтәейт,
Аҗтақәа рцәажәарагь суапаҗ иаантәейт.

***

Уа тхыкгы рымжәацкәа, мышьарак рымшәацкәа,
Рыҗс җеижкәа инарҗырцәуейт тагалантәи
ашәацкәа.

***

Еишьталаны аеыццышәкәа апысуеит аңша,
Рышьтыбжыкәа аееимаакәа ирышьтоуп рычеша.

***

Иуатәоуп хәа ианиртә, еихеикырц ағы,
Псыз дук схәаеуеит хәа дафуп азағы.

***

Иуатәашьоу сағәам, исатәоуггы уқәашьхом,
Арәашкәа зиасхеит, азиаскәа рәашхом.

***

Уака, абкәыли ахмацыриггы разхеит,
Амасада зы – тахмадак изирхеит.

***

Амшын ихықәтәалоуп атых ажәны,
Қыцәда, аха рацәала аңымшькәа шәны.

***

Бкәылтас уи имгәеи икаңцәи еимадоуп,
Цгәажәтас деицәкысуа ашәымкәар дахатәоуп.

***

Ааңын сара сааңынроуп хәа ғнатзом,
Аха акәыкәу иазгәамто ааңнык калазом.

***

Дахышьтаз дазызырәуан абгакәа руура,
Ифызцәак агарағ ирхәоз ңыишьон «ура».

***

Азышара анеикәнакгы ишкәрааныз иаанхеит,
Азыхь иара афызцәа ирымбарц ихнафееит.

***

Ахәа шыта акәицкәа изыркараз азычхазом,
Акәицкәа итәаху ахәакәа ирылазом.

***

Ахра иавцит амра, зынза агәы рахатзаны,
Стәоуп уажә сара сан леипш, шәахәа лашак схы
адцаны.

***

Сзыраапсаз сацала исыманы сцоит,
Инсыжыыр, сыцсадгыл аркарар хәа сшәоит.

***

Ахәы икәтәоуп фаскыашәа ажәфәан лбааны,
Смацуарлакәа идмыршәандаз ибаны.

***

Дхышәтцышәтуа дагон, аха илымшо шыта,
Алымхакәа цатхькәоушәа ибон иеада.

***

Сыдгыл кәымпыл афы сыетцыс хәыц кәымпылуан,
Са истәмыз, исзышытымхуаз ан акы аныруан.

***

Икәыбаса сымшкәа капсоуп ахаччеипш,
Сышыкәсқәа цшуп итацәу ахацшьеипш.

***

Ашәахаак сышътнахит сықәпом, сыхәхәазом,
Шәтыҕәшәароу зыжәроу сабоуго схәазом.

***

Дреигзом дышътызхыз иңышәоугы иңышәамгы,
Ақәыңьма-млашь анҕыжәтца, иафоит ишҕыжәугы.

***

Ааңын ңхашьаңхатца, таца хаҕылаша,
Кәакьтак азыңшаауам, ҕымт иахькәагылаша.

***

Уигы маңхеит, раңәак иахмырехәоз,
Хымхаңьымшьа мгыалкәаҳара ицоз.

***

Срызгәдуун урт аҕлак, еициит, еицызҳаит,
Баҕык азы иҕеибархан, рангы рхыңсааит.

***

Урт ракәҕышьоуп уажәы ханасың «хы азто»,
Еигәышә ңынцала азы аңхара гәазто.

***

Сарңхон сара сымца, хазы сқьала иҕнаңхон,
Избон уи аҕама аҕеиңш, абз аңәхон.

***

Рбызшәала нарықәҕылтыр, аматқәа еизоит,
Дрыңхьар, наҕ рышьтахька илзымшьтыр хәа дшәоит.

***

Мшыннырцә мцабзки ашәаңшь қаңшыи еицралоит,
Ацәқәырқақәа мблырцыз, са сышқа еицыбналоит.

***

Атых аеитцыхны ишьтоуп имцысзакәа,
Ажәџан иатцәуеит ауаз ҳмырхәазакәа.

***

Ақақаққәа инеиларцсеит, шәарахқәак ааигәоуп,
Амџақәа аеимаабжь згым рыцсқәа тоуп.

***

Ақамақәа реинкьабжь днацахгеит аҗаца,
Деиҗаарымашь аџстаа иҗхаҗтаз, дабаца?

***

Дгәыҗуан сразкы ааит хәа, дыҗшгәышьян зегь чха,
Ахаҗбаҗ лыҗхныга хахьян аҗыцхәа.

***

Икнахауп ааигәа арџаш, избартоуп снаңшны,
Аңшалас азы ажәуеит, уи ахәда аеыхшыны.

***

Исықәкыз акьарахә сшыапы амҗан ишьтоуп,
Исеихсыз дысзышыуам, уи илоу са сшыоуп.

***

Җсымтәки, хатәаки, нас җсахџыки еицзон,
Сыҗсадгьыли саҗсуареи җымт еицџабон.

***

Ацәымш азы агәта иҭаххан, сааирпшит,
Ҷымзәзәа-напымзәзәа иаазган, схынирхәит.

***

Афырхатца дыҕа-дыҕам иажәа тҕьоит, дымцоуп,
дымшуп,
Изхыццакуаз дтынчза дықәуп, ихыццакуз шәаны
ицшуп.

***

Сырахә ааизысцан, ахымца еиғасыжыт,
Атых лашьцареи агыгшәығқәеи еизынсыжыт.

***

Аҳаѡра сахыкәшаны снейуан хара,
Ус, ҳашықәсқәа ҳраѡган ҳазгонда ҳғара.

***

Аштә рымпытакны ашәахәақәа ҳәуеит,
Урт ашәтыцқәа рцәырфар ҳәа ашьхыцқәа шәоит.

***

Аеы агәра ағазамкәа, икәадырны избахьада? –
Иеимаакәа ишьатцан днеиуеит еиқәада.

***

Иңахызшәа атых, гырзганла еиқәырхха,
Изымқәацо датцала инеигоит уаха.

***

Атәыѡақәа рааста ахызатә хәыцзоуп,
Аха иазышьтымхкәа аеацә рыцха шьҭоуп.

***

Ажәѡан иазнымкылазт, амра җашәоит,
Ашьхыцқәа бҕыцқәоушәа ашәтқәа ирҕышәшәоит.

***

Ацәкәырпҗ реабартцәах – рыбжыы сахазом,
Агара мҗысуазар, агарашәа газом.

***

Инеиуеит ихиааланы атдыс хәыц ахәыцқәа,
Азыцәаҕе иарыцқьоит ушыҗа ахышь ашьапхыцқәа.

***

Асы ааҗса уажә хьҗацәгьак убас еипш ицәхалеит,
Санаадәылтц сышьҗых хәа сшьапқәа инархынхалеит.

***

Арѡаш гәрымчрымун, зны ахә иеипш иҕызуан,
Цаҕа ацаҕьа иасуан, абжыы сқьалаҕе ипсуан.

***

Арбаҕь еигәышә цынтә, мхәыц – ахҗацәы,
Ацәаҕьқәа иреисуеит хәа ицон ианцәацәы.

***

Хаагылар хәздәықәлом, хдәықәлар – хәзцом,
Зыбызшәа цәҕьаразтәыиз иматцә лаҕәзом.

***

Изеипхызуазеи, рыцҗа, сыпсадгьыл уаха?
Дысмықәланда сшыцәоу хәа акәхап аҕа.

***

Амацәыс ааины инасыдтәалт сахътәаз,
Сеидру, дазыпшаамашь адыд зышьтәаз.

***

Арбагькәа еикәфьртүеит, шыта шозар калап,
Абгакәа ҕымт рыгәкәа пжәозар калап.

***

Шыта ҳахыччом, ҳанкьалаха агәра ҳгеит ҳхата,
Ҳазлацоз амҕахәастала ҳаанагеит ҳеада.

***

Ацәхәыраф ахыы ааихәан азы нахтынца,
Дыпсгәышьеит дышзышоз ихыы икәа итатца.

***

Днеиуеит лара лышка, иццакра ицәмачуп,
Иҕеышьтакәа мацәазқәоуп, иҕеышьтабжь какачуп.

***

Амшә рыцқа аҕааикәнакт агәы ҕарханы,
Еихсыз ихымсыц шәахәак иахәаны.

***

Рчеицыка ухәама, зегь азбахә «рхәоит»,
Хыжәлас урт цышхак шықасыла ирызхоит.

***

Дақәтәаны дцоит ихтырпа ихатцаны,
Дцәеишьоит изшаз аеада еаданы.

***

Амахэкэа апшаласкэа дрысуеит, ирхахоит,
Урт уажэ ма́тэа пшзакэк сшэыртцонда аасгэахэуеит.

***

Забхэараа ирфылаз ишыацхэа абга анакы,
– Ахатэатэкэа сиеигьуп, – ахэеит ахатцкы.

***

Аеы иатцэа адэы иатцэа ахчнуп, ицысзом,
Аеы иатцэа ҕыхаанза адэы иатцэа аапшзом.

***

Иуиааиз ипсадгьыл упсадгьыл наҕишыуеит,
Зыпсадгьыл зыҕсы азтаз дахьыцоугы иеишыуеит.

***

Ишытан сара сааста еиханы, ихьантаны,
Аха сыкэтэан уа скэапза ахахэ сыхэнаны.

***

Амахэи абхэеи еиехьныланы ицон,
Сахьынапшуаз наҕшэа нышэнапык збон.

***

Зынра цэгьак рхырган, еицышэтуеит, шыта иҕыркуеи,
Ашьхыцкэеи, ашэткэеи, адэкэеи, ахьычпаҕыркэеи.

***

Ала ҕапшыаф хэы агдырхом, ипхарцазом,
Маза ицхаз ала рашта итарцазом.

***

Ашьхартыс хәычы сымѡаѣ хәмыршак азынсыжыт,
Шәарахжыла Ажәеипшыаа нас стамха еиѣаижыт.

***

Амѡаѣ аѣеитцыхны ишыѣоуп ахәаза,
Ашәтыцкәа ацәакәпсар хәа ишәоит аңхәаса.

***

Дызгара иқәшәаны дгәәкәуа дышьтан,
Изымтәыуа, изымгәырғо хиаaira ихатәан.

***

Хырқашыа змам сара еиѣах агәра згеит,
Шыацмак акашәамѣаз, абгыыц хәыч ҫнаршәеит.

***

Ала атцлаѣ игәанатәз ацгәажә жәбахыоу,
Иламыс иѣашуеит дхалан дахытәоу.

***

Ихиаалоума, ихтәалоума, ирцәызыр хәа ишәоит,
Аңнышкәа анажәуагы амшын аҫы иажәуеит.

***

Жәѡан ахь аҫышыѣыхуа алѡақ ласит,
Сқала зыңсадгылыз цсадгылда иңсит.

***

Деикәылаҳәха дцоит, ибаазар хәа дшәаны,
Аилымга икәәкны ихылца тәахны.

***

Снышьталеит тынч, Анцәа, пшзала хзырша!
Иѡаханы суапа насықәнаршәт ақша.

***

Абар, ақша ахыта сакыр хәа ишәаны,
Ирытәхәон цхыбжьоншәа, уа акәицқәа пшааны.

***

Иузеилымхыз ашәыртлақәа мышәтит хәа иумшыын,
Ақәара кьашь хзымрыцқьейт хәа итадырбом амшын.

***

Еснагь аамтақ иахарутәуан, уеуцәахуан,
уахбартамызт,
Хара уаамта халазомызт, уара хаамта утәартамызт.

***

Амца неифаскит мзыршак неикәырқча,
Сышәхақәа урцәом, иашшуейт цыгәмырча.

***

Иангәамтцауа изыргәамтцло шамхәо еипш амшын,
Иантынчха изыртынчызгьы агәытдыршәны ипшын.

***

Иахьязом ххәейт амц ашьапқәа рызхара,
Уи зыркаҕуагьы – хара, аха изроуагьы – хара.

***

Абар, ушыта сымца сарпхоит иххаза,
Сан леипш сагәытцәхәхәа итәоуп слахьынца.

***

Ахәыхәкәа җара аҗкәа, җара ашәкәа ркасқәа,
Рымтәыжәѡакәа ырыткань ынаргоит рыпсқәа.

***

Адгьыл гьежьеит рхәоит, мапгьы ххәазом,
Хақәланы хцоит, хаблахатқәа гьежьзом.

***

Рмал зегь анеимыртәа, изхаанхаз са соуп,
Ахкәажә двартәастәит, ах дмаамасоуп.

***

–Уабантәаауа, аҗсцәаха, иуҗеи шьамхыс?
– Уртқәа узрышьҗеи? – сыззаазоуп аус.

***

Ишыцәаз дынхықәгылт азиас җахәхәа,
Ифыхеит, дышхәыцуаз имбандаз хәа аҗа.

***

Шьҗа иатцәарак ыҗазам, абгьыцқәагь каҗсеит,
Абгьыцқәа рыпсы ааҗсақәа сызрытымгәо сааҗсеит.

***

Игәамтцуан ахызатә ахькаршәыз лытцшәада:
« –Наунагза срыцханы сымчқәа җызшәада?!»

***

Имырхәац анизымбжәа ихкааргь еиуижьит,
Азыхь анizeитцымх, иҗеиҗыгьы еимаижьит.

***

Ғыңға зцомызт, азәк дрыхъзомызт,
Саргғы срышьтан, сырбазомызт.

***

Дыххаччо – ацыхаз, дмаалықбуп, дымшуп,
Уара дшузыңшу еиңш саргғы дысзыңшуп.

***

Ақәышқәа еиғагылоуп: аңсреи абзареи,
Ембаазар хтаһуп ҳара хагеи газеи.

***

Ацәылач азыхьшәашәа иқәтәо ддырғыхеит,
Ақәыңмақәа иркыз ҕадажәкгғы лахғыххеит.

***

Азышьтра сынтысын, сыңшуп сеиқәышьшы,
– Снышәнапгғы зшәыламзои? – игоит азы абжбы.

***

Абнагғы алымхақәа амоуп ҳәа рхәоит,
Иахьамоу убахьоума ҳәа иңа дизцаауеит.

***

Сахьтәыуоз, сахьыччоз,сахьааңсалоз стәоуп,
Җсра ахьыкоу, иира ахьыкоу, сахьеикәхогь уброуп.

***

Уқәаңмаңуа узсышьтеи, аңсрамтә бла ташәашәа,
Иузыһуам, иузыбылуам, иузытәахуам сашәа.

***

Ахахә шкәакәа ашкәакәара аķәараґы иҗсит,
Ауахьадґы иртәыуахьеит, рееимаакәарґе иржит.

***

Ицеит уи аҗшалас, дгәызны, даашышыны,
Сыбжы лмырхазакәа, аха лганаґе сышыны.

***

Ашьхарґаґе ашьырхын зегь рґамакәа ибеит,
Ашьхарыжыкәа ссацәоуп хәа иґиршәшәеит апоет.

***

Аҗша атцлакәа ирыпхьоит, адугы-ахәыҗґы,
Аха адґыл дара ашьахан, иашытуам җьарґы.

***

Хәи җьоушыт, уи җацара ззымузо җацоуп,
Лхымаҗәаґы иаламзо җаґьарак даҗоуп.

***

Аеакәабоу, азхытцразы имаҗхоу алша?
Азыжь иатәа ихыґежьа иххалеит аҗша.

***

Смоҗа хәыҗы ґыла длазга-ґазгон,
Заа исыҗхаз сабду рыҗҗа дыгәхьаазгон.

***

Дгәаан дыббит, аха акы изымзбеит, акы имыхәеит,
Ихшыґ иагхаз зегь неилаҗәан, иҗаҗкәымхеит.

***

– Узеилахаи? – сыцгәы сазцаауан иртәаны,
Атыс зегь еилызкааз цахьан иңырни.

***

Лпзатә уа абахтакны дилабжьон иан:
«Абракагь утырцартә цәгьарак йаумтдан».

***

Азахәакәа ираазаз ирмышәеит,
Ржьымжәакәа рызнымкылазт, инхьыхәеит.

***

Ран тахама, иаанхацаама, атцарақәа хьусуеит,
Сгәы аапсацаама, ибылцаама, уажә цәашьык
аныруеит.

***

Ахрақәа еибарцәоит, са сымца йаңшыуп,
Сыцьмақәа ртәыфақәарҭе рымфақәа хшыуп.

***

Шәызҭеузеи, сшәыпсахма хәа ажәџан ҭнатуан,
Уи хьаамго махәқәакырҭе асцырақәа шәтуан.

***

Апаџ дуқәа ампытакны азиас ццакуеит,
Уи сырны нахьхьи ҭара ашьантцаз снахәоит.

***

Амца нацреитцеит иахьхәытцаз абард,
Уака ахәагыла дшыбьардам абартә.

***

Уиабжьала, кәышрак ахь дзыназом,
Азаѡақәа еитцухыргы изыхьхазом.

***

Иарканзеит ашәтқәа ашырамцхә зынза,
Лқьышә пшқақәа анызбыл ишәтит икапшьза.

***

Итцаарчҗоит атцаақәа рымчра рыцъшьо,
Итарзыз азыхькәа атәамбо, икәыншьо.

***

Шәабаказ, шәара ачнышқәа, цқьа амрагь
маапшыцкәа?
Ижәбозар хәа шәрышьтоума жәѡан аґгы
ацсызқәа?

***

Икараха ицәоуп амшын зегь тахәахаа,
Аеґым излымшаз иеипш згәалақәа рхәаха.

***

Асцырақәа леиуеит цыра-цырала,
Аха ирзыргәырғьом ажәѡан урт рынтцырала.

***

Апґтақәа ирылатәа атцарақәа цошәа,
Илеиуеит акырцхқәа, иахьхылаша ицошәа.

***

Ажьыхтә ала ардәына изуан,
Ашәа хаақәак абнаґ ипсуан.

***

Амаалыкъ хыхынтә дылбаан шарқазы,
Ашәақәа исатәеишъаз сҳәоит шәара шәзы.

***

Иқәыпшра цҳафыруа аҕаеипш иҕәнуп,
Илапш хаа абаҳчаҕеипш лыкәаҕ ишәтуп.

***

Дызбазшәа шьхатәыла исцәызхъаз сҕахык,
Исгәйдкыла стәоуп уа сыгәхъаазгаз хаҳәык.

***

Лфызцәа инарылга, шәахәак сыхьлыршон,
Дунеи зегь сагәытҳаҳәа сагәзуашәа збон.

***

Смоҕа лыххәала амра ахцәқәа лхәоит,
Амра лыхцәқәа аҕышуеит, нас иагьарбоит.

***

Ардәына хәыч аккакҳаҳәа абжыы хаара еихсығъзом,
Аха ишәаҳәауоп ҳәа цгәума, хьшьума акы еигзом.

***

Ан лдзатцә иҳаҕгәынаҕ кәап-кәап лылабжыш
капсон,
Урт уа ҕылатцәка узырмыруа, иҕаулахо иҕбаахон.

***

Ацәымш днықәеиет зы-таҳмадак днаҕыхәаны,
«Дызҕыхарушь?» – ачхынцъ напшуеит аҕырхәаны.

***

Икәадыр, ашпырхха – зегь ибоит, игәәпхоит,
Дызныкәазом смоҭа, аха аеыбҭахь деихоит.

***

Лжыга нарсны уаҕа дхәыцуа дазыпшуеит:
Уажәазы – суҭра, нас са снышәнапгьы ужуеит.

***

Ҷахқәа ҳармеихсуазар, иушьуада унҳалапшны,
Аѡстаацәа рҕыртәаххьеит, рѡыстаара ҳаларҕены.

***

Ҷнацәкьарақәа хаҕәало, ҳа ҳашҕа иаауеит,
Иаарго зызмырсо иаҳа амла дакуеит.

***

Ишижәуаз мацара ицәеижьгьы цәытцәит,
Иаҭсуареи, ихи, иуалырқәеи ҭацәит.

***

Акаҳара, ағылара, ахьамцра ахҕақәа,
Сахьынтәаауа здыруа, абарт роуп сшьаҕақәа.

***

Амц истаҭәароуп ҳәа амцашҕа иприт,
Уа ишакәшоз изжьоит ҳәа, инацрасын, иблит.

***

Ажәытәзатәи ҳашәақәа ххәом иҕәыншьа,
Имѡа ла цыхәоуп иатәазымбо зшьа.

***

Сыблақәа гәхьаазгоит, уи схьаакәа иреицәоуп,
Сымшқәагь уадыхәла идырххозшәа итшәацәоуп.

***

Апшаапса ашьашьалқәа ашамтаз иацәоит,
Сқыалакны амца акьатеих пытцәтәоит.

***

Изыкәшәазеи, анаңьалбеит, нак-аак иахоит адунеи,
Ауафкәыши, аеыркәыши, агазеи, аеыргазеи.

***

Апша абнара илахт, иналпрааны изцом,
Амтдәйжәақәа псаатәшәа иркәыкәуп, рызхазом.

***

Еилагылом абағыри акарматцыс хәыңи рыбжьқәа,
Зынза еинышәом апоети абарбари рбакақәа.

***

Пстәи псаатәи ртыхәақәа аргамоуп, иаабоит,
Ха хтыхәақәа хәытдаршәны ахьеиңш иахцәахуеит.

***

Иехәара икәызыблааз аңьанат дцоит,
Уи амцабз иналаңкар уа ирцәар хәа сшәоит.

***

Ишықәсқәа дрытгәомызт, илаз зегь илылхуан,
Ахыза налықәйтдан, лара иаалықәылхуан.

***

Ашәхақәа еилеитцойт, сара хәыцрак сагойт,
Адгьыл дукәа абҕәыл хәычза иаиркуейт.

***

Амш ааҕсацәазаап, антцәамтаз аесыдта аҕсы ашьойт,
Кырза ихьантоуп, аха инаҕхастар итцәыуар хәа
сшәойт.

***

Ахәацапшь аблақәа тнахит кааметк иацәшәаны,
Уиаахыс инхоз цынашьойт, рыцха, адунеи зегь
лашәны.

***

Дууоуп, дуфызоуп, дегьукәлоуп, дугәылоуп,
Ушьтамта дақәшәиуа уаанда аҕны дгылоуп.

***

Атык-тык – сгәы ашьтыбжь ейхымсыҕьзо игоит,
Еисыцпхьаза аҕаматреипш сымфә тшәахоит.

***

Амаҕ аҕыстрахь анеира иаҕуп,
Аҕсаатә пшқақәа ран инхацәаз иазыпшуп.

***

Аееимаақәа сзатцамтцт, ашьаргәытцәқәа хоуп,
Уаха аҕых изымцо, зызгәаауа са соуп.

***

Уа дааилылхит лара лхатца, иара еилихлос дхароуп,
Азәы лхатца ла деилызхлос, еазә ипхәыс маза
дылтоуп.

***

Шьамхы ааҕса илабашья наиварсны дтəууп,
Ғы ааҕса деикəыхьшəшə ииартəҕ дышьтəууп.

***

Махəык иқəтəууп амза лаша лақəзаны,
Аапын ыцəууп адəəҕ ашəтқəа ахчынтəны.

***

Харбағь аақəымтцакəа ахəхəара иағууп,
Абжьала сызмырыз сыцəа хəашьууп.

***

Адгьыл инықəиааз зегь адгьыл рхытцхыртəууп,
Аамтəқəа рхытцхыртə ахьсзымдыруа, схəыцыртəууп.

***

Аптəқəа пстхəазам, апстхəақəағь қəыршəзám,
Апоет иззеилмырго, иажəақəа нагзам.

***

Амыдағьцəақəа амрақны исырбоит,
Мшын дуззак рыфнытəа ицəқəырқоит.

***

Дқьақьоит, даакəырбзоит, даалацəкəуеит, даеак
иlei?
Атцыхəа амыршəшəозар ақина злақинеи?

***

Срызжьазом хəа дгылоуп – иаалахауа зегь цшьоуп,
Уара уакəым сфыза, уажəы аиашьягьы жьоуп.

***

Хахәык днахъышан, уа дышьтоуп, дқәацазом,
Иашьапкуа ишьтоу, дызхыфрыз дирбазом.

***

Инеиуеит иара аблақәа, ирытцыддуа ашәшы,
Изацәцо ынашьоит, ахышь рыцқа, иахоу атәтәабжы.

***

Данрылоу уа ицмақәа мацшьоит иара,
Дтәаны ршьапқәа аницхьазо, ицлоит иақара.

***

Ақарматцыс абжы нахоуцаргъ, агәы агәоуп,
Абағыр шбағыру имѡасуеит, зегъ акоуп.

***

– Сгәыграқәа – исытцпраауа ежәылақәоуп,
Сырзымгар, сыззымцәыуа ҕхыбаѡқәоуп.

***

Шәзырлашәызеи сыблақәа, – срызцаауеит сара,
Үезызнухуаз гәазымто рыблақәа ртацшра.

***

Гәы атдамкәа, цсы аламкәа Ацсны хәа дыхәхәоит,
Иажәақәа ацънышқәа ирхылтцозшәа збоит.

***

Арѡаш рыцқа идыркарама ацшақәа?
Абырг иеицш инатцәкәылоит ашьамхқәа.

***

Уахггы җынгы дшәарыцоит, иххәыцуам ишәакъ,
Итамха тацәгәышьоуп, ихьшәашәоуп иплакь.

***

Ан днаскъазгеит лыѡнакынза, аетә җахәлаччон
хазбоз,
Умѡа ааигәам, игәгам ухала, лыпҗа дсыцылтцеит
санцоз.

***

Сыбызшәа еихсуеит, сапсуара ашьеипш ирбләкьоит,
Икараха җиааира, шәаапкыма җәа ахы рыннакьоит.

***

Азы хәашькәа ирыртәуп, цьоукы ацҗакәа хыртцит,
Мазеичараа тыцъҗапшза лыѡнахь имѡахытцит.

***

Рѡымтақәараҗ: җапсадгьыл, җабызшәа, җаира,
Җақәпараан: рѣымтра, атыпқәа рахь апшра.

***

Ацыр ззымхаз ахшеипш, аамтақәа еилақақоуп,
Сыбызшәеи нас смачреи наунагза исгәәкроуп.

***

Ачныш уажәы агага аманы изхытцит,
Амшын ду иазымгаз азәы лыблаҗ иацәызит.

***

Дипҗон лара пҗызла, җәзә ишкә дымпшларц,
Данҗыха дазхәыцгәышьон пҗәыс дшааимгац.

***

Ихәыцра ахырхартақаа, ихәашыагы шәәхау?
Аха исазхәода игалстуки ибзи иреихау?

***

Асы шкәакәа бахза, зехынцъара иауеит,
Цсреикәатцәас икоу зегь ажуашәа збоит.

***

Ацла инасуеит атларкәыкә, схьанарцшуеит абжьала,
Снеиуеит сгәыграқәеи сыгәагыреи реимакқәа
срыбжьала.

***

Ахахә рыцха шыта схәатәзом хәа ианынбгастца
и'ехәон,
Икыдкьацыпхьаза икәыбаса уа ахра инафацсон.

***

Реыркәабон ацәкәырп, илхәытцала-ифхәытцытуа,
Ацнышқәа срышытан, сзырхьымзо, сзырцырымтуа.

***

Сцәашыи нфыцәааит, леикәылашыцеит, уаха акгы,
Уака скьалаф сыцсыз цыышьоит схаҭагыи.

***

Ифасхыкны уарба дук агага аалашеит,
Аха игәастаз, ахәылпаз амреипш инташәеит.

***

Ацша жәылон иарцәарц амца, амца итегы еибакуан,
Сгәы иачычоз схьаакәа тыган, уахь инахәләпса
избылуан.

***

Абыгъ ѡежыкѡеи махѡ аапсакѡеи апша
еилныршѡшѡеит,
Ишѡзури уажѡ самхацѡар, сзымаапшыр хѡа сшѡеит.

***

Иѣыцѡааз акѡицкѡа реипш атцыхгы еихѡлацѡеит,
Нак, азы такнахакаѡа рѣы, ашыжь аѣы азѡзѡеит.

***

Дызлапхастѡи бцъар иазымго, кѡмч иацѡымшѡ?
Сеыхѡда дыкѡтѡоуп уи апсцѡаха, ипѡцакѡа ыршѡ.

***

Ахѡдаараѣ ѣыласкѡак ажѡѡан иангыланы,
Рыпшѡмара иакѡдырзуеит шыацкѡак еидкыланы.

***

Еинкѡабжыла адыдкѡа ажѡѡан зегъ дыртѡеит,
Нкылпѡ-аакылпѡ амацѡыс шыацѡхы-шыацѡхыртѡеит.

***

Амба иѡалеит иакѡшаны, изымѡеит рыгѡѡангы,
Аха изапысуа ирылазтгы, ѣыѡгѡышъан иаргы.

***

Ихѡштѡарамца ишаѡѡѡатѡыз рыцѡа имбазеит,
Уажѡ макѡанла игѡылара кѡиц аагара дцеит.

***

Шыыжьбзиа хѡа иѡатцыхѡеит амза – сыпсы,
Амра азы тхыбжьѡнуп, шыыжьуп иаразы.

***

Уақа ахраф иара ахала иамгарцаз агәҫығь,
Ахьхьа-хьхьахәа ахы иацәажәоит уахгьы-еынгьы
азыхь.

***

Үыкьыркьырбжьык атцых иналахәаша ицеит,
Еилкаамыз агәала мшынхан, сыхнатцеит.

***

Ацгәы аҫацәа ирахәмаруеит, избоит, сырбазом,
Хәычи-дуи еикәгәыргьонатц адунеигьы ажәзом.

***

Смоҫа аҫәара еиужь аанхажьыр хәа дшәоит,
Зышлара ззышьтымхуа ахахәқәа лыкәшәоит.

***

Харбағь ду сарааҫсеит, ашьыбжьон иалахәхәо,
Ашхәа иану аума ишәанахәо, исанахәо?

***

Аетцә икыдшәаз ҳа хҫынза илакәзом,
Амҫан аеаблоит, аҫсра хнарбазом.

***

Ашьхыцқәа адәхәыпш инахыцпрааны ицеит,
Ирхароузеи, уа ашәҫыцқәа зааны иканзеит.

***

Ихы рыбжьоуп лгәыхәҫы цшқакәа, атцых лашоуп
уахак,
Ирымбылзанда изамҫақәа наҫ-ааҫ ҫ-мзаҫак.

***

Апстхәақәа саатархәхәеит ихышьшыла,
Сан рыцха слырбо цыышьоит мпахышьыла.

***

Алахәажә еипш алашьцара аеитцыхны уахак,
Сыжәахырқәа аерыларцсны ирықәтәоуп сахьцалак.

***

Дхықәгылан иееилыхны, иапхьа амшын газгон,
Итахын иеикәабарц, аха дбаазар хәа дшәон.

***

Дысҕаччон, дгәыбзыгуан, дзызхәыцуаз ҕазәын,
Ла ләыхәа ҕеипҕеиуан, са сәы рыцха вакын.

***

Шьта арыцқәа нтәахьан, аха алуқәа лагон,
Азлагырҕы иҕхыз хаакәа атыҕхәа лахь дыргон.

***

Дреиҕырбо илықәылтәоит ашәтқәа рыффы хаакәа,
Икараха илымтаҕсоуп сычкәынра аҕҕыхақәа.

***

Саанапшызар наҕ адәныҕа, ашьац иатқәа
еинылахьан,
Аҕыхәабжыа еипш апхәасатцла сашта иааташылахьан.

***

Амлаҕәыр быжықәа еихымсыҕзо игоит шарҕазы,
Илашоит адунеи зегь, – лашьцоуп сара сзы.

***

Амра ицәгылоуп уи сымш рыцха хырқәәқәо,
Иарак ауп избартоу уажә сгәалақәа сшырқако.

***

Еикәмақаруан ацәағықәа, наҕ-ааҕ кыр рыбжыан,
Ршәазызара иахәаруан, уи ала ишыахақәан.

***

Хшәишәи ду ацыхәақәа еитцалоит, еитцыцуеит,
Сара ашәхеи, рашыхки, абыстеи срызхәыцуеит.

***

Ускан саныхәхәоз, сызбоз сраҳазомызт,
Схьаа анраҳауаз схарацәан, сырбазомызт.

***

Ахәыхәқәа насхыцрааит – зымтәыжәѡабжь сахаз,
Сынацшра исцәызхьоу, уа бжьыдоуп ишцаз.

***

Хьычпацырк азыжь иахыкәшоит цшьяала-цшьяала,
Аеазыкәабом, аха аеарыхьуеит азы абжьала.

***

Сахәацшуеит хнышыырк, уа ҳдацхаҕ ихшы,
Иазыззахыдашь рацхьа, иахытцишь иашәу?

***

Аты акәшан игәаҕуеит, атып ахь изыхынхәзом,
Ахьажьқәа ркыжбыжьқәа алымхақәа ирылазом.

***

Атыктык дхыст, аха ахәыхәкәа наскьон,
Ажәѡан ду пыххаа ашьацмеипш исәаңсон.

***

Ацәкәырпқәа ҕымтзо харантә сырзыпшуеит,
Ак кахаргы атыпаҕе, иара еипш ҕақы ииуеит.

***

Уахантәарак тык еикәтәазом, акы агәалоуп,
Агәалакәа еилукаарц иара аастагы утхароуп.

***

Иңсгәышьеит сматцуарла, еикәыхьшәашәа ишьтоуп,
Ацарбыжкәа цәыуо еизан, иахатәоуп.

***

Еицраланы убас абгарымтқәа лашоит,
Атых ишеигәырҕо ирцәыблыр хәа сшәоит.

***

Ихьшәашәоума уахьгы арѡаш? – ѡыңа рцәажәабжь
саҳауан,
Аарцә италаз, нырцә италаз, азәи-азәи еизцауан.

***

Среигәырҕом сымшкәа, аха ирыстом акгы,
Срылазом акәхап, сырхәацәам даргы.

***

Ицәаз сла пхызла зныкада имшит,
Атыпаҕе абжьала уи атых пнаеит.

***

Адәахыҕа еикәылашыца атых аира иазыҕшны,
Ахәылҕцарақәа аҕаҕылашыцаҕе еихынхалоуп
инеиҕшны.

***

Аҕшалас абҕыцқәа рыхқәа ашышыуеит пшыаала,
Сгәы ааҕса дыртынчеит арцуқәак рыбжьала.

***

Атыс иатдәеи, бҕыи иатдәеи, дгыли-жәфани
еинаалоуп,
Мцәыжәфәа ҕаҕшь – кәата ҕаҕшь амра амшын
ихтәалоуп.

***

Сдәылыргарцаз уахантәарак ахышә иасуеит
ацәыкәбарқәа,
Ираҳазар исцәыбраҕыыз ҕара сыблақәа рхабарқәа?

***

Ҳаиуеит ҳаибабарцаз, ҳаиуеит ҳаҕсразы,
Иабацо ҳаныҕам ҳазгаз аҕсра аҕсы?

***

Аеыуаф дымфасит, дунеи дук датәуп,
Анаҕкарста еиҕш атых иеышытақәа ануп.

***

Дылбаазом, ихаччоит ихы-иҕы,
Иеада дажәуеит маҕ-маҕ азаҕы.

***

Исылшатѣѡм, уа сымѡаѣны сшабоит ауаѡ кара –
Сара сзыхѣа еѣаѣара изышоит алакара.

***

Сыблаѣа хѡоуп, аха ихыстыр хѣа сшѣоит,
Ихыстыр, сзыхыѣтѣалоу амшынгы насѣоит.

***

Дахынатѣо дыѣѣоит, дааѣшыр узихъзом,
Дхынхѣыр, дыхраандысуеит, шѣарахжы изаагом.

***

Ахрамшѣ ахраѣ ашырхынѣа аѣанаѣѣшоит,
Аасымшѣ аасраѣ кѣыбры шыаѣѣѣаѣак аршоит.

***

Ашѣтѣа зыхѣыцуеи, рыѣсымѣаз хѣа схѣыцуеит,
Сзыхѣыцуа иазхѣыѣаанза, урт рыѣсѣаа рхытцуеит.

***

Ашыанѣа зыхъ иѣсыѣѣарыхт, шыѣа азыша даѣзом,
Аха уи ашѣаѣ дарѣѣислымын, ѣѣаргы дызѣаѣом.

***

Уаѣа хѣѡрак снылаѣшхуеит, ѣаѣѣа шлак сыѣенадкыл,
Хахѣы хѣанѣам, урт рѣымѣтроуп иаѣѣыхѣанѣоу адгыл.

***

Уа ашыауардын сышыхатѣыла мѣѣыжѣѡала иашѣоит,
Сеыѣѣѣѣысхуан уахъ иара ашѣа, аха смышѣѣахр хѣа
сшѣоит.

***

Сацагылоуп, иазгəамтəкəа, кыр хайбархəацəеит,
Амш акəанц еицш ишысныцуаз исымбазакəа
интəеит.

***

Даалыхоит дигəзырцаз, днаскьоит маза-аргама,
Ашьантəа зы иафымхəац иабалдыруа агьама.

***

Уа иакымкəа, нас иѳбамкəа ишəкəкəа рыхьызкəа
ипшаахьеит,
Цəахəа ихамшьазац макьана, аха ирниташа
избахьеит.

***

Сгəы алакам, амра ташəарц иццакуеит,
Ирыцалеи ашəткəа, рхы гəыхшəартас иркуеит.

***

Цыс иатцəак сгəы аршəтит- расацк иакарамкəа,
Уи ашəа хаа сцəыржит нахьхьи цьара акарəанкəа.

***

Ибнакхьаз абгьыц хəыцкəа адгьыл ахь еихоит,
Ахьчеи нас уи ицьмакəеи рышьтəкəарф ипхьоит.

***

Зегь реихəа сзыкəгəыгуаз зегь реихəа дхароуп,
Сымшкəа исыгəтыхаз ацгəыгреицш игроуп.

***

Уи лмапчапкәа ишрылаз сгәы хахәхазшәа збоит,
Шьта лбара акәым уаха, лыбжыы сахар хәа сшәоит.

***

Иара дыпшын, лара җәзә иахь дцахьан,
Ишәтқәа зегь рнырны иканзахьан.

***

Ари амшгыы цеит егьыртқәа реипш аҗезо,
Урт срапгыло сдәықәлон, издыруазтгыы иахьцо.

***

Аҗеадажә аңа иахыкәшоит, аха изтәыуам игәагыны,
Уи зыхәхаз ақәыцьма аҕынза абжыы нафыр хәа
ишәаны.

***

Ех, абгьыцқәа лабжыш җеижьқәан амахәқәа
ирфышәшәоит,
Псра ыказамкәа игьежыы-хынхәуа, аңша аҗеиужь
икәашоит.

***

Срыхәапшуеит җымтзо, уа сгәытәҕыагь хахәхеит,
Азиас ахьҗыцәааз, ахахәқәагь мыцхәхеит.

***

Амра ташәоит имбылзакәа акасы,
Амш са сгәы ахы адтаны иахнахуеит аңсы.

***

Смаҫацәә – сышәтышқәә наӋ-ааӋ снапқәә ркуп,
Сыргоит срыбжьыргыла, урт рааста схәыцуп.

***

Садгылоуп тлак сара ғәғәала сыхәны,
Сира сағаны, аха сыңсра сеиҳаны.

***

Изфыхом ақәыңьмажә, агәы хьаала иргҫоуп,
Пҫхызла уасак иара ашьа ыжәуа иахоуп.

***

УаӋа лиарта дықәғәышьоуп ан рыцҫа дыңсны,
Лбартаҫ лышәтқәә хырқәақәоит азы иазыңшны.

***

Ишықәсқәә иазқәынҫа дықәлан даауеит,
Ғәыҫрак зҫамлаз аз иқәра итаауеит.

***

Арѡаш ахаҳәқәә ишрынӋьоз иханы,
Аеыѡкнанаҳаит ахраҫ, аеашьырц атахны.

***

Ағба ду амшын изыхгылоуп, ағбагы амшынгы
қәацом,
Аамта уа ағба иштәкугы, ицоит, аха ишцо
ҳнарбазом.

***

Ҳазустада – схәыцуеит, ҳуаауп ҳәа ҳәехәоит,
Ҳахымнеиц ҳағәтыхоуп, ҳахьықәтәоу ҳәаӋәоит.

***

Ацәқәырпбыжьқәа наџуан, дунеи ду иакзомызт,
Сынапшра ауада атзафы иназазомызт.

***

Иржәуаз аниламза рџыза дынхышәтйт,
Ипсаџа ныхәаны мчыла деикәыркит.

***

Дунеи дуззак иаџоуп, амш ааџсазом,
Иааџсаргы изџалаз ааныжьны ицазом.

***

Сџықәтәан, уа сқьалаџ избарџахт снапшны,
Ашьыжь каџәон цыгәмырча иџыкәкәаны.

***

Дпоетуп рхәеит, уахынапшлак дцәырџеит,
Иаџитџаз ҳаздыруам, арахь ишәкәқәа џыџеит.

***

Алажәеипш дысзыџкәеит, ашәа хаак сагәыдкылоуп,
Имџ – ихәышџаарамџоуп, шьанџа зыхьк
схықәтәалоуп.

***

Дџоит деишыкласуа, уи дагыгәамџгәышыџеит хазы,
Данеихеимса «хир» имхәеит ҳәа дизагыџеит аџсы.

***

Лылапшхаа снылак сылхәынџан, сзаазом,
Схы сашџоуп уи аахыс, сахыџкоу збазом.

***

Хашта иқәтәаз лахәаз ҫысшыан, иарашҫа снейхейт,
Уи ҫхызаарын, схәыҫызыҫуа акәа саатәхейт.

***

Абонент лҫы шәзыназом – стелефон иахәац ахәойт,
– Сәыза ххада итыҫ игама? – хтелевизор ахь снейхоит.

***

Амҫан илықәшәаз абҫыц лшышыуейт,
Иахылку насыҫуп, иахьҫейжы дацәшәойт.

***

Амшын аҫарыцқьарц, уажә ацәқәырц ирыцгәода?
Ахала аҫанамрыцқьа, рыцқа, изрыцқьода?

***

Хҫыжәлаҫцәоуп, хжәылаҫцәоуп, хҫәыҫрақәа-
хаштақәоуп,
Хамҫасра хцәыуартоуп, хамҫақәа хашытақәоуп.

***

Ақәыршәқәа бналан харабҫара, абнара ҫырбоит,
Ақәа сакәабан сапында, мпахышыда ҫшак сарбоит.

***

Апрықәцәқәеи атдыхәеи еиужыуп, даҫакуп шыта сәы
адунеи,
Хама инеиуейт инкахыцуа, ахәхәабжықәеи нас
сареи.

***

Еибырхэо сеидру, ргәыблырақәа сныруеит,
Q-храмш дук рхаҳәқәа лаңшыла еибадыруеит.

***

Лутра днахысын уи лыжәла латца,
Имцәыгъац, имаац лрашәоит агаза.

***

Ихало, уаасзызырфыр, уа иумбо ак шәартоуп,
Аасымшә ахьзымнеиуа ахрамшә иаңсшьартоуп.

***

Арцу мацәык иахьынхалоуп,
Ацлафә иахьбгъыцым агәалоуп.

***

Еимфалацәан пыхьа, шыта акы рыфбоуп, акы рыхцоуп,
Азәы имгәа иңсшьартоуп, азәы иламыс иғбоуп.

***

Ихы аңша тоуп, рхәеит, иақәзеи аңша,
Уа ңсшьахатәкыак амто дшакьоит есымша.

***

Ацыхи сареи ҳқараха ҳаңшуп ҳаикәашәы,
Аңша абжыы ғәғәахацыңхьаза ихәыңхоит сла абжыы.

***

Акәыш имфәеи агаза имфәеи акгыы еинышәазом зынза,
Акәыш амфакны дхьыркәыбцоит, ҳәынцәак
дылхоит агаза.

***

Дааханы ахаҕа аанаскьеигарц даҕуп,
Иара иахьяҕынҕыу аеаларцс иакуп.

***

Абҕыцкэа хэмаруеит, наҕ ашыац рыеналарцсоит,
Аңшеи сареи азыжьяҕныани-ҕеи реипш хеахкэабоит.

***

Аңныш кэашкэа рыгагала ҕаҕа амшын ршэоит,
Ажэаан дугы касы цшқоушэа мҕэыжэаала
идыршэшэоит.

***

Сылабжыш рыцхақэа кыр рыгэқэа ҕеит,
Сыблақэа ирзымхьчазат, сзамғае иҕсит.

***

Аарла ашҕа интыцын мазала,
Абнае цшьяала иҕыцэаауеит ала.

***

Азиас ихықэтэалан аапын ҕаңшуеит,
Инҕалар, уи уаха изтымҕыр хэа ишэоит.

***

Иааңкыхын ала, аха илагэйдҕа исызшьомызт,
Ишааңку адыруазтҕы, рыцха, ицхазомызт.

***

Арѡашкэа асырзкэа идырѡынтуеит, кэпароуп,
Аха ашьянҕақэа ахьрыҕоу ишыцкыац ицкьоуп.

***

Атцых шазом, уатдахәхәа, уас, ишәаны инаскязом,
Анахәта нахаршәны цьаргы иузгазом, атцых шазом.

***

Изатцәра датцоуп, имтәыжәѡакәа хәуп,
Имца неифеикуеит, уа нышәѡык ахуп.

***

Шәабакылаз шәахәа лаша – саштаѣ ааигәа ишәыцыз
соуп,
Икәыбаса амш ашыушьеипш сшыргәытцакәа
ирытцадсоуп.

***

Акәтаршыц еимаркын ѡ-рбагык, лахәлахәы
еиѣацшуеит,
Акәрыл аѣарчуеит уа, агыа хазы уи цханашьоит.

***

Акәыпш – азатә иламзацызт, шыта хахәшәыра уи
деикәшәын,
Еикәышлахәа уа ихагылаз, цәатцлак шәыркәак
ирзыпшын.

***

Ицәоуп сәыхәа, амра еипхызуашәа збоит,
Шәахәакәакгы уака азкәаѣ рыпсқәа ршьоит.

***

Абжыы рытаѡуеит ахракәа, мариала иубазом,
Сара сеипш азыхь шыхатәыла, иаргы «ацәеижь»
хнатзом.

***

Сгәалақәа сеихызтәалә хәаахама сгәаҕы?
Сыжәәахыр ахы ықәтаны саргәыбзығуеит сөй.

***

Гәала-гәала, цыымшыы ргәала, аҕаца дгәалоит,
Анхәеи абхәеи шыамхааҕсақәа рыәнаҕа ргәырәоит.

***

Уаҕәытц, – рхәон, уи акгыы алцуам, аха ирхәоз
иаҳазомызт,
Ажыа усгыы ибжыазомызт, изыбжыозгыы дзырәзомызт.

***

Аиаша тәыуеит, зегыы еицгәартарц аҕахуп,
Уеырғәғәа хәа амц аҕагыежыра иаҕуп.

***

Аҕқа зцомызт, уаҕа аҕкызраҕ иғәырәон,
Изхәыиз ибла иҕамҕшырц, аблақәа хнаәон.

***

Исзыңшуп ашара, изәзәаны, ихәхәаны,
Инхыршыызшәа саҳәшьцәа ирқацаны, ирбаны.

***

Ицәоуп сыцәқәа, уаҕа ашәшьыраҕ икарацәоуп,
иаасырңшзом,
Ацәеихақәа исызрыжәыз, уахь сымхәурстахь
исзырңшзом.

***

Сгәысөынзамкәа ацых антәамтаз са сааңшит,
Ашьыжышара насҕыңшаанза, агәы сҕаңшит.

***

Амра ашәахәақәа нрапызаны аеазоит,
Даргы акәчар реипш иара ишашьтаз зегь сыцәцоит.

***

Аесыкәыршан ауапеипш, адыдбжы ахьта иаңгылеит,
Схы таҳацәан уа стәырхәаф амацәыс сыхчнылеит.

***

Аңстхәақәа аарлаҳәа иаарытыцит абгаб,
Атәыџақәа зырхәаз урт ракәзаргь калап.

***

Ашәт ахьынзашәтыз избомызт,
Ианканза сахьтәыуон.

***

Аҳацчақәа хҳақәахоит хәа ишыпшыз,
Икаланы икаңсеит.

***

Азы дырит, ижәлар цхас иныхцаны,
Уажә дырхыччоит нырцәынтә «цицу» кәцаны.

***

Анцәа диашьапкуан афыхәфы: «Арыжәтә нумыртәан».
Ацых иалаҭхацьюан тыкгы: «Ахаан иумыршан».

***

Исфыгәхәаауа абцъар еипш дсыкәныхны,
Сызтахым дысшәыстоит хәа сафуп.

***

Ақыала сахнытытцыз ақәа сазмырбаазеит,
Алѡақ ауапа еиѡш исшәылахъан.

***

Ауац илатәан алахәа аґеырѡагыаны,
Блала жьабаак аѡшаара иаґын.

***

Ажәа змырхыз ажәа ирѡарц дрыхәон,
Иахъынзаимаз цьоук аґама еиѡш иахаѡсхъан.

***

Ишәақь даѡыханы нас ауп данкылѡш,
Ашәарах сзымшьит хәа дгәамѡеит.

***

Акача лаужьны, иныкнасхәит сара аґәшәа,
Ачхъынѡь гәааны, исыхәаѡшуан аґехыршәаа.

***

Ачаѡыр ґа ахәѡаґ ишәѡит,
Ааѡынразами? Ашьхарѡыс абаѡа?

***

Снақәтәарын адыд кәадырны,
Аха амаѡәыс саѡґар хәа сшәоит.

***

Ахәылѡазшәа бзиабарак нѡәеит,
Амахә аѡша ишагәызуаз иѡнаѡәеит.

***

Икараха аарлаха инеиуаз аеыѿ,
Иаңысыз аеы ашьтыбжь еидараны иатқан.

***

Пхызырла аңсаатә еиңш акырза сңырхъан,
Сааңшызар сабаказ, ашамтаз сыңсхъан.

***

Амшын сакәабан,
Ахаҳәкәа сдырбеит.

***

Аңшатлакә еиңш джәыланы атцлакәа иршәшәоит,
Акакан еиңш икәыбаса ижәлар ғиршәшәоит.

***

Дгылоуп ажәак лыхәлымшәо, маңк дыңхашъаны,
Рыңсқәа ршьоит лнацәкыарақәа снаргәытцәғ иианы.

***

Икыркыруа ақьақәа цагъа ауахъад ирхыкәшоит,
Аиха итцху гараганкгы хәыцрақәак идырлашәоит.

***

Абзатцә азатцәра ахызатцәггы анацла,
Иазышьтымхкәа инхышәтит.

***

Акәицқәа срытәхәан, аччачқәхәа еикәылон амца,
Сыңсы ахоушәа збоит ахәыштаара.

***

Аңсра ңсыма? Сажәа атак азыҕамцеит,
Иаҕа аухьазарҕ, сашәа аҕынза изымназеит.

***

Сара акәицкәа срытәхәо еибасыркуеит,
Дара аетцәакәа иреиеырбо илацәкәеит.

***

Схызатцәи схысбжьи ираңыси?
Абҕаб азы – ахызатцә, ахысыбжъ – са сзы.

***

Иахъзеи сзырбаазаз ақәа?
Сеансырба иңсит.

***

Ашьхыц иацәоит ашәтыш агәыхәңыссақәа,
Сгылоуп сан лхьаагара сахымңсаакәа.

***

Сцеит дааныжъны, сгәы амцабз нахыжъны,
Лыбла змыжықәа ирымжыац дизныжъны.

***

«Наунагза Аңсны» хәа дкараха дыңшуеит,
Аңсны ихәда аеакәырша сшәартоуп хәа ихәхәоит.

***

Сшьамхы дықәтәоуп лнапкәа сыхәда иакәырша,
Цаҕа тышак ыҕоу ңыылшьоит, дылбаазом.

***

Иитцәуаз ихыцрааны рыцси рыбжи цахъан,
Аха уртқәа шигмызгы, дызцәуозгы дыцсхъан.

***

Уца хәа салхәоит, иабыкәу сахьцо.
Сахьыказ аҕнытә сымхынхәыцтеи?!

***

Сысаби хәыц лылахь рацәала исшәит,
Алацшцәгъа илацш шыта қәабшәыра исшәит.

***

Уара улацш уара уцъам иануп,
Са сынхамца сееимаа абла ахуп.

***

Амш ажәыма? Азәгы иахьыз гәеитазом,
Еикәыхьшәашәа ахақә иахьықәтәоу изеитатцом.

***

Ацәца дҕахеит, ихәатәу издырзом,
Аха ишыжәтәу иқәлацәа идирбоит.

***

Амра заалейт, уи ацхара иацәылгаз,
Сара сзыхәа лгәыхәцқәа рҕы илцәахит.

***

Амца еикәыстарц ахәа ааилсырхт ишәтаны,
Ақышә фацыхәқәа сыхәлацхеит уа, сгәәтаны.

***

Ахьырхьырхәа бжыы хаак саҳауеит, –
Алакарағ быччабыжь ғыпуеит.

***

Шеит сгәйсҕынзамкәа шьхатәыла икказа, –
Быблақәа аахыбтызшәа збоит ихааза.

***

Ахра азамғағ шәахәақәак шанхоуп, –
Ахыцқәа реицш ба быңымшьқәа рыххоуп.

***

Аңша аңстхәақәа храк иахнацоит иаңынкыла,
Бхарц шкәакәа бшәысхуашәа збоит уажә гәаныла.

***

Иаххыцрызеи? – еицәажәон ацәыкәбарқәа
нкатәаанза,
Аха афарқәа инарыцлон рызцаарақәа нтәаанза.

***

Сажәақәак илазом, сашәақәа цәылицоит,
Ғышьтак анызымтаз мға харак «сықәитцоит».

***

Зывтала инеиуа закәызеи, мшәан, цстхәоума?
Ма ашарқаз атцых иахыцыз аңсы аума?

***

Иузеилымхыз ашәыртцлақәа мышәтит хәа иумшьын,
Акәара кьашь хзымрыцкәеит хәа итадырбом амшын.

***

Ишәтуеит, аха азбахә шытыхны еиҗархәазом,
Абжынц наган аштақәа рҗы еиҗархәазом.

***

Алҗа амҗа еинылоит иааимыгган,
Иахароузеи? Амца зааны иҗсхьан.

***

Бҗыц җеижьк уа саҗхьа инкашәеит,
Саршлеит, сархәыцит, саршәеит.

***

Аҗша ашытыбжь сыхәда иахоуп иҗаны,
Исыхәаҗшуеит ашыжь уи ссиршәа ибаны.

***

Аҗәараҗытәҗьа ахахә изымҗшаакәа даауеит,
Иҗалазеи, аиаша абаҗоу хәа дҗаауеит.

***

Ақәыҗьмақәа блаҗыблатҗәо, аеада ашьа рҗашәуп,
Иара ахькажьу шәызҗузеи хәа рызҗаара иаҗуп.

***

Ишәарҗахар, ажьа атәарҗа аҗсахуеит, иазыхынхәзом,
Аха ашәара иатҗагәышьоуп, иахьцалак иазытәахзом.

***

«Уа схәыҗра уаниазар?» – хәа сҗаауеит,
Аҗша сҗьыба иҗалан иҗшаауеит.

***

Алашьцара адунеи иазымкит,
Скәиц аныцәа, атың хәычгы сцәагеит.

***

Аңша слабашья иныкәыртәа,
Аҕаршы еиңш исырхәмаруеит.

***

Амш ашара араших еиңш ихын,
Сыблақәагы ирталейт ашәахәа.

***

Иахьеинырҕыалак икәашоз ахатца,
Ушьта азәгы еинимҕаргы дкәашоит.

***

Амцабз акәицқәа ршыра азымчәазат,
Ахәыштаара иеҳәытцуеит хәа иаҕуп.

***

Амҕа снангылеит ашыац иатцәа снылсны,
Азаза сышьоуп еиқәыбааза аимсы еиңш.

***

Смааңшызтгы иабаздыруаз сшыцәаз,
Санҕслак исзырдырришь сшыҕсхьоу?

Р. Смыр ипоезиафы иуцыло, иахьа аламала ахархэара змам ажэакэа

Ашэпырнаха – аңенцьырларшэ.

Ашьтахара – ауацьаҕ.

Ахэышэҕа – х-фык змоу ақьала.

Афырхэы – ақьала иаҕаҕатцоу амцеикэҕтарҕа.

Аҕэытэҕэа – бнатэ гыгшэыгуп, ацгэы ааста еихауп,
ашьапхыцкэа шхамуп.

Агэац – ашьха еицу агэың қарала иреитцбу.

Миá – ашьха бызшэала – азы.

Ақэахэҕэыр – ацэыкэбар.

Акаҕа – амфы иалху ахнышьыр.

Аҕагэ – ахахэ.

Амзархыр – иналак-аалакны атцлақэа зҕагылоу, ахахэ
сса зҕаҕцоу ахра кнаха.

Аҕаб – бҕаб жэлоуп.

Азхэыра – ахрақэа ркалҕафы ацэаакыра ахьатцоу атың.

Быфрык – цшышықэса иныртысхьоу абҕаб.

Абаҕа – 5–6 шықэса иназахьоу абҕаб.

Ацсараб – ахрақэа шамахамзар ирҕамло ацсара иама-
доу абҕаб.

Афымшэ – ала.

Амысқыат – напыла иҕатцоу ахы.

Ахэдаара – ашьха хыҕырҕа (перевал).

Аедықь – ахьшь зларыбжьо ашашэа.

Асыпра – икьакьоу, амч змоу анышэ шкэакэа.

Ахашра – икьакьоу, аха ацэаакыра змоу анышэ еикэатцэа.

Амигара – ахаҕа.

Ауасхаҕ – мыцхэы ишым, иагыыхьшэашэацэам, ихааза
ипхо амра ашэахэа.

Ағы́кәа – амғы тыцәаны ала ахәы зтартәо.
 Ахәымца – ашьха ахәымца иаакәыршаны идыргыло,
 изыкәтәо ақыдхсақәа.
 Ахәымца – ақьала иаҕаҕатцоу аҕырхәаҕы еиқәу амца.
 Ацәымш – ашьха еицу агәың реиҕабы.
 Асхыс – шықәсырацәала еиқәахауа асы анпжәо.
 Аҕырпхь – ашьха иршыуа ашәарах агәи агәатцәеи
 ажьыхтә иахатцаны амцаҕы ирзуа.
 Афачыхә – ашьақар.
 Агәраха – аиха (ашьха бызшәала – абага).
 Ажьыпхьаџцәа – ашьха ашәарыцаџ шәарахжыла
 атыпахь даннеиуа иңыланы имызхуа аҕар.
 Атәырхәа – аңсаса ирыцу ахьчацәа иааинырсланы
 иҕартцо ақьала.
 Аңыжә – абыста.
 Ачыфты – шәақь хкуп.
 Алакара – азыхь ахьытцыцуа итыцәаны ихыртцо амғы.
 Акәтыршәара – акәтытцара иаакәыршаны иҕартцо
 акәытцартәи акәытхылартәи.
 Аңшхарыгә – уарбажә хкуп.
 Азаң – ашьха бызшәала – ашәақь.
 Атәыңь – тцлақәак рғы иаанахәо амзарша рҕцаны
 еиқәыртцо амца.
 Алапан – азқәа рхықәаҕ изызхауа тцаауп.
 Ақырдуаг – хахә жәлоуп.
 Ашәағь – ашәтцла иҕало арыцқәа.
 Ақәашта – зықәра маңу ауаса.
 Абзагара – заа амшеилахәара узырдыруа амца пшза.
 Ацагәгәара – ашьха бызшәала – ахахәгәара.
 Ахаџра – ахра ашьапаҕы еилажыу ахахә рацәа.
 Хьхала – ахмачыр абжа ахартцәы ҕатцаны аңьмахш
 зхырхьало.
 Ачыңьха – ашәарах ашша адырган аҕны иңьу.

Ахцсы – ицсыеу.

Акапет – хьшыжэлоуп.

Атаба – адырган.

Араацара – ацма аиха ианытцыхуа.

Адапар – алѡа зтыцуа ацха цшыга.

Азхэыра – ашьхақәа ркалт аҕы ацәаакыра ахьаанахәо.

Ахаатә – цсаатә хкуп, архына атцкыс еихауп (ма ахацца ақәцәаҕы иҕало арыц).

Ацсард – ауасаркәадыга.

Ашьшыга – ахәарақәеи азрақәеи ахьтаркуа.

Амасада – абыргза, ашьха ақыалаҕы иҕоу қарала зегы иреихабзоу.

Ашәымкәар – ақәчага еишәа.

Амаамаса – ахбыцқәа.

Ачхынць – мҕлыхуп, аҕақәарстақәа атаны, ирнааны амца иахадырсуеит ачуан акнаҳаразы.

Аасымшә – аасқәа ирылоу амшә.

Аасра – атцлақәа жәпаны иахьеилагылоу.

Анахәта – аиха амазамкәа аҕы иахартцо ағәра.

Агараган – алацштцашәара змоу аҕы.

Ашларкәынд – фатә хкуп. Амца иахакнаҳаз абыста ихааза афҕы анаагалақ, арашых сызбал налағәаны, еи-лырхны ианыртцауан.

АХҚӘА

<i>Аннотация</i>	5
«Дтәоуп ихала икарахаз...»	6
«Исхаштыз сылхамштит, сызхаштыз дысхамштит...»	6
«Кәадыр иңа қыжы-қыжы...»	7
«Ахәаҷах изымтцысзо еиңш...»	7
«Ишамкәкәаны кыр шықәса акырза иахығтаз...»	7
«Ахаскынкәа ақәа ицәтәалоуп...»	8
«Илабашыа уа иқәыңшразы шыа мәақәа...»	8
«Акисихәа арбағь быжықәа ацакьеиңш...»	9
«Агәашәәғь ееимаак... алаңш уаха...»	9
«Сышықәсқәа қыххааса ахәыжә еиңш...»	9
«Ижәәахырқәа хьантәғьшыоуп аңстеиңш...»	10
«Акғыы ыкам, шыта акғыы ыкам сзырқаша...»	10
«Асы қағыа қаңсоит, еиқәыңсоит қақыа-қақыа...»	11
«Дтәоуп, аха гәаныла дыәуеит...»	11
«Кәара шкәакәа ахы ылакны...»	11
«Илтоит маң-маң абақәылз...»	12
«Дыцәеит дынтәханы, иқыала қшза ихылақшуан...»	12
«Ех, ә-цхык уаха еихалеит...»	13
«Ахцәы ағышуеит амра ахкәажәтас...»	13
«Имгәызыц еибагәзоит...»	13
«Схала икастцароуп сызтәарақәа ртак...»	14
«Изымтцысуа ацых аегылеиңш...»	14
«Тынчроуп – ихәоуп уажә зегь шыалла...»	15
«Ашәәқәа жәпацәоуп азқәа ирхылаз...»	15
«Ихиаало бығь әеижықәак қаңсоит...»	15
«Сахыцо угәаңағәышьом, узцу сгәаңағәышьом...»	16
«Ашәағь еиңш дқаңсоит...»	16
«Дыззымыхычаз, дыззымаазаз зңазатә...»	17
«Лхатца длыңсахуеит – илхароузеи? – Лтеиңш...»	17
«Ифыцәәауеит кәиңцас агәтыха...»	17
«Тәыцк иахынхалоу сгәы рыцқа арахәың еиңш...»	18
«Амшқәа сшәоит хәа срылахәхан...»	18
«Аамта хаңахасуа...»	19
«Азтасқәа азы итас-тасуа...»	19

«Сыдых схапы исызтаҕамхәеит...»	19
«Аарла рыбжьы ааҕсақәа шытыуа...»	20
«Ахәхәабыжьқәа геит иахьазыпшзамыз...»	20
«Хәыцра хьшәашәоуп ҕаҕхьа ихалаз...»	21
«Ахәымцъар еипш амш еиқәхәалоуп...»	21
«Ачнышқәа, аҕша, нас хаз аҕба...»	21
«Иахьантәарак амш еипш ихьаацәҕьақәа...»	22
«Лыпшзара лгон уа лнапқәа ирныргыланы...»	22
«Рыцха – аамта ихамшьазеит...»	23
«Бҕаб рыцхак азатәра агәытдаршәны итәоуп...»	23
«Ақәахцәырқәа кәаҕ-кәапла...»	23
«Амш сархеит аееимааипш...»	24
«Аҕбеипш амшын зегь атынчра изыхгылоуп...»	24
«Издыруада ашықәсқәа рҕеипш?...»	25
«Амш мац-мац аҕсы алшәшәо...»	25
«Игәаҕцәакуа, иҕыжмыжуа ачарт еипш...»	25
«Дкараха иҕаақәикит ацагә...»	26
«Адгьыл иакәшо изықәшәалак...»	26
«Ласкьагашәа ашшыхәа...»	27
«Илеиуеит хара арҕаш аежәылеипш...»	27
«Амш еилашьышәуп уажә атцытәеипш...»	27
«Сааихытцит дахьықәыз деитцыхны...»	28
«Быжь-мҕак еихагылоуп быжь-зиак иҕархыкны...»	28
«Амзаҕа зхәынчоз атыҕ еипш...»	29
«Иааҕсара ахчнызеипш ихчнуп...»	29
«Асы акәзар, иауеит пала-пала...»	29
«Дгылоуп дыпхашәапхатәо иара...»	30
«Сгәанатәеит зааны, аха амаҕ цысзом...»	30
«Асаби хәыч, асаби...»	31
«Ацәқәырпақәа исшәыртцаз атынчра сгәапхон...»	31
«Ахьтақәа ицаз рыхқәа рхаштуеит...»	31
«Еитцалоит мац-мачла аҕышәта...»	32
«Махәқәак рыҕкны сахьақәак тнахит аҕша...»	32
«Иаркуп сыҕны ахышәқәа...»	33
«Сықәпареи схьаақәеи еилацсоуп...»	33
«Инас-насуеит абажә атцларкәыкә...»	33
«Иқәас-зысуа сымш иацашәеи?...»	34

«Ишнеилац ашыабстеицш ицон ирацгыланы...»	34
«Агәы ртынчны амшын ианзаала...»	35
«Дырөгь ақәа хымкәа, ақәа хымкәа, ақәа...»	35
«Иҕыцәаахьеит аҕаацсақәа...»	35
«Ирххагәышыоуп схәыцра ахыцқәа...»	36
«Ҕсшьарак амам атыгә-тыгәхәа...»	36
«Иаацсара далоуп измыжыны...»	37
«Дкацсеит ба? Мамоу, цьоушът, днеихоит...»	37
«Ихәыцрақәа ицоуп агъреицш...»	38
«Сҕара амшқәа капсон ахәцчеицш...»	38
«Рышьтрақәа кыдцәааны...»	39
«Аапынра азиас хызсыло ицоит...»	39
«Ашыц хчныза ахы аалхны, ашыц гәабан...»	39
«Уналацш, уналазәа, уеналаршә...»	40
«Ақәахтәарақәа ажәәан иазымкыз...»	40
«Макъаназы инхама арака сыгәхәаазго?...»	41
«Аамта сахәыцу, сацкызу?...»	41
«Абыгъ әеижкәа ақәа дырәеижьуеит...»	41
«Макәанла драазама дызхылтцыз...»	42
«Саб ааигәа хьақәлак еиҕихуеит...»	42
«Цыра-цыра са стейспыхәқәа...»	43
«Цхейқәатцәа, цкы еиқәатцәа...»	43
«Алым еицш ахы ақәыжыны...»	43
«Сырнымшәазеит, мап, саргыы амчрахь ихыхәоз...»	44
«Аңша аңкызра илацхьеит...»	44
«Уи дразоуп хразагала...»	45
«Схәыцрақәа срылахеит агъреицш...»	45
«Стыс иатцәа ахымзеит иззаацсоз рхыхра...»	45
«Сзахәақәа рыхтәырқәа рзымаазеит...»	46
«Еицхныәланы рәаархеит абан, мшәан...»	46
«Зны ачынча, зны ахәыхә...»	47
«Иамам тәахышыа хәтәк интәтә...»	47
«Игылагәышыоуп ажәлар еикәшаны...»	47
«Амра анбацәо ахы ықәтәны...»	48
«Ла мырцәа, бга мырцәа уа цсҕакаҕе дызбеит...»	48
«Ахьымахәцәа ҕырба-ҕырбо...»	49
«Аңша караха ихыцхыпуеит...»	49

«Икназхада арѡаш ахы ларханы?..»	49
«Ханышьталоґь усоуп, ус – хәылқазыла...»	50
«Шьта қәыршәқәак ҳархыбуеит...»	50
«Шьта маҗ-маҗ аҗсы аразоит...»	51
«Ҳаицуп, нас – ҳайкәыгоуп...»	51
«Атдых җасхатҗылт санындәылтц...»	51
«Амцашоура станагалеит...»	52
«Ех, тагалантәи ақәа...»	52
«Амацәыс сывкәаны хәоушәа...»	53
«Дахьзома? – итаагәышьоит аҗша ашәа...»	53
«Ҷнышқәак хаҗахасуа...»	53
«Аеартынчит хара амшын...»	54
«Игәыҗеит азиас хынхәып хәа...»	54
«Ақәыцмақәа ақыта ианалт, акры антцы...»	55
«Ашьхыцқәа реиҗш лашбыжқәак...»	55
«Иазымхои, иззымхои аҗша?...»	55
«Еизытәозар акәхап қәыршәқәак...»	56
«Амра ахьтәы тқьацқәа аҗбан ирцчаны...»	56
«Аедықь ала са сыхьшь насыртәон...»	57
«Исырхиеит сара аҗшалас аҗымаа еиҗш...»	57
«Иҗархон са сқәыҗшра азыҗҗареиҗш...»	57
«Иаштаҗы аҗшакәаша...»	58
«Ахызатқәәи, ахәызатқәәи...»	58
«Амза җыц зегь зырлашо...»	59
«Асаркәа иансырҗшылан...»	59
«Агәыбжынацәеиҗш ацлымхәа ықәтцаны ииоуп...»	59
«Лнацәкәарақәа хьлыхкәоушәа...»	60
«Ҷшак гәрымчрымует алым еиҗш...»	60
«Уа алаҳәа мтәыжәшала адгьыл ршьыхызшәа...»	61
«Уа уҗсшьарта аҗнытә субартам...»	61
«Сгәысеанзамкәа сқәатқәаны...»	61
«Аетә иҗәнитцоит уи кәынатас...»	62
«Ажәдан акалт җшзақәа амшын изаасылоит...»	62
«Уа ҳажәлар хьчатәума, ихәхәатәума...»	63
«Ҷша хьшәашәак асит тхыбжьоншәа...»	63
«Абнаҗны ақәыцмақәа ирхәыма?...»	63
«Избоит ауаҗагеи ахагеи...»	64

«Үынчрак Һашьтоуп Һаиханы...»	64
«– УхынҺэит наҕ узьһапык Һаргыланы...»	65
«Иухьзада уа аҕстаҕы, узыхьзада?...»	65
«Ақһаҕы хһэит-рхэит, асоура еихсыҕт – рхэит...»	65
«Адһыл чашә ззылаҕһаз атла тәҺарҕсоит...»	66
«– Улахь ааузеитцыхуам, уан рыцҺа, иухь?...»	66
«Алашьцара ашьамхқәа еиқәыршәны...»	67
«Кәицқәак ластцан, дара шәаҕшьхеит...»	67
«Мажәроу-иҕа аһатца...»	68
«Хьышәахәала еилахәаны...»	68
«Җсыкымҕым днарҕон икәап ахь...»	68
«Алахәеи алахәеи ажәһан зегь иалырхәои...»	69
«Дытәзоһызт, дҺара-Һарахон...»	69
«Амшын зегь цәһатәала ицәаҕәоушәа...»	70
«Аблақәа хаан, иразын...»	70
«Дкәыбаса арыцеиҗш наҕ-ааҕ дынкаҕсоит...»	70
«Уахәаҗшла амра итәшәо...»	71
«Җсыуа хтырпала ихь-иҕы тахәхәаны...»	71
«Аҕкызқәа рааҕсара рзошәа...»	72
«Иабагылоушь доус ҳәартәи...»	72
«– Сымра узымгылой? – Сгылахьеит...»	72
«Ишьакыма? Зақәызеи, шәеиқәарак аҕаршәуп...»	73
«Амшқәа ршьыргәатқәа хеит...»	73
«Дызгылазом уаҺа...»	73
«Аегылеиҗш игылеит аҗша...»	74
«Амзаҕа, ех, тыҗҺа-зара...»	74
«– Уабадәықәлеи, сашәа?...»	75
«Ацлақәа нхьыр-аахьыр...»	75
«Ашәахаақәак лыкәа интасхәан...»	76
«Саҕыцәоушәа, саҕьыхоушәа...»	76
«Ирымазам ашықәсқәа ҳаҺа...»	77
«Җша кәандақәак еилархәоит атлақәа...»	77
«Араҕа уҗхьозарҕь, иубартам ак збартоуп...»	78
«Амш шыта маҕ-маҕ иҗхьарылоит...»	78
«Ицон абыҕь Һеиҗь хәычы хиаало...»	78
«Атыс хәычы акаҕа иалахт...»	79
«ИаҺароузеи, иит иеаданы...»	79

«Ақға ахтәыркәа рөыркәабарц акакала...»	80
«Зны ирцәызыз сыбла...»	80
«Атых исшәыз, исхынхалаз...»	80
«Алфатқәа... амхурстақәа... аужәра...»	81
«Аашаанза игагәышьалон ижәхьа атцтәабжы...»	81
«Рөашқәак бахчак дырөырбошәа...»	82
«Уа цша ныкәароуп, цша кәарроуп...»	82
«Дубагәышьом уи рацәак дтәаны...»	82
«Сбызхәыцны банысымцт сыхсаала...»	83
«Сөыхәа уа саштәкны ихәуеит...»	83
«Уа ацәа хьшәашәа итала-тытүеит...»	84
«Ишьтабоит назаза...»	84
«Шьац карақәа, нас бгьы аапсақәа...»	84
«Аеы ццышәқәа цшатлакәтцас ивкькьаны ицон...»	85
«Аапынтәи атыхқәа зыфза...»	85
«Еихсыгьт асоура иаапсаны...»	86
«Амтәыжәқәа хрытцак ажәван...»	86
«Уахьынтәауа ухаштзар, урөашьоуп...»	86
«Еацьара ицәырцүеит сыпла иркәахаргы...»	87
«Амахәқәа рөеижь ччапшьқәа...»	87
«Скама уа скаматра итысцаазшәа...»	88
«Ишьтагәышьан аеитыхны ахала...»	88
«Снахтықәгылт машәыршәа, иахьтәагәышьаз ихәны...»	88
«Ацшхарыгә еипш итыцаф дынхеит...»	89
«Чавра цшқала иблақәа ирбоит...»	89
«Иуцәхалоит хәа бжык иахауашәа...»	90
«Абнара хәхәоит сеикәшәырха хәа...»	90
«Хәицәызра ықәтәоуп сшьамхы...»	90
«Сыхәрақәа ахәрашәа рықәхәо...»	91
«Иаамтазаргь иаамтамзаргь дшәарыцоит...»	91
«Сгәамцтра сыхчнуп сара ахчеипш...»	92
«Ицахьеит инаыхны...»	92
«Ашьыжь ахәыпшқа еинышәшәылоит...»	92
«Лашьцарак насшәызтцзеи кабатцас?...»	93
«Дахьгылаз парпылтцас...»	93
«Аеынади гылоуп ахы ақәыжь...»	94
«Атамақәа шәтүеит, атамақәа шәтүеит...»	94

«Багала ҫоук аҫтақаа рыҫпазшәа...»	94
«Сықарақны имажәыз сгәисра ақны иҫахыз...»	95
«Дыххәахәит ҫықәреитҫа...»	95
«Аҫых хәәырххоит иҫахәоушәа...»	96
«Ахрақаа... ақала... ағархәы...»	96
«Хәхәәқәеи, хәпсақәеи...»	96
«Еихагылазом рыҫқа ацлымхәа...»	97
«Сымш уашәшәырқәа еихъымзо-еиҫымзо...»	97
«Сыцәашәа сғыхашәоуп...»	98
«Дызтагылаз асаҫыҫеиҫш...»	98
«Изымцәағәо, изыламцәо...»	98
«Илеиуеит бығъеиҫ пшзак ғшәаны...»	99
«Уақа азыхықәә алапан еиҫш...»	99
«Кәыбҫа шгәшәоит, ишағәышәоит...»	100
«Ахра иағәахамашә?...»	100
«Амра ҫашәаанза ашәахәәқәа сыххәхәоит...»	100
«Снацкәарақәа аҫтазаара рыкәсыршон...»	101
«Икыдцаны еихсуан сыҫы...»	101
«Пшеи дыди неитәнеитәсуа...»	102
«Уахантәарак аҫыхә-чыхәхәа пинак...»	102
«Амш аҫхара ҫсыҫәа-ҫсыҫәо...»	102
«Аҫых ғырхәсуашәа збоит...»	103
«Ицон аеыццышә даманы...»	103
«Цәыш тапанчеи, Хаг ғырғашәеи...»	104
«Ех, еиҫа тагалан...»	104
«Сыцәар сҫахгәышәоуп сынтәханы...»	104
«Схәыцра шәеиқәарақәа срылоуп...»	105
«Хдәықәлоит, аҫыкаҫ хәызоуп...»	105
«Зегь насшәоуп ианрыҫта хәсаб...»	106
«Дыкоуп, аха дыкам, дызхәеит...»	106
«Ажәала иҳаҫызгаз...»	107
«Пша ааҫкык махәқәак еихнатәтәоит...»	107
«Абғабқәа иахыҫырқаҫ уа рышәҫқәа ҫырқон...»	108
«Алуқәа аҫых рлагоит...»	108
«Аҫых аҫшзы еиҫш инасғәтәхәаны...»	108
«Пхәанагаҫқәак хьамцәуа...»	109
«Дычалоит уи изах чыло...»	109

«Хэыцра цаулазак дтоуп...»	110
«Сеидру ирхэо ашэоу, ашэаму?...»	110
«Атцыс цшқақаа зымтэыжэоқаа маац...»	110
«Ашара сацгылоит, ахэлара сацташэоит...»	111
«Ушьта ажэоан тшэахоит...»	111
«Ажэеи ашэеи аомтэыжэоак...»	112
«Иугэалашэо акы аацэырга ба?...»	112
«Газа – схэан, газа – ихэеит...»	112
«Иажэа қарахьымзақәә...»	113
«Азэы уашта дтацшуеит...»	113
«Еихакшоит ихацлымхәә...»	114
«Ухьаацэгьала ихэрақәа иргэоит...»	114
«Адыд хыхь агэамтцақәа хэарчарразам...»	114
«Инрылахэа уцсы рхьыгзаны...»	115
«Аарла дгазэазуа даауан...»	115
«Анкьа уа бнакаҕ хайыцызма?...»	116
«Дхырсысуеит гәаацса...»	116
«Ацых тэыуеит уаха тьысны...»	116
«Амра цазомьыт илхылымпшкәә...»	117
«Змахк хэымгамшьазакәа ижэуан...»	117
«Избом ршьацәкьарақәә...»	118
«Ипырпыруеит абар абгьыцқәа...»	118
«Амат ыцэоуп аееикэыршаны, ицэоуп...»	118
«Ақытакны ла затэык шуеит...»	119
«Ех, уажэгэышьеит, Кэыбча...»	119
«Зиас дук дхықәтэалоуп...»	120
«Ацых, ацых, узшэиидә?...»	120
«Зны асытәхәа, дачазных ацша хаа...»	120
«Еык кьыркьыруан, уи абжыла...»	121
«Ацина ишпиназ эхаштыз...»	121
«Даакәтэеит уи, цхыз хаак лбан...»	122
«Ацых лашьцеи мралашеи...»	122
«Ацакьа амш аҕатэоуп...»	122
«Ажэоан лақәзеит уаха ашьаца еипш...»	123
«Имыцхәцәам ақәа...»	123
«Ацых ашьапқәа атцнахт...»	124
«Уа зегь инрыжыыз арымз еипш...»	124

«Уафы ңшзак дыкнаҳаны аңсцәаҳа дыччон...»	124
«Афыжәыф дыңсгәшьан, ихцәажәоз ддырехәеит...»	125
«Сарцәан сынҭаҳәахаа ақәа абжы...»	125
«Аңкызқәа аңтақәа ирылала ицоит...»	126
«Ақәшеит, аҭыҭахь ианзымца ихынҳаны...»	126
«Ацых хага, аңша хага...»	126
«Мыцхәартоуп, цахәартоуп, еижьагоуп ҳдунеи...»	127
«Ардәына, зчыкә хәычы рыцла изыртәуаз...»	127
«Дцоит, даауеит ашаха иеанцаны...»	128
«Сбылгәышьон лассы-ласс сыбжы шәмаҳазакәа...»	128
«Дтәоуп игәы аақса ахы ақәшәазшәа...»	128
«Амца аңсы-алфә хало...»	129
«Схьаақәа сыжәлеит, уа, срылыжәга...»	129
«Аб иеигәышә аңынцала...»	130
Кәаң-кәаң	131
Кәарма-кәарма	150
 Р. Смыр ипоезиафы иуцыло, иахьа аламала ахархәара змам ажәақәа	 217

Рушьбеи Ҳазарат-иҶа Смыр

ХЪЫЛАЦАРА

Ажәеинраалақәа

Рушбей Хазаратович Смыр

ЗОЛОТОЙ ПОСЕВ

Стихотворения

На абхазском языке

Аредактор *Марина Тәанба*
Акорректор *Ирма Цьениа*
Асахъаъыхъы *Руслан Габлиа*
Компиутерла аиқәыршәә *Астанда Аңыңъал*

Аформат 80x108 1/32.
Икацә. акъ. бгъ. 7,25. Инықә. акъ. бгъ. 12.
Ағацаңқа №

